

Møte mandag den 11. juni 2007 kl. 10President: **T h o r b j ø r n J a g l a n d**

D a g s o r d e n (nr. 94):

1. Innstilling frå finanskomiteen om Kredittmeldinga 2006 (Innst. S. nr. 227 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 23 (2006-2007))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om økt forskningsinnsats ved Zeppelin-observatoriet i Ny-Ålesund (Innst. S. nr. 269 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:71 (2006-2007))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Øyvind Korsberg, Per-Willy Amundsen, Torbjørn Andersen og Tord Lien om å gi kommunene vetorett mot vindmølleutbygging (Innst. S. nr. 270 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:58 (2006-2007))
4. Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2007 som følgje av takstopp-gjera for legar, psykologar og fysioterapeutar (Innst. S. nr. 268 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 80 (2006-2007))
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om å legge til rette for vaktmestertjenester til eldre (Innst. S. nr. 248 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:65 (2006-2007))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad og Gunvald Ludvigsen om å legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn (Innst. S. nr. 249 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:66 (2006-2007))
7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Harald T. Nesvik og Ulf Erik Knudsen om å sikre opprettholdelse av tilskuddsnivået til kreftforskningen i Norge (Innst. S. nr. 250 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:69 (2006-2007))
8. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 6. juni 2007 (jf. Innst. O. nr. 85):
«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det er mulig å reservere seg mot å stå i det sentrale registret som foreslås opprettet i tilknytning til eReseptløsningen.»
9. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til ratifikasjon av Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) av 5. oktober 1973 og tiltredelse av Revisjonsakten av 29. november 2000 (Innst. S. nr. 253 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 53 (2006-2007))
10. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til inngåelse av avtale av 5. juli 2006 mellom Danmark, Island og Norge om etablering av Nordisk Patentinstitutt (Innst. S. nr. 237 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 54 (2006-2007))
11. Innstilling fra justiskomiteen om rettferdsvederlag frå statskassa (Om Stortinget si rettferdsvederlagsordning, arbeidet i rettferdsvederlagsutvala m.m.) (Innst. S. nr. 262 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 65 (2006-2007))
12. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Laila Dävøy og Bjørg Tørresdal om tiltak for økt trygghet i byene (Innst. S. nr. 217 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:46 (2006-2007))
13. Innstilling fra justiskomiteen om Halden fengsel (Innst. S. nr. 261 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 84 (2006-2007))
14. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 31. mai 2007 (jf. Innst. O. nr. 59):
«Stortinget ber Regjeringen vurdere nærmere lovligheten av unntaket som er foreslått i forslag om konkurranseavgrensende virksomhet i skogbruket i forhold til de forpliktelser som følger av EØS-avtalen.»
15. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 31. mai 2007 (jf. Innst. O. nr. 59):
«Stortinget ber Regjeringen om at det gjennomføres en bred evaluering av effektene av lovregulering av samvirkeforetakene, herunder en vurdering av hvorvidt det har skjedd en ytterligere konkurransevidning i markeder med få og markedsdominerende samvirker. Regjeringen bes sørge for at slik evaluering skjer innen tre år etter ikrafttreddelsen av samvirkeloven.»
16. Forslag fra stortingsrepresentant Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 31. mai 2007 (jf. Innst. O. nr. 59):
«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i lov om samvirkeforetak (samvirkelova) som forhindrer innlåsning av kollektiv kapital med bl.a. adgang til fondsemisjon slik svensk og finsk samvirkelovgivning gir adgang til. Loven må samtidig ha mekanismer som sikrer mot tapping av egenkapital.»
17. Innstilling fra forsvarskomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av finansieringsordninga til EU for sivil krisehandtering (2007-2013) (Innst. S. nr. 263 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 66 (2006-2007))
18. Referat

Presidenten: Representanten Leif Helge *Kongshaug* og Eirin Kristin *Sund*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Torfinn *Opheim* fra og med 11. juni og inntil videre
 - Fra representanten Henning *Skumsvoll* om permisjon i tiden fra og med 12. juni til og med 15. juni for å delta i møte i Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling i Warszawa
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Vest-Agder fylke Kjell Ivar *Larsen* foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget i tiden fra og med 12. juni til og med 15. juni under representanten Henning *Skumsvolls* permisjon, av velferdsgrunner.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Rogaland fylke Unn *Therese O. Sørensen* har for tiden fødselspermisjon og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Torfinn *Opheims* permisjon fra og med 11. juni og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: Ivar *Hognestad*

For Rogaland fylke: Espen *Torsteinsbø Hansen*

Presidenten: Espen *Torsteinsbø Hansen* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to setterpresidenter for Stortingets møte i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Gunn *Olsen* og Sigvald *Oppebøen Hansen*. – Andre forslag foreligger ikke, og Gunn *Olsen* og Sigvald *Oppebøen Hansen* anses enstemmig valgt som settepresidenter for inneværende ukens møter.

Statsråd *Kristin Halvorsen* overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Harald *T. Nesvik* vil framsette et representantforslag.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:02:53]: På vegne av representantene Vigdis *Giltun*, Jan-Henrik *Fredriksen* og undertegnede vil jeg fremme forslag om offentlige kvalitetsindikatorer for norske sykehus.

Presidenten: Representanten Laila *Dåvøy* vil framsette et representantforslag.

Laila Dåvøy (KrF) [10:03:22]: På vegne av representantene Åse *Gunhild Woie Duesund*, Dagfinn *Høybrå-*

ten og meg selv har jeg den glede å foreslå å innføre en verdighetsgaranti i eldreomsorgen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling frå finanskomiteen om Kredittmeldinga 2006 (Innst. S. nr. 227 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 23 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Reidar Sandal (A) [10:05:00] (leiar i komiteen og ordfører for saka): Kredittmeldinga 2006 gir ein brei presentasjon av den finansielle stabiliteten i landet vårt. Særleg grundig er informasjonen om finansinstitusjonane og utviklinga i finansmarknaden. Dette er også eitt av dei kapitla i meldinga som har fanga størst interesse i finanskomiteen.

Vi kan slå fast at finansinstitusjonane har hatt gode resultat dei siste åra. Generelt kan vi seie at dei har hatt betre resultat i 2006 enn året før, som også var eit godt år. Den ansvarlege kapitalen i finansinstitusjonane og evna deira til å bere risiko er tilfredsstillande. Men veksten i utlåna frå bankane har likevel ført til ein reduksjon i kjernekapitaldekninga.

Eg vil poengtere eit sentralt moment: Den norske låne-marknaden er i endring. Den innanlandske kredittveksten til publikum har auka vesentleg dei tre siste åra. I 2006 utgjorde den 14,6 pst., mens det tilsvarande talet i 2003 var 6,8 pst. Dessutan er det eit faktum at veksten i hushalda si gjeld har vore høgare enn veksten i disponibel inntekt sidan 1999. Noregs Bank legg til grunn at gjeldsbelastninga kan komme til å auke også i tida som kjem.

Det er auke i kjøpekrafta i mange yrkesgrupper. Likevel opplever vi fallande sparing i norske hushald. Spare-raten var negativ i andre halvår i fjor. Dette er eit breitt fleirtal i finanskomiteen uroleg over. Framstegspartiet deler derimot ikkje dette synet. Fleirtalet i komiteen konstaterer dessutan at bustadlån no utgjør 51 pst. av samla utlån frå bankane. Gjelda i norske hushald er nesten to gonger

disponibel inntekt, og gjeldsgraden er høgare enn nokosinne.

Det er påfallande at Framstegspartiet ikkje uroar seg over gjeldsutviklinga for forbrukarane. Partiet argumenterer med at forbrukarane sjølve veit best kor mykje økonomien deira toler. Men erfaring har lært oss at biletet er meir komplekst. Det har nemleg hendt før at enkelte lånsøklarar har overvurdert eigen økonomi. Historia har òg lært oss at det ikkje er alle representantar for finansnæringa som er tilbakehaldne nok med å innvilge lån. Verknadene av slike handlingar kan bli dramatiske og langvarige for forbrukarar som blir ramma. Derfor må denne situasjonen vere interessant for dei som arbeider med finanspolitikk. Det kviler dessutan eit stort ansvar på finansnæringa for å gi forbrukarane fullstendig og relevant informasjon før lånedokument blir underskrivne.

Utøvinga av pengepolitikken er eit av hovudkapitla i Kredittmeldinga 2006. Det er utan tvil dette temaet som har hatt mest fokus i finanskomiteen. Det kom òg til uttrykk under den omfattande høyringa som komiteen hadde med sentralbanksjef Gjedrem.

Ein sentral premiss for utøvinga av pengepolitikken er forskrifta på området som blei fastsett 29. mars 2001. Forskrifta slår fast at pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den nasjonale og internasjonale verdien av den norske krona. Dessutan skal ho medverke til stabile forventningar om utviklinga av valutakursar. Pengepolitikken skal dessutan støtte finanspolitikken ved å medverke til å stabilisere utviklinga i produksjon og sysselsetjing. Eit sentralt poeng er at pengepolitikken skal rettast inn mot å nå låg og stabil inflasjon. Det operative målet for pengepolitikken er ein årsvekst i konsumprisane som over tid er nær 2,5 pst.

Regjeringa legg vekt på at pengepolitikken skal vere framoverretta. I Kredittmeldinga 2006 blir det uttalt at Noregs Bank set renta med sikte på å stabilisere inflasjonen nær målet på mellomlang sikt. I utøvinga av pengepolitikken i 2006 har hovudstyret i Noregs Bank vege omsynet til å bringe inflasjonen opp mot målet og omsynet til å stabilisere utviklinga i produksjon og sysselsetjing.

I finanskomiteen uttaler eit stort fleirtal at dei ulike delane av den økonomiske politikken heng saman. Det blir også poengtert at innretninga av finanspolitikken eller budsjettpolitikken vil ha mykje å seie for pengepolitikken. Framstegspartiet distanserer seg klart frå denne oppfatninga, no som før.

Eit sentralt tema i den politiske debatten er kor mykje av petroleumsinntektene som skal brukast. Under høyringa til finanskomiteen blei dette eit hovudemne. Sentralbanksjefen blei utfordra på kva konsekvensar det vil ha for økonomien vår dersom ein aukar bruken av petroleumsinntekter. Sentralbanksjef Gjedrem uttalte m.a.:

«Det er slik at økt bruk av oljeinntekter isolert sett vil føre til en renteøkning i forhold til den man ellers ville hatt, for en periode. Men denne renteøkningen vil samtidig føre til en høyere og sterkere kronekurs – altså via en høyere rente vil en få en sterkere kronekurs, og etter hvert vil en sterkere kronekurs bidra til en svekkelse av det konkurranseutsatte næringslivet og en

reduksjon i sysselsettingen i det konkurranseutsatte næringslivet.»

Sentralbanksjefen sitt syn er formulert krystallklart. Dersom ein f.eks. sprøyter fleire titals milliardar kroner meir inn i norsk økonomi enn det som er gjort, vil skadeverknadene bli svært store. Eksporttretta industri og andre delar av det konkurranseutsatte næringslivet vil lide sterkt. Arbeidsplassar vil gå tapt. Lokalsamfunn kan bli fullstendig utarma, iallfall for ei tid.

Det er dette som blir konsekvensen av politikken til Framstegspartiet. Det partiet har fleire gonger føreslått å bruke fleire titals milliardar kroner meir enn fleirtalet i Stortinget har bestemt. Vi pliktar å peike på følgjene av denne politikken. Populismen kan ikkje berre få ha fritt råderom. Eg er svært tilfreds med at eit breitt fleirtal i Stortinget avviser ein slik politisk kurs.

Etter høyringa om Kredittmeldinga 2006 har eg registrert at det har vore ein del debatt i media om saka. Frå Framstegspartiet si side har ein i stor grad forlate diskusjonen om verknadene av eigen politikk. I staden slår finanspolitisk talsperson Ulf Leirstein om seg med negativ karakteristikk av sentralbanksjef Gjedrem. Eg synest det er lite tillitvekkjande.

Handlingsregelen skal liggje til grunn for budsjettpolitikken, heiter det i innstillinga frå finanskomiteen. Framstegspartiet står – forståelig nok – ikkje bak dette resonnementet. Over tid skal bruken av petroleumsinntekter tilsvare realavkastninga av Statens pensjonsfond – Utland. På den måten får kommande generasjonar òg nytte godt av petroleumsformuen vår.

På bakgrunn av offentleg debatt om saka blei spørsmålet om bruken av MODAG-modellen frå Statistisk sentralbyrå også tema då finanskomiteen arbeidde med Kredittmeldinga 2006. Det springande punktet var om modellen er eigna til å vurdere f.eks. renteutviklinga.

Sentralbanksjefen poengterte at auka bruk av petroleumsinntekter isolert sett vil føre til ein renteauke i forhold til det ein elles ville ha hatt, for ein periode. Om Statistisk sentralbyrå sine vurderingar i saka hadde sentralbanksjefen følgjande synspunkt:

«Når man bruker mer oljepenger, som de beregningene som byrået foretar i disse modellene, egentlig ikke gir et godt svar på virkningene av, må man huske at disse store økonomiske modellene består av et knippe relasjoner, likninger, som er beregnet med utgangspunkt i historiske data. Så de reflekterer fortiden og fortidens sammenhenger.»

Bodskapen frå sentralbanksjef Gjedrem var ikkje til å ta feil av: Dei økonomiske relasjonane som desse modellane byggjer på, reflekterer fortida. Desse modellane er derfor ikkje eigna til å analysere verknader av regimeskifte i den økonomiske politikken.

Dersom ein forlèt det som er retningslinjene for den økonomiske politikken, vil først og fremst aktørane i det økonomiske livet registrere skiftet. Dei vil vere opptekne av ikkje berre utslaga for det første året, men også av kva for utvikling ein vil få dei påfølgjande åra. Det er derfor all grunn til å tru at dei vil gjere seg opp ei meining om kva som vil skje i budsjettpolitikken i åra som kjem. Så vil

dei opptre i dag med utgangspunkt i desse nye forventningane.

Under høyringa i finanskomiteen uttalte sentralbanksjefen følgjande:

«Man kan ikke vente at disse historiske økonomiske relasjonene som er buntet sammen i en modell, kan svare på virkningen av slike regimeskifter i den økonomiske politikken.»

I finanskomiteen står alle, frårekna medlemmene frå Framstegspartiet, bak desse resonnementa og sluttar seg til sentralbanksjefen sine vurderingar.

Heldigvis finst det mange teikn i tida som gir stor grunn til optimisme. Ei av utfordringane våre er avgrensingar i arbeidskraft. Dette er ei utfordring ikkje berre for finanspolitikken og pengepolitikken, men også for strukturpolitikken. Fleirtalet i finanskomiteen innser at store fellesoppgåver kan bli skadelidande av mangel på arbeidskraft. Berre Framstegspartiet distanserer seg frå denne oppfatninga.

Regjeringspartia vil føre ein finanspolitikk som medverkar til å stabilisere den økonomiske utviklinga både på kort og på lang sikt. Finanspolitikken skal brukast til å jamne ut svingingane i økonomien for å halde arbeidsløysa nede.

Det er all grunn til å glede seg over mange av dei positive trekka som blir grundig omtalte i Kredittmeldinga 2006. Vi hadde i fjor og har framleis høg økonomisk vekst i landet vårt. Sysselsetjinga har auka sterkt, og arbeidsløysa er på full fart nedover. For regjeringspartia er dette svært sentralt. Varig låg arbeidsløysa er heilt grunnleggjande for den økonomiske politikken som Regjeringa skal føre.

Trass i dei mange positive utviklingstrekk vil eg ikkje undervurdere ein del av dei utfordringane vi står overfor. Eg tenkjer f.eks. på den veksende gjelda i hushalda og vanskanane med å skaffe kvalifisert arbeidskraft i enkelte næringer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Leirstein (FrP) [10:18:18]: Det er godt at saksordføreren også bruker mye tid på Framskrittspartiet og våre innspill i saken. Det skal jeg få lov til å komme noe mer tilbake til i mitt innlegg.

Jeg registrerer at representanten er opptatt av hva som vil være virkningene av hans definisjon av hva som er Framskrittspartiets økonomiske politikk. Jeg konstaterer at siden dagens rød-grønne regjering tok over, har renten gått jevnt og trutt oppover. Mener man at det er slik at det kun er med Framskrittspartiets politikk at renten går oppover på grunn av politikken, mens det er slik at når de rød-grønne styrer, går renten opp kun på grunn av at det er helt naturlig? Tar man altså ikke noe ansvar for at man har den utviklingen av norsk rente som man faktisk har?

Reidar Sandal (A) [10:19:02]: Det er sjølvsagt slik at regjeringspartia tek ansvar for den politikken vi fører. Renta går opp. Styringsrenta, eller foliorenta, i Noreg er for augneblinken 4,25 pst., og ho har vore stigande ei tid. Det

er riktig. Men det har vore føresett. Eg viser til at Noregs Bank allereie våren 2005 kom med prognosar for korleis renteutviklinga ville bli. Den bana som då var foreskriven, er stort sett følgt i ettertid, med mindre justeringar.

Vi er i ein situasjon der økonomien vår går veldig godt, og i ein slik situasjon er det ikkje uvanleg at renta stig. Men renta i Noreg er ikkje særleg høg. Eg viser til at renta for Den europeiske sentralbanken er 0,25 pst. lågare enn vår, mens renta i både England og USA er høgare enn renta i landet vårt.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:20:16]: Finanskomiteens leder var inne på at spareraten er negativ, og at gjeldsbelastningen hos forbrukerne er økende. Det skulle vel isolert tilsi at man gjorde noe for at sparingen blant folk flest burde øke. Men Regjeringen og regjeringspartiene har tvert imot fjernet en del muligheter som ville gitt økt sparing.

Mitt spørsmål til komiteens leder er: Vil regjeringspartiene se på muligheten for å foreslå tiltak som vil øke sparingen, f.eks. ved at man har ytterligere skatteincentiv i pensjonssparinga enn det man er enig om?

Reidar Sandal (A) [10:21:02]: Det er riktig at vi hadde ein negativ sparerate i andre halvår i 2006. Det kan det for så vidt vere grunn til å vere litt uroleg for. Men eg har lyst til å peike på at for å spare må faktisk hushalda ha ei inntekt som overstig nødvendige kostnader. Det er nødvendig for at dei skal ha ei spareevne.

Så blir det vist til at ein vil ha skattefaviserte spareordningar. Erfaringane så langt viser at dei først og fremst kjem til nytte for dei som har svært god økonomi, og dei bidreg til forskjell mellom arbeidstakarar med vanlege inntekter og dei med svært høge inntekter. Eg meiner derfor dei er lite eigna til å fremme sparing for folk flest.

Så viser eg til at vi har inngått eit pensjonsforlik og med dei tidlegare regjeringspartia som legg til rette for ei viss skattefavisert individuell pensjonssparing frå 2008. Det står fast.

Jan Tore Sanner (H) [10:22:21]: Det er selvsagt ingen uenighet om at renten var på vei oppover etter den historisk lave renten vi hadde i 2005, konjunkturutviklingen tilsier det.

Men jeg registrerer at Reidar Sandal i sitt innlegg sier at finanspolitikken skal brukes til å jevne ut svingninger i økonomien. Hva er da bakgrunnen for at Regjeringen både for 2006 og for 2007 har lagt frem et budsjett som Finansdepartementet betegner som ekspansivt? Hvis det er slik at vi nå er inne i en høykonjunktur, og det antar jeg vi er enige om, jevner man jo ikke ut svingningene ved å gi mer gass i finanspolitikken og stramme til i strukturpolitikken. Da skulle man jo gjøre det stikk motsatte, nemlig bruke finanspolitikken til å dempe presset mot renten. Det er her Regjeringen svikter, ved at de nå overlater konjunkturstyringen fullt og helt til Norges Bank. Jeg ber Sandal forklare meg hva han mener når han sier at man skal bruke finanspolitikken til å jevne ut konjunktorene, når man faktisk legger frem et ekspansivt budsjett.

Reidar Sandal (A) [10:23:33]: Det er ikkje riktig det som representanten Sanner peika på, at vi frå regjeringspartia si side ikkje fører ein politikk som bidreg til innstramming. Eg viser til at ein så seint som ved framleggginga av revidert nasjonalbudsjett, som finanskomiteen nyleg har lagt fram innstilling om, legg opp til å bruke 3,2 milliardar kr mindre i petroleumsinntekter enn det som ville vore situasjonen om ein følgde handlingsregelen slavisk. Eg vil òg vise til at frå Regjeringa og regjeringspartia si side er vi veldig opptekne av å finne balansen mellom pengepolitikken, som skal utøvast først og fremst av Noregs Bank, og dei finanspolitiske tiltaka som vi kan ordne med, og som vi m.a. har gjort ved å dra inn kjøpekraft, i revidert nasjonalbudsjett for i år. Så låg bruk av handlingsregelen som det no er lagt opp til har aldri før skjedd i historia.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ulf Leirstein (FrP) [10:25:06]: Kredittmeldingen gir, som alltid, også for 2006 en god oversikt over finansinstitusjonene og finansmarkedet. Videre får vi også gjennom kredittmeldingen absolutt god informasjon knyttet til både Kredittilsynet og Norges Bank, i tillegg til en rekke andre forhold. Da saksordføreren la fram innstillingen, klarte han på en del av områdene stort sett å være relativt objektiv. Når man kommer til en del vurderinger i det politiske innholdet, er man kanskje en smule uenig i denne sal. Det skal jeg for så vidt komme tilbake til.

Jeg har også lyst til å si at det er en god praksis at finanskomiteen, som en del av sin behandling av saken, faktisk holder høring med sentralbanksjefen om spørsmål knyttet til pengepolitikken. Dette gir Stortinget en mulighet til å stille viktige spørsmål og få sentralbanksjefens vurderinger, samtidig som man kanskje får en mer up-to-date orientering fra sentralbanken, knyttet til informasjon som ligger i kredittmeldingen.

I likhet med fjoråret er det alltid ett spesielt område som får fokus, og det var saksordføreren også i betydelig grad inne på. Det er selvfølgelig spørsmålene knyttet til rente og bruk av oljepenger. Etter mitt skjønner prøver flertallet helt bevisst å si at forskjellen i norsk politikk er mellom dem på den ene siden som ønsker å følge handlingsregelen og er såkalt veldig ansvarlige, og dem på den andre siden som angivelig ønsker å bruke mer oljepenger, og da ifølge flertallsdefinisjonen ikke er ansvarlige. Dette bildet synes jeg er rimelig lite nyansert.

Det er riktig at Fremskrittspartiet hele tiden har vært imot handlingsregelen. Mens vi har vært klare på at denne regelen er lite egnet, velger samtlige andre partier å sverge troskap til regelen. Men problemet er jo at siden handlingsregelen ble innført våren 2001, har det blitt brukt mye over 100 milliarder kr mer enn det den såkalte handlingsregelen skulle tilsi. Så her er det et flertall som sier én ting, og så gjør man i praksis noe helt annet.

Regjeringen la i sitt forslag til statsbudsjett for 2007 faktisk opp til å bruke mer penger enn det handlingsregelen skulle tilsi, men i revidert statsbudsjett for inneværende år anslår Regjeringen at man nå for første gang vil

komme under handlingsregelens 4 pst. bruk av oljepenger. Dette skyldes primært en langt bedre inntektsvekst for staten. Det er helt tydelig at Regjeringen nå med sine framlegg og sin retorikk er mer opptatt av at man skal klare å følge denne regelen, koste hva det koste vil, framfor å se på hva som er fornuftig bruk av oljepenger i økonomien.

Hovedproblemet med handlingsregelen er at den sterkt begrenser det finanspolitiske handlingsrommet. En av handlingsregelens viktigste svakheter er at den ikke forholder seg til hvor, når eller hvordan oljeinntektene brukes, og at den ikke skiller mellom oljepenger brukt til skatte- og avgiftslettelse, offentlige realinvesteringer eller offentlig forbruk.

Svært mye av den økonomiske debatten i Norge dreier seg om hvordan vi som nasjon skal forholde oss til oljeinntektene. Oljeinntektene er i bunn og grunn inntekter på lik linje med alle andre inntekter fra norsk produksjon. Det særegne med oljeinntektene er den høye avkastningen, relativt til ressursinnsatsen i form av arbeidskraft og investert kapital. I tillegg tilfaller det aller meste av oljeinntektene staten direkte som grunneier og skatteoppkrever, og indirekte via statlig eide oljeselskap.

En ansvarlig og langsiktig forvaltning av oljeformuen må fokusere på å maksimere økonomisk vekst, og at oljeinntektene i større grad dermed kan konverteres til real- og humankapital framfor finanskapital. Det hjelper svært lite for våre kommende generasjoner at de arver vår oljeformue i form av et oljefond, hvis de samtidig avspises med mye mindre real- og humankapital.

Ved bruk av oljeinntekter er det derfor viktig å skille mellom forbruk og investering samt innkjøp fra utlandet som ikke skaper press i norsk innenlandsøkonomi, og andre innkjøp.

Fremskrittspartiet foreslår også samtidig i alle våre alternative statsbudsjett reduksjoner på en rekke områder. Dette, kombinert med reduksjon av skatter og avgifter og økning av de offentlige realinvesteringer på områder hvor det er ledig kapasitet, gir en forsvarlig økonomisk politikk. Jeg konstaterer at vi får kjeft for at vi angivelig er det partiet som bruker mest penger, mens vi samtidig kan bli beskyldt for at vi er det partiet som kutter mest på en del områder, hvor flertallet er uenig med oss i å kutte som vi foreslår.

I den situasjonen landet nå befinner seg i, ville det vært fornuftig å bruke noe mer midler til investeringer på områder hvor det er ledig kapasitet, f.eks. innenfor anleggsbransjen. Bransjen selv opplyser om ledig kapasitet. Ved å bevilge mer midler til dette formålet ville man utnytte den ledige kapasiteten som finnes i markedet, uten å skape press i økonomien. I tillegg ville man med fornuftige investeringer på veisektoren sørge for å bedre effektiviteten for næringslivet og innbyggerne og redusere omfanget av skader. Dette ville være positivt for økonomien.

Med stadig færre arbeidsledige og det faktum at man på enkelte sektorer har behov for tilgang på arbeidskraft, ville det etter Fremskrittspartiets oppfatning være fornuftig å investere i økt og raskere pasientbehandling. Dette ville medføre at arbeidsføre mennesker som venter på en

operasjon, kunne få denne utført raskt ved enten offentlige eller private institusjoner, eventuelt i utlandet. Dermed hadde man fått innsparinger på offentlige velferdsordninger, samtidig som man hadde fått denne arbeidskraften raskere tilbake i jobb. Dette ville virke pressdempende på økonomien.

Jeg konstaterer også at stadig flere fagøkonomer er uenige når stortingsflertallet ensidige fokuserer på slavisk å følge handlingsregelen. Vi kan også vise til at stadig flere stortingsrepresentanter fra regjeringspartiene og andre lokale og regionale folkevalgte representanter fra de samme partiene tar avstand fra at handlingsregelen er det eneste fornuftige. Fremskrittspartiet mener derfor klart at handlingsregelen burde vært erstattet med retningslinjer for vekst i statens utgifter.

Så noen ord som jeg ønsker å knytte til renteforskriften.

I 2001 ble det innført inflasjonsmål for pengepolitikken. Saksordføreren gikk også i sin redegjørelse grundig gjennom hva forskriften faktisk inneholder. Inneværende års anslåtte prisstigning er så lav at det isolert sett ikke skulle tilsi en heving av renten, slik Norges Bank har foretatt. La meg bl.a. vise til professor Ragnar Nymo, som i Dagens Næringsliv den 31. mai i år klart slår fast at når sentralbanksjefen overvurderer inflasjonen, setter han samtidig styringsrenten høyere enn han burde.

Jeg konstaterer at den praksis som følges av Norges Bank, ikke er i samsvar med renteforskriftens bestemmelser, og jeg mener at Norges Bank snarest må bringe sin praksis i samsvar med regelverket. Hvis det er et problem å følge retningslinjene, får man heller komme tilbake til myndighetene og si at man faktisk bør gjøre noe med det.

Avslutningsvis: Jeg har registrert at flertallet i komiteen også har brukt mye merknads plass til omtale knyttet til Det internasjonale valutafondet, IMF. Fremskrittspartiet har heller ikke en nesegrus beundring for alle forhold knyttet til IMF, og vi har også i merknadsform kommentert det. Men når det gjelder flertallets til dels klare avstandtagen til IMF's krav til utviklingsland om liberalisering og privatisering, deler ikke Fremskrittspartiet denne frykten.

Kapitalisme og det frie marked er utvilsomt det redskap som har løftet flest mennesker ut av fattigdommen. Derfor mener vi at en del av de krav og henstillinger som Valutafondet kommer med, absolutt er på sin plass.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [10:32:46]: I innstillinga uttaler Framstegspartiet at forbrukarane sjølve er best når det gjeld å vurdere eigen økonomi og kva for lån dei bør ta opp. Forbrukarane veit altså best kor store lån dei kan handtere. Framstegspartiet slår seg òg til ro med at bankane har strenge krav på seg når det gjeld å gi forbrukarane råd, f.eks. om storleiken på lån og om lånevilkår. Ingen andre parti i finanskomiteen sluttar seg til den vurderinga som Framstegspartiet har i denne saka.

Spørsmålet mitt til representanten Leirstein må derfor bli: Avviser Framstegspartiet at det kan vere eit problem

for enkelte forbrukarar at dei, etter aggressiv marknadsføring frå bankar eller andre kredittinstitusjonar, har teke opp forbrukslån som dei har vanskar med å handtere?

Ulf Leirstein (FrP) [10:33:50]: Det er helt klart at det til enhver tid vil være noen mennesker som har opptatt forbrukslån som de kanskje ikke kan håndtere. Det vet vi. Vi ser at det er en god del mennesker som har store utfordringer med sin gjeld.

Men det Fremskrittspartiet ønsker å påpeke med denne merknaden, er at vi registrerer at flertallet på mange måter har en slags skepsis til folks egne valg og folks egne vurderinger. Utgangspunktet må være at folk flest faktisk gjør gode og fornuftige vurderinger, også knyttet til sin økonomi, og så er det noen som kan få problemer. Men vi må ikke lage systemer som gjør at vi setter alle i én bås, som om forbrukerne er mennesker som ikke klarer å ta fornuftige og gode valg for sin privatøkonomi. Derfor har vi ikke denne skepsisen til forbrukerne som kommer til uttrykk i flertallsmerknaden. Fremskrittspartiet har tro på folk og hvert enkelt menneskes rett til å ta egne valg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Jan Tore Sanner (H) [10:35:03]: Jeg vil komme med noen kommentarer til to av de sentrale spørsmålene som tas opp i kredittmeldingen. Den ene knytter seg til samspillet mellom finanspolitikken og pengepolitikken, og den andre knytter seg til spørsmål om sparing.

Jeg har ikke tenkt å ta den debatten vi skal ha på fredag, i dag, men jeg synes allikevel at det er på sin plass å påpeke den endring som er i ferd med å skje i samspillet mellom finanspolitikken og pengepolitikken. I den forrige fireårsperioden var budsjettene som ble lagt frem, om lag nøytrale. Med andre ord: De virket ikke inn på temperaturen i økonomien. Derimot bidrog strukturpolitikken til at man gav større rom for at Norges Bank kunne sette ned renten.

Det vi opplever nå, er at Regjeringen bruker finanspolitikken til å øke presset i økonomien. Det bekreftes i revidert nasjonalbudsjett, som nå er lagt frem, at vi for 2007 har fått det mest ekspansive budsjett som er lagt frem i denne perioden med høykonjunktur. Det betyr jo at når man strammer til i strukturpolitikken og gir gass i finanspolitikken, overlater man mer av ansvaret for konjunkturstyringen til Norges Bank. Derfor er det ikke riktig, som finanskomiteens leder sier, at man strammer inn i revidert nasjonalbudsjett. Det er heller ikke riktig, som lederen i finanskomiteen sier, at man trekker inn kjøpekraft i revidert nasjonalbudsjett. Det er riktig at man bruker noe mindre oljepenger, men man bruker flere andre penger, slik at totaliteten er at revidert nasjonalbudsjett bidrar til å øke presset i økonomien, og man overlater da mer av ansvaret for konjunkturstyringen til Norges Bank.

Handlingsregelen har jo vært selve lakmustesten på en ansvarlig økonomisk politikk i de senere år. Jeg mener at i dagens situasjon er det en utilstrekkelig parameter for å vurdere den økonomiske politikken. Handlingsregelen er helt sentral som et ankerfeste i finanspolitikken, fordi den

gir et klart signal om at vi skal ha en jevn innfasing av de økte inntektene, men kanskje enda viktigere fordi handlingsregelen legger begrensninger på hvor mye av fremtidige generasjoners ressurser vi skal bruke i dag. Jeg er derfor veldig glad for at det er et bredt flertall i Stortinget som slutter seg til handlingsregelen, og jeg vil også gi honnør til finansministeren for at hun nå i revidert nasjonalbudsjett har lagt seg på undersiden av handlingsregelen, men jeg mener at man burde ha strammet noe mer til. I dagens situasjon, og ikke minst i årene som kommer, er det den totale pengebruken gjennom finanspolitikken og strukturpolitikken som til sammen avgjør om det er en ansvarlig økonomisk politikk, og ikke handlingsregelen alene.

At renten har vært på vei oppover etter det rekordlave nivået i 2005, er det som sagt heller ingen uenighet om, men spørsmålet er om finanspolitikken bidrar til å presse renten oppover, eller om finanspolitikken brukes, som komiteens leder var inne på, til å jevne ut forskjellene i konjunktoren. Jeg konstaterer at visesentralbanksjef Jarle Berge etter rentemøtet 30. mai sa at finanspolitikken er blitt mer ekspansiv i 2007 enn tidligere antatt.

Det andre spørsmålet jeg ønsker å kommentere, knytter seg til sparing. For første gang siden 1986–1987 opplever vi nå at husholdningenes sparing er negativ. Det betyr at husholdningene som gruppe lånefinansierer alle boliginvesteringene sine og låner i tillegg for å finansiere løpende forbruk. Jeg er glad for at også regjeringspartiene er bekymret for den utviklingen, men spørsmålet er: Hva så? Hvilken strategi har Regjeringen for å dempe veksten i det private forbruket og sikre seg at forbrukerne heller sparer enn utelukkende forbruker? Jeg synes det er interessant, men ikke spesielt imponerende, at det er under en finansminister fra Sosialistisk Venstreparti at vi opplever en forbruksfest uten sidestykke, hvor sparingen faktisk er negativ. Hvis vi ser på Norge, har vi sammenliknet med andre europeiske land, en stat som sparer mye, mens private sparer lite. Jeg registrerer at regjeringspartiene, når de skal argumentere imot en mer offensiv sparepolitikk for å motivere private til å spare mer, her har to argumenter. Det ene er at rike sparer mer enn de som har mindre penger. Jeg forstår ikke hva som er galt i at folk som har en relativt romslig økonomi, sparer mer. Hvilke negative konsekvenser har det at folk som har en romslig økonomi, binder sine penger opp i langsiktig sparing, bl.a. gjennom pensjonssparing? Man er så opptatt av å forsøke å vise at man tar de rike, at man rammer helt vanlige folk. De som nå rammes av at Regjeringen har kuttet ut individuelle livrenter og at man i 2007 kuttet ut privat pensjonssparing med skattefordel, er jo helt vanlige folk med helt vanlige inntekter. Det er de som nå har fått 10 000–15 000 kr i skatteskjerpelse fordi de ikke lenger får fradrag på IPA og slipper formuesskatt på sin individuelle livrente. Det er ikke de såkalt rike i Norge som lider under denne antisparepolitikken, men det er folk med helt vanlig økonomi. Det er det ene.

Det andre er at man sier at gjennom å motivere folk til å spare mer gjennom å bruke skattepolitikken, bidrar man bare til å flytte sparing fra et produkt til et annet. Da er

mitt spørsmål: Hvilken forskning, hvilken empiri, er det man viser til? Det kan godt tenkes at man gjennom sosialøkonomisk teori kan komme frem til den konklusjonen, men spørsmålet er hvilket forskningsmessig belegg man har for å hevde at skattestimulerte spareordninger ikke bidrar til at folk sparer mer. Jeg kunne godt tenke meg å få meg forelagt den listen, for det har jeg ikke opplevd så langt.

Det andre spørsmålet er: Hva kommer det av at man sparer mindre i Norge enn det man gjør i det fleste andre europeiske land? Hva kommer det av at de land som faktisk motiverer både arbeidstakere og andre til å spare gjennom ganske gunstige spareordninger, har en større andel privat sparing av BNP enn det vi har i Norge? Ja, faktisk er det slik at i Norge er den private sparingen som andel av bruttonasjonalproduktet under halvparten av hva den er i Danmark, den er over 50 pst. mindre enn det den er i Sverige, og den utgjør omtrent halvparten av det den er i Tyskland. Det er disse spørsmålene regjeringspartiene må svare på. Det ene er: Hvorfor er man så opptatt av å løpe etter de rike at man rammer helt vanlige folks spareordninger? Og hvilken strategi har man for å øke den private sparingen i Norge, når man gjennom merknader uttrykker at man er bekymret for sparingen i privat sektor?

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Alf E. Jakobsen (A) [10:43:31]: Høyre har anklaget Regjeringen, og det har de også gjort i dag, for at vi driver en ekspansiv finanspolitikk og bidrar til at renten øker. I innstillingen til revidert foreslår Høyre en innstramming på 722 mill. kr, og det dreier seg om, så vidt jeg husker, 1 promille av utgiftene. Høyre har også i en pressemelding utdypet hvilken vidundermedisin dette er i forhold til å tilpasse den økonomiske situasjonen, men også for å stoppe renteøkningen.

Mener Høyre at dette er tilstrekkelig for å stoppe en renteøkning som var forutsatt allerede under tidligere finansminister Per-Kristian Foss?

Jan Tore Sanner (H) [10:44:21]: La meg bare først vise til at Norges Bank i hvert fall har oppjustert rentebanen tre ganger etter stortingsvalget i 2005. Jeg sa også i mitt innlegg at det at renten er på vei oppover i den høykonjunktoren vi er inne i, skal det ikke stor spådomskunst til for å forutsi. Men spørsmålet er: Bruker man finans- og strukturpolitikken for å øke presset på renten, eller forsøker man å bruke finanspolitikken og strukturpolitikken til å dempe presset på renten?

Det som har vært min anklage mot Regjeringen, er at man gir mer gass i en høykonjunktur. Jeg tror ikke at 722 mill. kr i seg selv er tilstrekkelig for å stoppe en rente som er på vei oppover. Men jeg tror at en strammere finanspolitikk, kombinert med en aktiv politikk for å legge til rette for privat sparing, kombinert med en politikk hvor man legger til rette for å få mer arbeidskraft, kombinert med en politikk for modernisering av offentlig sektor og mer konkurranse vil bidra til å dempe presset på renten, i motsetning til en politikk som bidrar til å øke presset på renten.

Heikki Holmås (SV) [10:45:40]: I høringen som vi hadde med sentralbanksjefen, sa sentralbanksjefen, muligens som svar på et spørsmål fra Jan Tore Sanner, at den nominelle normalrenten ville ligge et sted mellom 5 og 6 pst.

Da er spørsmålet mitt til Jan Tore Sanner: Er Jan Tore Sanner uenig i vurderingene til sentralbanksjefen, at den nominelle normalrenten på et langsiktig nivå vil ligge mellom 5 og 6 pst.?

Det andre spørsmålet til Jan Tore Sanner er: Vi er på toppen av en høykonjunktur, og har Jan Tore Sanner noen veldig gode argumenter for en politikk som akkurat på toppen av høykonjunkturen gjør at vi skal ha en nominell normalrente som ligger vesentlig lavere enn det sentralbanksjefen legger opp til?

Jan Tore Sanner (H) [10:46:33]: Det er ikke min oppgave som politiker å sette spørsmålsteget ved de faglige vurderingene som sentralbanksjefen gjør, og det er heller ikke det denne debatten dreier seg om. Det som er vår utfordring som politikere, er å se på spillet mellom pengepolitikken og finanspolitikken. Min anklage mot Regjeringen er at man nå er i ferd med å skyve vektleggingen bort fra finanspolitikken som et virkemiddel også i konjunkturstyringen, til å overlate ansvaret fullt og helt til sentralbanken. Ja, man bidrar til og med gjennom budsjettet. Det antar jeg at representanten Heikki Holmås ikke er uenig i, nemlig at finanspolitikken bidrar ekspansivt, ja, det skriver til og med departementet i budsjettet.

Så mitt hovedpoeng er at det knytter seg til spillet mellom finanspolitikken og pengepolitikken, og ikke til det å trekke sentralbanksjefens faglige vurderinger i tvil.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:47:45]: Dette var mange store ord.

Dagens Næringsliv 8. juni har en leder med tittelen «Høyres renterot». De skriver:

«Høyre finanspolitiske talsmann Jan Tore Sanner skal ha poeng for frekktet. Han prøver stadig å klistre ansvaret for de ni renteøkningene siden stortingsvalget i 2005 på de rødgrønne partiene.»

Videre står det:

«Skal vi le? Skal vi gråte? Ikke godt å si. Kanskje begge deler.»

Høyres forslag til innstramming i revidert er 722 mill. kr, derav 672 mill. kr på jordbrukets vegne. Sanner sier at de 722 mill. kr ikke har noen virkning i seg sjøl.

Mitt spørsmål er: Når tør representanten Sanner, som finanspolitisk talsmann for Høyre, å få samsvar mellom det prat og de ord som brukes, og de tiltak som er nødvendige, for å få en endret renteutvikling, jf. det han har sagt?

Presidenten: Normalt er uttrykket «frekktet» ikke et parlamentarisk uttrykk. Men det var jo et sitat fra et annet sted, konstaterer presidenten.

Jan Tore Sanner (H) [10:48:55]: Jeg lever godt med det. Jeg er noe mer i stuss over at representanten Lundteigen bruker Dagens Næringsliv som sannhetsvitne. Det er

ikke hverdagskost i denne sal. Hvis representanten Lundteigen hadde lyttet til hva jeg faktisk sa, så ville han ha fått med seg at mitt poeng var at en innstramning på 722 mill. kr alene ikke er det som avgjør om finanspolitikken bidrar til å dempe presset på renten. Man må se det i kombinasjon med finanspolitikken og strukturpolitikken. Det dreier seg om å modernisere offentlig sektor. Det har stoppet opp. Det dreier seg om konkurransepolitikken. Den er lagt om. Det dreier seg om å legge til rette for mer arbeidskraft. Der er Regjeringen totalt passiv og viser til at SSB har dokumentert at uten polakkene ville renten vært 0,75 pst. høyere. Det betyr at legger vi mer til rette for arbeidsinnvandring, klarer vi å få flere fra trygd til arbeid, senker vi skattene på lavere og midlere inntekter og motiverer vi mer til sparing, vil det i sum bidra til at vårt bidrag ikke er å øke presset på renten, men til å dempe presset på renten.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Heikki Holmås (SV) [10:50:31]: Jeg vil bare kort kommentere Fremskrittspartiets innlegg helt i starten, ved å peke på én ting, nemlig at det er fascinerende hvordan Fremskrittspartiet, som eneste parti, ikke ser på oljen som en lagerressurs, som noe vi kan hente ut én gang, og dermed ikke er å sammenligne med annen produksjon, som kan bli gående og gående.

Den posisjonen har ikke Fremskrittspartiet tatt inn over seg, i motsetning til de andre partiene på Stortinget. Det synes jeg det er verdt at folk legger merke til. At de kaller det investeringer å investere penger i veiprosjekter, også de veiprosjektene som har en negativ samfunnsøkonomisk konsekvens, synes jeg også er besnærende fra Fremskrittspartiets side, og det blir ikke berørt i representanten Leirsteins innlegg.

Men jeg vil snakke om et par elementer i kredittmeldingen som jeg synes det er viktig å gripe fatt i. Den ene biten, som også saksordføreren var inne på, gjelder gjeldsutviklingen. Jeg må si at jeg synes at enkelte tar for lett på den gjeldsutviklingen vi har hatt. Når både Kredittilsynets sjef og Norges Bank advarer om at vi er i en situasjon der en del mennesker låner mye penger som de ikke vil bli i stand til å håndtere dersom en får en renteøkning innenfor det sannsynlighetsintervallet som Norges Bank har, da synes jeg det er lettvisst av Fremskrittspartiet å skyve alt ansvaret over på den enkelte forbruker.

Det er to grunner til det. Den ene biten er at ved å si at det ikke er en samfunnsoppgave å bidra til at mennesker tar opp lån som de faktisk er i stand til å betjene, utøver man en viss form for uansvarlighet når det gjelder å ta ansvar for mennesker, og de folkene er ofte de svakeste, de som også får problemer og havner i uføre, og ikke klarer å håndtere renten.

Den andre biten er at store innstramminger i den enkeltes økonomi er negativt for samfunnet. Store svingninger i hvor mye penger mennesker bruker gjennom at de låner for mye i tider med lav rente og – jeg holdt på å si – låner for mye i tider med høy rente, har også en del negative samfunnsvirkninger. Vi har alt å tjene på en stabil utvikling, bl.a. i boligprisene. Man var inne på polakkene som

kommer til Norge. Hvis vi på et tidspunkt har en kjempeboom der vi trekker til oss mye arbeidskraft, og på et annet tidspunkt har veldig høy arbeidsløshet, er det veldig negativt for vanlige folk, og det er negativt for produktiviteten i arbeidslivet. Derfor er en stabil utvikling helt vesentlig. Hvorledes vi tenker rundt disse tingene, er derfor også vesentlig. Der mener jeg at Fremskrittspartiet ikke bidrar godt.

Jeg synes det er positivt at Fokus Bank nå stiller opp og introduserer 15 års fastrente. Det er en del forskning fra andre deler av verden som tyder på at økonomier, samfunn, med en høyere andel fastrente på boliglån – som altså utgjør 51 pst. av utlånet fra bankene i Norge – også har en mer stabil boligprisutvikling, og dermed også har muligheten til å ha en mer stabil utvikling generelt i samfunnet. Dette må det bores nærmere i, men det får vi komme tilbake til på et annet tidspunkt.

Jeg vil si to ord om Jan Tore Sanner og hans oppfatning av hva det er som er faglighet, og hva det er som ikke er faglighet. Jeg synes det er fascinerende hvordan Jan Tore Sanner, som mente at Høyres budsjett, som vi altså behandlet før jul, og som Jan Tore Sanner på det tidspunktet mente ville ha en positiv effekt, og man ville klare å stramme inn først og fremst gjennom å kutte i undervisning og bistand til andre land, nå stiller opp med et nytt budsjett med en innstramming på 722 mill. kr, der noe er tatt fra jordbruket, og der bl.a. deler av innstrammingen er tatt gjennom å øke barnehageprisene. Alle vet at hvis man øker barnehageprisene, vil det være flere folk på marginen som ikke har råd til å sende ungene sine i barnehagen, og dermed vil man også redusere mulighetene for arbeid.

Jan Tore Sanner går ut i en pressemelding og slår fast: Høyres forslag vil gi en lavere rente enn forslaget til de rød-grønne partiene. Da vil jeg spørre: Hvor er det faglige belegget Jan Tore Sanner har for å hevde akkurat dette?

De siste sekundene vil jeg bruke på en av de tingene som jeg synes er positivt med det arbeidet som har vært gjort i storting og regjering de siste årene i forhold til Det internasjonale pengefondet. Finanskomiteen har vært og besøkt Pengefondet. Vi har fått høre kritiske røster til en del av Pengefondets arbeid. De siste dokumentasjonene som både Regjeringen og andre har lagt fram, følger vi opp, og vi ber Regjeringen følge det videre opp. Det tror vi det kan komme mye godt ut av for verdens fattige land.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [10:56:02]: Representanten Holmås starta med å seie at det som Framstegspartiet ikkje hadde forstått, var at oljen var ein lagerressurs, og at den då måtte behandlast spesielt. Det er jo for så vidt riktig. Men no er det altså slik at heile overskotet til Statoil går inn i Statens pensjonsfond – Utland. Det gjeld også inntektene frå utvinninga av olje i andre land, og også det overskotet som ein har på bensinstasjonane, både i form av sal av bensin og sal av pølser i brød, Coca-Cola osv.

Meiner verkeleg representanten Heikki Holmås at inntektene frå sal av Coca-Cola og pølser i brød også må inn

i Statens pensjonsfond – Utland, slik at framtidige generasjonar kan nyte godt av det?

Heikki Holmås (SV) [10:57:04]: Jeg er helt enig med representanten Hagesæter i at måten vi har valgt å gjøre dette på, er sjablongmessig, det at vi også tar med inntektene fra pølsealget fra Statoil og putter det inn i Statens pensjonsfond – Utland. Men jeg vil spørre representanten Gjermund Hagesæter: Er det sånn at han mener at vi burde skille ut pølsealget fra de andre delene av Statoils virksomhet, og at det da hadde vært greit å gjøre det på den måten vi gjør, og at Fremskrittspartiet da ville fulgt handlingsregelen?

Gjermund Hagesæter (FrP) [10:57:29]: Jeg kan svare på det etterpå.

Presidenten: Lars Sponheim er jo ekspert på pølser, og han er neste replikant.

Heikki Holmås (SV) [10:57:39]: Det er det Bjarne Håkon Hanssen som er, ikke Lars Sponheim.

Lars Sponheim (V) [10:57:42]: I tillegg til et eget utenlandsbudsjett hadde det selvsagt vært fristende for en tidligere matminister også å ha hatt et eget pølsebudsjet i landet. Men det er ikke det jeg vil spørre om. Det gjelder rente.

Vi har jo en polemikk mellom posisjonen og opposisjonen om hvem som er skyld i renteøkningen. Jeg vil bare bidra til å være så mye nøktern å si at om den forrige regjeringen hadde fortsatt, ville vi også nå hatt en renteutvikling mot et normalisert nivå. Det vi er urolig for, er om den økonomiske politikken for øvrig bidrar til å gi et politisk tillegg på renten i Norge, eller ikke. Man kan være skråsikker på at den vil det, eller en kan være urolig for om det kanskje er situasjonen. Jeg velger å være det siste. Sentralbanksjefen sier f.eks. i sin redegjørelse for finanskomiteen:

«Renten er derfor også økt noe raskere enn det Norges Bank da stilte i utsikt som den mest sannsynlige utviklingen.»

Den synes også å stige raskere enn det en trodde bare for ett år siden.

Da spør jeg representanten Holmås: Tror han det hadde vært mulig at vi kunne hatt en svakere renteøkning om det hadde vært ført en mindre ekspansiv finanspolitikk, f.eks. for inneværende år og for neste år, enn det vi nå er inne i?

Heikki Holmås (SV) [10:58:52]: Det er umulig å svare absolutt. Jeg skal vise den samme rausheten tilbake igjen til Lars Sponheim. Jeg skal la være å være absolutt i å si at med en annen politikk er det helt utenkelig at det ville kunne ført til noe annet. Men jeg vil gjerne påpeke at det budsjettet som Lars Sponheims parti har, og det Jan Tore Sanners parti har, etter min oppfatning har marginale forskjeller i seg. For eksempel var en av reduksjonene til Lars Sponheims parti at man fjernet de pengene man had-

de avsatt til klimavotekjøpet i utlandet på budsjettet til høsten.

Jeg tror ikke at den politikken som Venstre og Høyre ville ført, ville ført til noen annen renteutvikling enn den vi har hatt. En av de tingene som er grunnen til at vi har den renteutviklingen som vi har, er bl.a. at flere mennesker enn vi trodde, faktisk har kommet seg i jobb. Og det går ikke an å si at det er en negativ utvikling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:00:11]: Med den grilldressdebatten vi hadde litt tidligere i år, var jeg et øyeblikk i stuss om det var snakk om å skille grillpølser fra andre pølser når det gjaldt disse budsjettene, men det får Hagesæter få lov til å komme tilbake til!

Det gikk godt i Norge i 2006, kan vi lese av den kredittmeldingen vi har til behandling. Forbrukernes atferd sier noe om at forbrukerne også regner med at det vil fortsette å gå godt – om ikke inn i evigheten, så i lang, lang tid. Det ser vi av flere forhold: Gjeldsbelastningen er økende, spareraten er negativ for annet halvår 2006, og vi har sett en ganske eksplosiv vekst i forbruksgjelden.

Jeg har tenkt å dvele et øyeblikk ved dette. Det er de som har høy boligkjøp, som også ser ut til å ta opp en del forbruksgjeld, og som kommer verst ut når renten etter hvert vil øke ytterligere. Det er også de samme personer som dessverre ser ut til å låne med svært lang avdragstid. De låner ofte på en slik måte at de første fem årene betaler de kun rente. De betaler overhodet ikke ned noe på lånet som sådant. I en slik situasjon er det grunn til å være litt urolig. Det kunne vært interessant å høre hvilke vurderinger finansministeren gjør seg i så måte. Fra Kristelig Folkepartis side kan vi faktisk ikke se at det ligger inne noen særskilte tiltak fra Regjeringens side for denne gruppen.

Vi har fra vår side i forbindelse med kredittmeldingen forslått å se nærmere på ett forhold, nemlig at ved tilbud om forbrukslån med en meget høy rente – gjerne med ti sekunders svarfrist på sms – bør det være et opphold i tid mellom at tilbudet gis, og at aksept kan tas imot, for om mulig å dempe den for mange ganske vanskelige situasjonen hvis man har høy boligkjøp og tar opp ytterligere forbrukslån med høy rente. I en slik situasjon får man en spiral hvor man rett og slett ikke makter de økonomiske forpliktelsene man har tatt på seg. Vi har i alle fall lansert dette i innstillingen til kredittmeldingen, men må bare innse at det har ingen andre tatt tak i. Det synes vi er litt synd.

Så hadde jeg tenkt til å ta opp et annet forhold. Det er press i økonomien. Samtidig har vi 600 000 personer i yrkesaktiv alder som enten er på trygd eller har pensjoner. Det er faktisk nesten 25 pst. av arbeidsstyrken. Det er altså mulig å få flere i arbeid, ikke minst i en situasjon hvor arbeidslivet trenger det, og hvor det kanskje kunne dempe presset i økonomien. Jeg tror sentralbanksjefen kalte dette forholdet «økonomiens akilleshæl» i sin redegjørelse for finanskomiteen da vi hadde høring om denne meldingen.

Like etter den høringen kom revidert nasjonalbudsjett. Der må vi konstatere at når det gjelder tiltak overfor dem

som har særskilt behov for bistand for å komme inn i arbeidslivet igjen, kutter Regjeringen. Den kutter ikke på antall plasser, men kutter på kroner på tross av advarsler fra en lang rekke arbeidsmarkedsbedrifter. Det er en sammenheng i politikken som jeg ikke forstår meg på.

Avslutningsvis har jeg lyst til å gi ros til Regjeringen for det arbeidet de har gjort i forbindelse med Verdensbanken og IMF. Jeg viser bl.a. til den kondisjonalitetskonferansen som ble holdt forrige høst. Da vi hørte utviklingsministerens redegjørelse her på fredag, var han svært positiv til de resultater som nå ser ut til å kunne vise seg når det gjelder Verdensbankens langt mindre krasse krav i så måte. Spørsmålet er også om dette etter hvert overføres til IMF. Som finansministeren ser av flertallets merknader, er det også en antydning fra flertallet om at kanskje IMF bør overføre noen flere av sine oppgaver til Verdensbanken og heller konsentrere seg mer om makroøkonomisk rådgivning. Det kunne vært interessant å høre hva finansministeren sier til det.

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til replikk.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:05:40]: Kredittmeldinga for 2006 gir en orientering om situasjonen i norsk økonomi gjennom generell informasjon om finansinstitusjonene og utviklinga i finansmarkedet samtidig som finansiell stabilitet blir omtalt både nasjonalt og internasjonalt.

Det var høy temperatur i norsk økonomi i 2006, og situasjonen er ikke annerledes i 2007. Også internasjonalt er det sterk økonomisk vekst, der spesielt Kina de siste årene har medvirket til økt råvareterspørsel, noe som Norge har hatt fordel av gjennom høyere priser på salg av olje, gass og andre råvarer.

Med hensyn til finansiell stabilitet er det for Norge spesielt grunn til å følge utviklinga i USA nøye. USA er en av våre største handelspartnere, og har en brutto samla eksternt gjeld tilsvarende 80 pst. av bruttonasjonalproduktet. Videre har USA økende underskudd på driftsbalansen på grunn av en negativ handelsbalanse. I tillegg er det nå varslet økt underskudd på investeringer i USA. Disse forholdene kan utgjøre en fare for stabiliteten, som må få økt oppmerksomhet også i vår debatt her hjemme. Dette er et tema som en bør gå grundig inn i, seinest i samband med neste års kredittmelding.

Mange yrkesgrupper i Norge har de siste årene fått økt kjøpekraft på grunn av lav inflasjon og god lønns- og inntektsvekst. Jeg nevnte «mange». Det er ikke alle som har det. De grupper som har svak fagorganisering eller svak politisk forståelse, har i mange tilfeller lav reallønnsvekst sjøl under dagens forhold. Det er en stor utfordring for en regjering som har fordeling og ujamning som et sentralt varemerke.

Likevel – de som har stor reallønnsvekst medvirker til at vi har en stor negativ sparerate for husholdningene også i andre halvår 2006. Vi er inne i en situasjon med eksponentiell gjeldsvekst for privat forbruk, anslagsvis 12 pst., over flere år, og det er bekymringsfullt. For å kunne låne mye, må man kunne tjene mye. Det er et klart samsvar.

De som tjener mest, kan låne mest. Det har vært riktig å heve renten for å gjøre det dyrere å lånefinansiere privat forbruk og private investeringer. Framtida er langt mer krevende. Vi må ha et enda nøyere samspill med finanspolitikken for å unngå uheldig økning av kronekursen. Men dette er noe langt mer enn statsbudsjettets størrelse. Det er svært viktig med innretninga for å ivareta fordelingshensyn mellom sosiale grupper og geografiske områder og for å ivareta realisering av nødvendige investeringer på statens hånd, slik at Norge blir billigere å drifte, og systematisk medvirke til satsing på fornybar energi og dermed utfasing av ikke-fornybar energi: olje, gass og kull.

Det trengs et fast politisk lederskap for ikke å få det historiske stempel «de tapte sjansers tid». Som sagt, det er en svært krevende utfordring.

Opposisjonen har ikke noen alternativ økonomisk politikk på tross av mange ord. De tidligere regjeringspartienes forslag er bare kosmetisk forskjellig fra dem som den regjeringa vi har i dag, har, mens Fremskrittspartiet kjører bil uten brems. Det er svært uvanlig også i privatlivet å utstyre seg med slike regler.

Det er ikke knapphet på fellesskapsressurser i form av penger, men det er knapphet på arbeidskraft. Det er svært viktig med en økende innsats fra Regjeringa si side for å legge til rette for økt arbeidsinnsats for personer med arbeidsevne som altså ønsker å delta mer, enten de da er pensjonister eller personer som på annen måte er avhengig av sosial bistand. Her må man tørre å tenke nytt, i kombinasjon med stimulans og innstramminger som i sum må føre til en forbedring av disse personenes livssituasjon.

Til slutt: Det internasjonale pengefondet er bygd på ideologien om fri flyt av kapital. Det er et risikoprojekt hvor man forsøker å dempe risikoen, bl.a. gjennom slagordene «Full transparency» og «Early Warning», altså full åpenhet og tidlig varsling. Historisk veit vi at varslingsmekanismene har vært for svake i forhold til å avverge internasjonale negative stabilitetsituasjoner, jf. 1990-tallets krakk på tigerstatenes økonomi i Asia.

Norge har ved sin deltakelse i IMF et ansvar for å medvirke til å dempe den enøyde fokuseringa på denne fri flyt-ideologien. Det er derfor svært positivt at alle partier, minus Høyre og Fremskrittspartiet, i innstillinga sier at Norge må arbeide for å forhindre at IMF skal bruke kondisjonalitet for tvangsprivatisering og liberalisering.

Det er viktig å følge opp på dette punktet – enda viktigere i tida som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jørund Rytman (FrP) [11:10:47]: Før denne stortingsperioden hadde Senterpartiet et noe annet syn på bruk av oljeinntektene, f.eks. kunne man bruke noe mer på veiinvesteringer.

Da representanten Lundteigen og jeg drev valgkamp i Buskerud i 2005, var det ikke måte på hvor stor satsing det skulle være på veiinvesteringer. Og videre: Hvis man i dag går inn på hjemmesiden til Senterpartiet, ser man at

en av hovedsakene de fronter, og som de lokker velgere til å stemme på Senterpartiet med, er bedre veier.

Er Lundteigen enig med sin egen regjering når det gjelder bruk av oljeinntektene, eller mener Lundteigen at man kan bruke noe mer av oljeinntektene f.eks. på veiinvesteringer?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:11:34]: Som jeg sa i mitt innlegg, er situasjonen i dag langt mer krevende enn det den var for få år siden.

Det innebærer sjølsagt at vi er nødt til å avbalansere forholdet mer nøye nå, fordi det er mye vanskeligere.

Når det gjelder statsbudsjettet, må vi ha en kombinasjon av pengepolitikken og finanspolitikken. Jeg sa at vi må ha en stram finanspolitikk, men innenfor den stramme finanspolitikken må fordelingen av finanspolitikken komme langt mer i fokus enn den har vært. En del av innretninga av finanspolitikken må innebære at vi må dempe ned veksten i driftsutgiftene og øke veksten i investeringer på statens hånd for at vi skal kunne drifte Norge billigere, og for at vi da skal kunne utfase ikke-fornybar energi til fordel for fornybar energi. Vi må altså holde kursen når det gjelder hvor vi vil sentralt, også i denne unike og egentlig positive tida som vi er inne i.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Lars Sponheim (V) [11:12:54]: Jeg skal få bruke mine 5 minutter, eller noen av dem, til å komme med noen refleksjoner med et litt større fugleperspektiv enn det kanskje debatten har vært preget av til nå.

Jeg gjør meg noen refleksjoner omkring de gode tidene i Norge, og hva norsk økonomi er i stand til å tåle av varmgang, så å si, uten at det går mer galt enn det det gjør. Finansministeren og jeg satt sammen i finanskomiteen for drøyt 10 år siden, og jeg er sikker på at hvis noen da hadde beskrevet den tilstanden vi har i norsk økonomi nå, med så lav arbeidsledighet, flere ledige jobber enn det er arbeidssøkere, lav prisstigning, og etter måten, må vi si, lav rente, i forhold til det som har vært historiske nivåer, ville man ha sagt at det nesten var umulig å få til. Et eller annet ville ha kopt i økonomien. Men det går altså utrolig bra, og det ser ut som at noe har skjedd i norsk økonomi gjennom de siste 10–15 årene, som gjør at kapasitetsgrensene i økonomien er blitt vesentlig mer fleksible og dermed tåler så gode tider.

Jeg har i denne situasjonen lyst til å trekke fram noen momenter som jeg synes vi må ha med oss. Det ene er at vi i løpet av disse årene har utviklet en mye mer åpen økonomi – en global økonomi – og en friere handel, som åpenbart er et viktig bidrag til at norsk økonomi tåler å gå så godt som den gjør nå. Det synes jeg må være et viktig apropos til de mange som har vært imot at vi skal ha en mer åpen og mer velfungerende verdensøkonomi. Det er et viktig bidrag til at vi har gode tider, og det må også være en viktig påminnelse til oss alle om nødvendigheten av å få på plass nye WTO-regler, som gjør at denne fleksibiliteten kan øke.

Det andre er EØS-avtalen. Jeg er helt sikker på at vi i dag ikke hadde kunnet klare å kombinere så mange gode størrelser i norsk økonomi uten en velfungerende EØS-avtale. Ikke minst har en utvidelse av EØS gjort at vi har fått tilgang på dyktig arbeidskraft fra våre nærområder. Disse er sågar i den situasjon at de leverer arbeidskraften sin – jeg tenker særlig på arbeidskraft fra Polen – til Norge, og sender etterspørselen hjem igjen til Polen. Det må være en eventyrsituasjon for Norge når vi trenger kapasitetsutnyttning uten å legge mer press inn i økonomien. Jeg synes også det er et apropos til oss alle. Nå er det vel slik at det pr. definisjon ikke lenger er EØS-motstandere i denne sal, etter det jeg forstår. Men det sier oss også at vi bør være opptatt av hvordan vi i framtiden kan få til en fornuftig arbeidsinnvandring på norske betingelser som gjør at vi kan beholde denne fleksibiliteten i økonomien.

I dette perspektivet har jeg lyst til å trekke fram de skatteendringene vi har hatt de siste 10–15 årene. To skattereformer har bidratt til lavere satser og et bredere skattegrunnlag. Det har åpenbart ført til at arbeidskraftstilbudet i økonomien har blitt større. Flere har lyst til å levere arbeidskraft fordi marginalsatsene har gått ned, og investeringene har blitt sunnere fordi de ikke er skattemotiverte, men økonomisk motiverte. Ikke minst har momsomleggingen gjort at vi har fått et bredere inntektsgrunnlag også når det gjelder forbruksbeskatningen. Vi skal huske at den internasjonale trenden når det gjelder beskatning, går i retning av lavere skatt på arbeid og mer skatt på forbruk. Det er en utvikling som er godt tilpasset de behov Norge har framover.

Jeg synes også det er viktig å få fram at min klare erfaring i dette fugleperspektivet på utviklingen i norsk økonomi, som gjør at vi klarer å håndtere gode tider så godt som vi nå gjør, er at økonomene har blitt dyktigere til å styre den økonomiske politikken nå enn det de var for 10–15 år siden. Det har nok noe med omleggingen av pengepolitikken og Norges Banks rolle å gjøre. Jeg tror det er en viktig årsak til at vi klarer det så bra. Jeg tror også at det har noe med den av mange utskjelte handlingsregelen å gjøre. Vi skal huske at den egentlig var en metadon for et politisk miljø og en økonomi som var i ferd med å bli beruset på olje. Slik har den langt på vei fungert, men vi står nok nå i en viss fare for at vi kanskje blir vel avhengige, i så gode tider som vi har nå, av denne handlingsregelen og denne metadonen, at vi fort blir slaver av handlingsregelen i en situasjon der vi må være opptatt av å bruke enda mindre penger.

Til slutt har jeg lyst til komme med noen utfordringer til finansministeren, enten hun vil svare på dem i innlegget sitt eller senere i debatten. Det gjelder finansministerens uttalelse her i Stortinget for noen uker siden om at hun ikke var så veldig bekymret over manglende sparing. Nå har hennes komiteleder i Stortinget i dag gitt uttrykk for en veldig bekymring over manglende sparing i økonomien. Jeg synes finansministeren må bruke anledningen i dag til å utdype de synspunkter hun kom med i Stortinget om at hun ikke var så bekymret for manglende sparing. Det håper jeg finansminister har mulighet til å svare på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Micaelsen (A) [11:18:02]: Jeg er glad for at vi har representanter som Sponheim, som løfter blikket og ser norsk økonomi i et litt større bilde. Jeg er helt enig med ham. Jeg tror at teorien om en mer åpen økonomi gjennom EØS-avtalen – i og med at vi får folk utenfra som kommer, jobber og tar med seg pengene og bruker dem et annet sted – har slått godt ut for norsk økonomi.

Men vi må ha en liten oppklaringsrunde. I et tidligere replikkordskifte forstod jeg representanten Sponheim dit hen at han er urolig for at vi har et politisk tillegg i renteutviklingen i Norge etter at den rød-grønne regjeringen tok over, mens jeg oppfattet at han karakteriserte f.eks. Jan Tore Sanner fra Høyre som mer skråsikker på at vi har et politisk tillegg. Vi vet samtidig at det er et ganske stort sprik fra omtrent null i innstramming fra Kristelig Folkeparti, 250 mill. kr i minus fra Venstre, 700 mill. fra Høyre, og Fremskrittspartiet ligger vel på omtrent 3,5 milliarder kr, slik at spennvidden er ganske stor på borgerlig side når kritikken nå hagler mot Regjeringen. Jeg vil bare ha oppklart: Er det slik å forstå at representanten Sponheim er urolig og ikke skråsikker?

Lars Sponheim (V) [11:19:09]: Jeg er urolig. Jeg er ikke skråsikker. Jeg er økonom nok til å si at det ikke er faglig grunnlag for å være skråsikker. Men det er noe med å være føre var i en slik situasjon. Sentralbanksjefen sier i sin uttalelse:

«Vår vurdering nå er at nivået på kapasitetsutnyttningen er et par prosent høyere enn det som er mulig å opprettholde over tid.»

Vi trenger en myk landing. Det er en uro som også regjeringssiden burde dele. Når Venstre har valgt å bruke litt mindre penger også i revidert, er det ikke fordi vi tror at det isolert sett vil gi noe renteutslag. Det er å gi et tydelig signal til Regjeringen om at hvis de ønsker å gå fra et svakt ekspansivt budsjett til et mer nøytralt og innstrammende budsjett for 2008 – i og for seg også for resten av dette året – vil de kunne få bredere støtte for det enn bare fra egne regjeringspartier. Rentenivået kommer til å bli høyt nok gjennom den normalisering og det som skjer utenfor norsk økonomi, uten at vi trenger et rød-grønt rentetillegg.

Heikki Holmås (SV) [11:20:18]: Jeg synes ikke Lars Sponheim heller skal undervurdere den positive siden ved at det nå går såpass bra som det gjør. Professor Knut Røed, som vi var og hørte på, sier at vi nå har en mulighet til å få flere av de menneskene som vi trodde var permanent utstøtt av arbeidslivet, tilbake i arbeidslivet. Slik sett øker vi altså den samlede produksjonen i Norge og mulighetene vi har på sikt. Dette er i så fall noe helt nytt. For hver konjunkturbunn vi har vært i – det har da vært en gruppe mennesker som har vært utstøtt – har vi hatt en jevn økning. Det er positivt.

Jeg vil bare trekke fram én ting som kanskje er baksiden av den medaljen som Lars Sponheim trekker opp, i forhold til at det går så bra ved at vi har en åpen økonomi.

Det er at vi har fått et ganske mye bedre arbeidstilbud. Det gjør at det har vært en forrykking i balansen mellom arbeid og kapital. To ting skjer. Det ene er at kapitaleierne stikker av med en større andel av utbyttet. Det andre er at forskjellene i de 20 siste årene fram til 2005 har økt. Er ikke Lars Sponheim enig i at dette er en negativ utvikling?

Lars Sponheim (V) [11:21:28]: Jeg har ingen problemer med å synes at det er greit at de som satser og lykkes, gjør det bra. Men det er viktig at vi har en fordelingspolitikk og en fordeling av makt i et samfunn som gjør at alle får være med på gode tider. Jeg er nok ikke så opptatt av å bekjempe rikdom som det representanten Holmås er, men jeg er veldig opptatt av å bekjempe fattigdom. For meg er det ingen åpenbar sammenheng mellom de to størrelsene, annet enn i symbolpolitikken.

Når vi snakker om åpenhet i økonomien og hvilken betydning den har for Norge, som jeg gav uttrykk for i mitt innlegg, deler jeg gjerne med representanten Holmås den bekymring over at en åpen økonomi, der kapitalen er internasjonal og farer lynraskt alle veier, vil gi en utvikling i mange andre land der man ikke får anledning til å få til en slik god fordeling som her hos oss. Det store problemet nå er at det er en global økonomi som er i ubalanse med den globale politikken når det gjelder muligheten til å få til god fordeling. Det er en utfordring som foreløpig er uløst, og som det blir viktig å bidra til.

Heikki Holmås (SV) [11:22:31]: Dette gir meg en anledning til å følge opp akkurat det som går på fordeling, for jeg opplever at det er en liten motsetning mellom to av setningene til Lars Sponheim. På den ene siden sier han at det er bra vi har fått til en god fordelingspolitikk i Norge. På den annen side sier han at han ser at den forrykkingen av forholdet mellom arbeid og kapital som er i en god del andre land, gjør at de der ikke blir i stand til å føre den samme gode fordelingspolitikken som vi har her i Norge.

Så sier Lars Sponheim det som er et mantra fra de tidligere regjeringsmedlemmene, nemlig at de er veldig opptatt av å bekjempe fattigdom. Men spørsmålet mitt til Lars Sponheim blir da: Når det er sånn som det har vært de siste årene, der man ser at de 10 pst. rikeste har fått mer av veksten, de har fått 70 milliarder kr mer av samfunnskaken enn deres 10 pst. skulle tilsi hvis de hadde stått på samme prosentandel som for ti år siden – og dette er i realiteten betalt for med mindre vekst for alle de andre gruppene – ser ikke også Lars Sponheim da at hvis de andre gruppene hadde hatt 5,7 milliarder kr hver ekstra, ville det gitt en bedre mulighet for å bekjempe fattigdom?

Lars Sponheim (V) [11:23:38]: Det er kjempegode tider i Norge. Bedriftene går veldig godt – heldigvis – og det gjør at de kan tilsette mange folk som ikke har hatt jobb tidligere. Det må være grunnleggende bra. Men vi kommer altså ikke utenom at de bedriftene som er i stand til å tilsette flere, og gjør det bra, de må ha noen eiere, og de gjør det også bra i disse tider – de gjør det veldig bra. Så kan man regne på det og si at de relativt sett får en stør-

re andel av merverdiene som skapes, enn det arbeidskraften gjør. Det er nok en rett utvikling.

Kunne jeg ønske at verden hadde vært helt annerledes? Det kunne vært en interessant refleksjon rundt dette spørsmålet – men sånn er det. Skal vi ha gode bedrifter i Norge, må vi ha bedriftseiere i Norge. Og skal de gidde å være bedriftseiere i Norge, må de få lov å gjøre det bra. Jeg klarer ikke å gjøre det til det store problemet, så sant vi har ressurser og muligheter til å gjøre noe for de aller fattigste. Jeg ser ingen klar sammenheng mellom å kaste ut noen mercedeser fra Holmenkollåsen og å gjøre noe veldig bra for dem som trenger det mest i andre deler av denne byen – i Groruddalen eller hvor det måtte være. Men vi kan alle omfordele i økonomien, som gjør noe for de fattigste. Det er det som er det sentrale – men det er jo ikke SVs symbol, da.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:25:05]: La meg tiltale meg å kommentere noen av de tingene som har vært oppe i debatten, som i stor grad er en debatt om den generelle økonomiske situasjonen. Det er jo ikke så unaturlig når vi behandler Kredittmeldingen.

For det første mener jeg at Fremskrittspartiet har misforstått hva handlingsregelen egentlig går ut på. Når man snakker om 4 pst.-banen, så handler det først og fremst om hvordan man forvalter en omplassering fra en ikke fornybar ressurs til en finansformue med tanke på neste generasjon. De 4 pst. har jo ikke dalt ned fra himmelen, det er med utgangspunkt i hva som er en forventet realavkastning. Men det er jo ikke sånn at man slavisk skal følge det. Man skal tvert imot legge det til grunn over tid, og så skal man ut fra det beregne hva som er situasjonen i norsk økonomi, hva som er konjunktursituasjonen, og sånn sett finne det rette nivå for å fase oljepengene inn i økonomien, som flere har vært inne på. Da er det selvfølgelig sånn at når det er ledig kapasitet, dvs. arbeidsløshet, kan man ligge over 4 pst., og er det mangel på kapasitet, ligger men under. Og det er det vi nå gjør for første gang – 3,8 pst.

Så må jeg si jeg undrer meg litt over at Fremskrittspartiet legger opp sin økonomiske politikk etter hva bygg- og anleggsbransjen måtte si de har av ledig kapasitet, for alle andre undersøkelser vi har, viser jo at det er mangel på folk til å gjøre bygg- og anleggsoppdrag. Man kan i nærmest hvilken som helst kommune spørre om det er sånn at det nå er mange som legger inn anbud på å bygge en barnehage – som de da gjør med begge hender rundt omkring i kommunene – og svaret er nei, det er det ikke. Kostnadene går opp, det er veldig få som konkurrerer om de store byggeoppdragene som er. Så jeg vil foreslå at man bruker f.eks. Norges Banks egen spørreundersøkelse for bedrifter når man vurderer hva som er kapasiteten i økonomien.

Også når det gjelder pengepolitikken, synes jeg Fremskrittspartiet virker som om de nærmest ser på Norges Bank som en slags automat som man putter 2,5 pst. inflasjonsmål inn i, og så tyter det ut et rentemål. Man legger ikke vekt på det som også er en del av instruksjonen, nemlig at en skal ta hensyn til produksjon og sysselsetting.

Jeg synes denne diskusjonen om investeringer og drift er ganske interessant. Det er helt tydelig at det er noen som har en draging mot disse investeringene som står som monumenter til neste generasjon. Men hvis man tar utgangspunkt i det som virkelig har betydning for hvordan man forvalter formuen i Norge, ville veldig mye av det vi gjør i forhold til mennesker og kunnskap være det viktigste vi investerte i. Det at et hvilket som helst veiprojekt skal være en viktigere investering for framtidige generasjoner enn en økning i barnevernet eller flere timer i skolen, det er en veldig merkelig logikk.

Når det gjelder Høyres Jan Tore Sanner, synes jeg det er fascinerende å se med hvilken sigarføring Høyre deltar i debatten. Det er jo ikke sånn at Høyre legger fram en innstramming i finanspolitikken som skulle tilsi at man med noen som helst slags redelighet kunne påberope seg et rentenivå som automatisk ville ligge lavere. Også Høyre legger opp til å bruke mindre oljepenger, som Regjeringen, men flere andre penger, som Regjeringen. Her er vi altså langt inne i symbolpolitikken. Og det Høyre foreslår for barnehagesektoren, bringer oss motsatt vei av å skape mer kapasitet.

Så et par ting om noe annet som Kredittmeldingen også handler om. Jeg mener det er grunn til – det er flere som har vært inne på det – å være veldig bevisst på gjeldsutviklingen i husholdningene – særlig blant de yngste, og særlig blant dem som nå tar opp lån på 100 pst. og med lang avdragsfrihet. Det er klart at det er en sårbar gruppe når det gjelder renteøkninger. Jeg er glad for at Kredittilsynet melder at de ønsker å se nærmere på bankenes utlånspraksis.

Så er jeg også glad for den interessen som er rundt IMF og videre utvikling av IMF, og som kommer til uttrykk i komiteens innstilling.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Leirstein (FrP) [11:30:07]: Jeg blir noe forundret når finansministeren så kategorisk sier at det ikke finnes kapasitet innenfor bygg- og anleggsbransjen. Man gjør på mange måter en kardinalfeil, for man sier rett og slett at man ser på bransjen samlet. Men det er altså forskjell på bygg og anlegg. Jeg registrerer at finansministeren mener det er greit å høre på hva Norges Bank har av data om denne bransjen. Fremskrittspartiet tar heller et møte med bransjen, så får vi vite nøyaktig hva som er situasjonen. Anleggsbiten av denne bransjen har ledig kapasitet, det kan en bare slå fast.

Men det jeg ville tilbake til, var det med Norges Bank. Fremskrittspartiet mener at hovedstyret i Norges Bank overvurderer inflasjonen. Dermed settes renten høyere enn den skulle i henhold til renteforskriften. Synes ikke finansministeren det er problematisk at man har en situasjon hvor Norges Bank overdriver hva inflasjonen faktisk vil være, slik at man setter renten høyere enn man skal? Her er det en forskrift som skal følges. Jeg vil gjerne ha

finansministerens betraktninger rundt hvordan dette faktisk blir fulgt opp, og om hun ikke ser det som problematisk.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:31:21]: Jeg har ingenting imot, og jeg vil anbefale alle, å snakke med både bygg- og anleggsbransjen og alle mulige andre bransjer. Men de har som jobb å skaffe seg selv best mulige betingelser. Så hvis man bruker bygg- og anleggsbransjen og alle andre næringer som fasit for hva som er fornuftig samfunnsøkonomisk politikk og fornuftig generell politikk, da vil jeg advare litt. Jeg vil i hvert fall oppmuntre Fremskrittspartiet til å bruke noen flere kilder. Det er anleggsbransjens jobb å si at de har ledig kapasitet. Da tjener de mest penger. Så enkelt er det.

Så til rentefastsettingen og Norges Bank. Jeg mener at Fremskrittspartiet har et altfor snevert syn på hva som egentlig er instruksjonen til Norges Bank. De skal også ta hensyn til produksjon og sysselsetting, og det er ikke slik nå at inflasjonen har vært lav fordi det har vært dårlige tider. Det er tvert imot slik at vi er i en spesiell internasjonal økonomisk situasjon som gjør at vi importerer veldig mye lav prisstigning. Så jeg mener at den måten Norges Bank forvalter sitt mandat på, er i full overensstemmelse med det som er instruksjonen.

Jan Tore Sanner (H) [11:32:33]: For første gang siden 1986/1987 er husholdningenes sparing negativ, dvs. at husholdningene som gruppe lånefinansierer sine boligkjøp og lånefinansierer i tillegg forbruk.

Jeg registrerer at finansministeren i sitt innlegg sier at hun er bekymret. Men at finansministeren er bekymret, imponerer ikke spesielt. Spørsmålet er hva hun gjør. Hva vil finansministeren gjøre for å motivere folk til å spare mer? Den diskusjonen har vi vært igjennom gjentatte ganger. Bidraget fra Regjeringen har vært at man har kuttet ut private spareordninger, og det har vært begrunnet i at finansministeren hevder at sparemotivasjon gjennom skattelettelser bare bidrar til at folk flytter sparing fra ett produkt til et annet produkt. Da vil jeg gjerne vite: Hvilke empiriske studier er det finansministeren viser til for å belegge sine påstander om at skattemotiverte spareordninger ikke bidrar til å øke sparingen?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:33:43]: De erfaringene vi har fra den typen virkemidler i norsk økonomi, tilsier at vi ikke oppmuntrer til økt sparing generelt dersom vi innfører en ordning med spesielt gunstig skattestimulans, men at vi oppmuntrer folk som uansett sparer, til å flytte penger fra én konto til en annen. Jeg kan gjerne komme tilbake til representanten Sanner med en nærmere, faglig, begrunnelse for dette i et skriftlig svar hvis han ønsker det.

Det er vanskelig å være bombastisk, slik representanten Sanner er, på dette. Jeg har på følelsen at det representanten først og fremst er ute etter, er skattefritak eller skattestimulering, og så stiller man spørsmål etterpå. I Norges Banks rapport Finansiell stabilitet som kom for en uke siden, tar sparingen seg litt opp igjen, selv om vi har hatt

mange runder her i Stortinget om IPA-ordningen, som ikke gjelder for i år.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:34:58]: Finansministeren har jo tidligere vært opptatt av at de som taper mest på en stadig høyere rente, er de som har de minste marginene – de som kanskje lever på grensen til hva de tåler når det gjelder økte renter. Så ser vi at det er en sterk forbrukslånsvekst, og det med en rente som ligger opptil to-tre ganger boliglånsrenten. Vil finansministeren se på noen virkemidler for å prøve å dempe den type lån, f.eks. ved å dempe – hva skal vi si – aggressiviteten fra dem som tilbyr slike lån, gjennom at det må gå en viss tid fra et lån av den karakter tilbys, til aksept kan gis?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:36:01]: Dette er jo et tema som jeg har vært opptatt av, som vi har under overvåking hele tiden, og der vi har gjennomført tiltak. For eksempel har vi gjennomført at man må ha en mulighet til å finne ut hva den reelle renta er, og at det skal oppgis av disse som nå tilbyr forbrukslån. For vi vet at mange av dem som tar opp forbrukslån, ikke setter seg ned og regner ut summen av gebyrer og renter og hvor dyre pengene egentlig er. Noen av de eksemplene vi ser, er at folk kan slå til på et tilbud om forbrukslån på en sms ved en barakk seint på kvelden – det er kunder som tidligere har registrert seg og blitt testet som kunder, og som deretter kan få påfyll. Dette er også en praksis som vi skal se nærmere på.

Jeg deler representanten Syversens bekymring for at når forbruket er så høyt blant så mange, er det noen som kan fristes til et betydelig høyere forbruk enn de egentlig har økonomisk evne til å bære, og at det er viktig at de ikke blir spesielt utsatt for aggressiv markedsføring.

Lars Sponheim (V) [11:37:27]: Sentralbanksjefen sa i høringen i finanskomiteen:

«Vår vurdering nå er at nivået på kapasitetsutnyttingen er et par prosent høyere enn det som er mulig å opprettholde over tid.»

Første spørsmålet mitt vil være om finansministeren og Finansdepartementet er enig i en sånn vurdering. Hvis det er tilfellet, har vi jo behov for å se hvordan kapasiteten kan tas noe ned for å kunne opprettholdes på et høyt nivå over tid. De gamle reglene vi har lært gjennom arbeidet med økonomisk politikk, er at det er tre pilarer som må gjøre dette: Det er partene i arbeidslivet gjennom moderate lønnsoppgjør, det er politikerne gjennom finanspolitikken, og gjør ikke de to jobben, sitter sentralbanksjefen der med renteknappen og er klar til å bruke den til enhver tid. Det bør være vår jobb å unngå at den må brukes for hardt.

Nå er lønnsoppgjørene ferdig. De har holdt seg innenfor rammen, kanskje med et liten pluss bak, men mye tyder på at de lokale glidninger kanskje kan bli for store. Og da legges hele trykket tilbake på finanspolitikken. Er finansministeren klar til å bruke finanspolitikken i budsjettet for 2008 til å ta ned den nødvendige kapasitet og foreta den myke landing som nå trengs?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:38:38]: Allerede i revidert nasjonalbudsjett for 2007 gjør vi endringer i den økonomiske politikken på bakgrunn av det som nå er situasjonen. Det er derfor vi har lagt oss på 3,8 pst. istedenfor 4 pst., som lå til grunn for 2007. Det er først og fremst fordi 2006 var et bedre år enn det vi trodde, og fordi vi selvfølgelig følger denne utviklingen veldig nøye, som Lars Sponheim er inne på.

Vi deler synspunktene til Norges Bank i forhold til kapasitetsutnyttelse. Men det som har overrasket oss gjennom mange runder under denne høykonjunkturen, er at kapasitetsgrensen har gått lenger ut enn vi i utgangspunktet skulle tro. Det betyr at vi er mye mer integrert i en internasjonal økonomi og et internasjonalt arbeidsmarked enn det vi trodde fra før, og at vi har klart å få ledig kapasitet inn. Vi vet at den grensen går et eller annet sted, men vi er ikke helt sikre på hvor den er. Det er den balansegangen vi må gå, for dette er ikke et område for gambling, men et område for å klare å finne ut hvordan vi kan lande mykt og holde lav arbeidsløshet så lenge som mulig.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:40:08]: Under pressekonferansen om forvaltningen av Statens pensjonsfond gjorde statsråden det til et hovedpoeng at en høyere andel aksjer i Statens pensjonsfond – Utland på sikt vil gjøre at handlingsregelens 4 pst. vil utgjøre mer penger, fordi avkastningen på aksjer historisk sett aldri har vært høyere. Så la hun til: Dette vil innebære at vi kan bruke mer penger på velferd. Dersom man aksepterer statsrådets resonnement, nemlig at avkastningen vil bli høyere, og at dette tillater mer bruk av penger på velferd, hvorfor velger da statsråden allerede i årets reviderte budsjett å bruke mindre enn det handlingsregelen tillater? Hvorfor betyr enda høyere avkastning at vi kan bruke mer penger på velferd i fremtiden, når vi ikke engang kan bruke den avkastningen som handlingsregelen i dag gir?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:40:57]: Jeg mener at Fremskrittspartiet har misforstått hva handlingsregelen egentlig går ut på. Handlingsregelen dreier seg om å beregne en forventet realavkastning av Statens pensjonsfond – den er beregnet til 4 pst. – og at man holder seg til den over tid. Det betyr ikke at 4 pst. er fasit fra år til år, for handlingsregelen innebærer også at man skal ta utgangspunkt i det som er kapasiteten og situasjonen i norsk økonomi for hvor mye man varierer fra 4 pst. Det betyr at når det er høykonjunktur, som det er nå, er det ikke unaturlig at vi – for første gang – ligger under 4 pst. Men det betyr også at det var fullt ansvarlig i en lavkonjunktur, som det har vært i perioder vi har ligget over 4 pst., å bruke noe mer.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Alf E. Jakobsen (A) [11:42:05]: Når vi nå behandler Kredittmeldinga 2006, er det flere ting å glede seg over, bl.a. at finansinstitusjonene har hatt gode resultater i året som har gått. Utsiktene til finansiell stabilitet er tilfredsstillende, selv om det er trekk ved den økonomiske utvik-

lingen vi bør følge nøye. Det gjelder ikke minst den økende gjeldsbelastningen til husholdningene kombinert med økende bruk av lån med avdragsfrihet og lengre løpetid, som flere har vært inne på.

Etter min mening må det være større fokusering på bankenes praksis ved utmåling av boliglån. Bankene må ha en forpliktelse i forhold til nøktern informasjon om konsekvensene av renteøkning. Jeg kommer selv fra et område med høye boligpriser og har sett de utfordringer det medfører for boligetableterere, ikke minst ungdom i etableringsfasen.

Et annet forhold vi må se i sammenheng med dette, er at det er de husholdningene med høyest gjeldsbelastning som har minst andel av finansformuen, dvs. at for disse hjelper det ikke at husholdningene samlet sett har høy finansformue. De med høyest gjeldsbelastning har dermed ikke noe å trekke på dersom det skulle bli betalingsutfordringer.

Jeg ser av pressemelding fra Høyres finanspolitiske talsmann, Jan Tore Sanner, i forbindelse med avgivelsen av revidert – og jeg må understreke at jeg har lest den nøye – at han fastslår at det er det ekspansive budsjettet til den rød-grønne regjeringen som er årsaken til renteøkningene. Samtidig vil han at Høyre og Bondevik II-regjeringen skal ha æren for at økonomien går godt. De aller fleste vet, og det vet også representanten Jan Tore Sanner, at disse tingene henger i hop.

I politikken kan hukommelsen være underlig kort for enkelte politikere. Når de kommer fra posisjon til opposisjon blir hukommelsen enda kortere.

Det er grunn til å friske opp hukommelsen til Høyre. Da Per-Kristian Foss styrte Finansdepartementet, sa Norges Bank i mars 2005 at styringsrenta gradvis ville øke fra det daværende nivået på 1 ¾ pst. til 4,2 pst. i 4. kvartal 2007 og 4,8 pst. i 4. kvartal 2008. Legger vi dette til grunn, var iallfall over 80 pst. av den samlede renteøkningen banken ser for seg, forutsett allerede da Høyre var i regjering og styrte Finansdepartementet.

Hovedgrunnen til rentestigningen er at når det er veldig lav rente, blir det vekst i økonomien, dvs. at det er egendynamikken i rentesettingen både ute og hjemme som er den viktigste drivkraften til renteøkninger.

Dagens Næringsliv sier i lederen 8. juni at Høyres finanspolitiske talsmann, Jan Tore Sanner, skal ha poeng for politisk frekktet. For meg er det vanskelig å finne noen gode grunner til ikke å forstå intensjonen i karakteristikken, men jeg vil ikke være i nærheten av å bruke slike uttrykk som politisk frekktet fra denne talerstolen.

Hva består så Høyres bidrag til innstramningen i revidert nasjonalbudsjett av? De foreslår å bruke 722 mill. kr mindre, som er anslagsvis 1 promille av utgiftene i statsbudsjettet. Dette er altså det store grepet som Høyre gjør for å få et opplegg som bedre er tilpasset den økonomiske situasjonen, og som vil gi en lavere rente enn de rød-grønnes forslag. Ja, ja, slik kan det også sies i et valgår.

Riktignok føler jeg i debatten i dag at Høyres finanspolitiske talsmann har vært noe på retrett i dette spørsmålet i forhold til den høye sigarføringen i pressemeldingen i forbindelse med at revidert nasjonalbudsjett ble avgitt.

Jeg tror at det vil være klokt, ja veldig klokt, å dempe seg i forhold til den høye sigarføringen.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:46:45]: Sjølv om det er kredittmeldinga vi behandlar i dag, kunne ein iallfall innleiingsvis i debatten få inntrykk av at det var heilt andre ting ein debatterte, nemleg Framstegspartiet sitt alternative statsbudsjett, og også bruken av oljepengar. Sidan det blei brakt på bane, ønskjer eg også å seie nokre ord om akkurat det.

Når det gjeld utsegna til sentralbanksjefen om at dersom ein brukar meir pengar, kan det skape press i norsk økonomi, trur eg nok absolutt alle er einige i at dersom ein brukar meir pengar på nøyaktig same måten som Regjeringa brukar pengar i dag, kan det skape press i norsk økonomi, og også renteoppgang. Men det er altså ikkje det Framstegspartiet gjer, og det er heller ikkje det Framstegspartiet meiner. Vi har ei heilt anna innretning på finanspolitikken vår enn det regjeringspartia og Regjeringa har. Eg vil berre gjenta kva som låg i vårt alternative statsbudsjett. Vi brukte riktignok 15 milliardar kr meir i oljepengar enn Regjeringa, men vi hadde 12 milliardar kr meir i nettokutt i offentlege utgifter – og 12 pluss 15 blir altså 27 milliardar kr meir i skatte- og avgiftslette enn Regjeringa foreslo i sitt budsjett. Det har vi fått Statistisk sentralbyrå til å gå gjennom. Dei har, i motsetning til sentralbanksjefen, gått grundig gjennom dette og rekna på det, og dei har også slått fast at dersom vårt alternative statsbudsjett hadde blitt vedteke, ville det gitt ei rente som var 0,6 pst. lågare enn den renta som utviklar seg med den politikken som Regjeringa står bak. Det er ei rekkje forhold og faktorar som gjer at Statistisk sentralbyrå har kome fram til det, og ein av dei vesentlegaste faktorane er jo at skattelette for lønnsinntekter vil auke arbeidstilbodet. Det er spesielt ein effekt som gjer seg gjeldande når det gjeld skattelette til dei som har lågare og midlare inntekter. Det er ofte personar som jobbar i under 100 pst. stilling, og som dermed kan auke sin arbeidskapasitet dersom ein får meir igjen netto pr. time ved å jobbe.

Ein annan faktor som også kan påverke dette, er at når ein flyttar pengar frå privat sektor til offentleg sektor, medfører det også ein reduksjon av etterspørsel av varer og tenester i utlandet og ei auking av etterspørsel av varer og tenester i Noreg. Private brukar nemleg ein langt større prosentdel av si inntekt til å kjøpe varer og tenester i utlandet enn det offentlege gjer. Det betyr altså at når ein flyttar pengar frå privat sektor til offentleg sektor, vil det medføre eit press i økonomien.

Det er også slik at enkelte avgiftsletter som vi har gått inn for, medfører ei vridning av etterspørselen. Eg vil ta eit eksempel, nemleg at vi har gått inn for å redusere ein-gongsavgifta på bil, og det er riktig at å redusere ein-gongsavgifta på bil vil skape ein større etterspørsel etter nye bilar enn dersom prisen er høgare på bilane. Det vil medføre at vi får ein nyare bilpark, ein nyare bilpark vil forureine mindre, den vil vere meir miljøvennleg, den vil også vere meir trafikksikker, og ein meir trafikksikker bilpark vil redusere talet på trafikkkulykker. Så er det det poenget at bilane blir ikkje produserte i Noreg, dei blir produ-

(Hagesæter)

serte i utlandet, slik at når vi får ein auka etterspørsel etter bilar, vil altså ikkje det skape noko press i norsk økonomi. Heller tvert imot, for ein nyare bilpark vil medføre mindre behov for bilverkstadtenester enn om ein har ein eldre bilpark. Eg synest at dersom vi skal diskutere dette som går på auka oljepengebruk og Framstegspartiet sitt alternative statsbudsjett, må ein snart kome på bana med kva det er ein er ueinig i. Kva for verknader som SSB har lagt vekt på, er det ein er ueinig i? Det må ein kome på bana og seie, og ikkje berre seie at ein er ueinig med SSB.

Marianne Aasen Agdestein (A) [11:52:04]: De virkelig store cabincruiserne har inntatt norsk skjærgård. Dyr kabrioletter og firehjulstrekkere blir et stadig vanligere syn. Boligprisene slår nye rekorder, og det er lånefest i Norge. Og det som bl.a. preger denne lånefesten, er at avdragsfrihet og lengre nedbetalingstid er blitt langt vanligere.

Flertallet i komiteen er bekymret over disse tendensene, i motsetning til Fremskrittspartiet, som i mindre grad har tatt inn over seg at det er hvordan låneopptaket foregår i gode tider, som avgjør hvordan låntakerne takler gjelden i dårligere tider.

Mens den materielle velstanden når stadig nye rekorder i Norge, er situasjonen langt mindre lystig for et flertall av jordens befolkning. For det store flertallet av dem vi deler kloden med, er brutal fattigdom virkeligheten.

Som et rikt land har vi makt. Og et av de stedene vi har makt, er som medlem av IMF. Det internasjonale valutafondet, IMF, skal sikre stabilitet i det internasjonale pengesystemet. Det er deres formål, og de skal forebygge økonomiske kriser i medlemsland, låne til land med betalingsproblemer og som er i krisesituasjoner, eller gi teknisk assistanse.

Men IMF har over tid utvidet sitt virkeområde. Dette har kommet fram i en egen granskningsrapport, den såkalte Meland-rapporten, omtalt i innstillingen. Der fastslås det at IMF har trådt ut av sitt bed og over i Verdensbankens. De har med andre ord drevet utviklingspolitikk uten å ha den nødvendige spisskompetanse, og uten den nødvendige legitimitet. Dette ryddes det nå opp i, og det er bra. Det er også bra for verdens fattige at de såkalte kondisjonalitetsprinsippene tones ned, dvs. krav til privatisering og liberalisering. Dette gir også den nordisk-baltiske gruppa en sjanse til å få gjennomslag for våre positive erfaringer knyttet til den nordiske velferdsmodellen, som også viser seg å være svært så robust i en global økonomi, tross mange liberalistiske økonomers dystre spådommer.

IMF bør altså ikke lenger blande seg opp i om og i hvor stor grad medlemslandene skal liberalisere og privatisere, for det er uheldig at demokratiske land tvinges til å gjennomføre privatisering av internasjonale institusjoner som i utgangspunktet har en annen oppgave, nemlig å stabilisere pengepolitikken. I stedet bør IMF hjelpe mange fattige land med fagøkonomisk assistanse, slik at kunnskap om pengepolitikken kan brukes til økonomisk utvikling for de landene som har så mange millioner fattige, og som trenger en bedre framtid. Det er den beste form for bistand

som IMF kan gi, i tillegg til kjerneområdene jeg tidligere har nevnt, og som de selvfølgelig fortsatt må skjømte.

Så får vi håpe for de aller fattigstes del at både Verdensbanken og IMF kan bli enda bedre på å løse sine oppgaver. Dessuten håper vi selvfølgelig også på en myk landing for den høykonjunkturen Norge er inne i, og at alle låntakere vil tåle det som kommer etter dette, også de som har valgt avdragsfrihet og lang bindingstid på sine lån.

Torgeir Micaelsen (A) [11:55:30]: Representanten Gjermund Hagesæter fra Fremskrittspartiet er overrasket og i stuss over at Fremskrittspartiets merknader i kredittmeldingen er det som blir temaet i denne salen når vi debatterer nettopp dette temaet. For meg kommer ikke det akkurat som noen bombe, for dette er et parti som stiller seg helt på sidelinjen og trosser et så å si samlet fagmiljø i Norge og internasjonalt som sier hva som vil skje med en innretning og en pengebruk som det legges opp til i budsjettene til Fremskrittspartiet. Fordi vi er så redde for hva som vil skje med f.eks. nyutdannede venner som sitter på store boliglån, eller med folk med dårlig råd som har boliglån – hva som vil være konsekvensene av å gjøre det på den måten – er vi nødt til å bruke tid på det.

La oss bare gå inn i noen av sannhetsvitnene. Et av eksemplene som er brukt her, er, som representanten Leirstein viste til i sitt innlegg, en enkelt økonom. Så har vi også hørt Leirstein henvise til byggebransjen, at de mener at her er det rom for å gjøre både det ene og det andre. Ja, det blir jo litt som å gå inn til en butikksjef, eller butikkhandler, og si: Har du lyst til å selge mer? Han svarer jo ikke nei på det. Det ville veldig få gjøre. Som man roper i skogen, får man svar – selv om det sikkert finnes enkeltsteder i Norge der det er ledig kapasitet på det feltet.

Så til trumfkortet, som er SSB-beregningen av hva som vil være utslaget på renten med Fremskrittspartiets budsjett. Ja, la oss gå litt inn i motforestillingene, da. For det første: Under halvparten av de budsjettøkningene Fremskrittspartiet har foreslått, er med i beregningene til SSB. Da ble det tatt utgangspunkt i 15 milliarder kr i økt oljepengebruk. Utenlandsbudsjettet på 7 milliarder kr og sletting av bompengegjeld på 12 milliarder kr er holdt helt utenfor. Så det totale tallet skulle vært 35 milliarder kr, ikke 15 milliarder kr.

Så er det vel, så vidt jeg har forstått, slik at MODAG-modellen og SSB ikke sier noe om renten, men at vurderingen er mer gjetning. Det har jo også Ådne Cappelen i SSB bekreftet i presentasjonen av disse tallene. Han sier bl.a.:

«Norges bank er ikke bare opptatt av inflasjonen, men også å dempe presset i økonomien. Beregningene viser at presset i økonomien vil øke, og en kunne derfor tenke seg at Gjerdrem vil øke renten for å redusere presset.»

Et annet sitat fra samme presentasjon:

«Vi vet jo ikke hvordan Norges Bank tenker.»

Jo, vi vet hvordan Norges Bank tenker. Det har vi fått svar på nå gjennom flere høringer flere år på rad. Vi kan jo bare helt kort henvise til den 10. mai i år, hvor Gjerdrem i den åpne høringen i finanskomiteen konkluderte om denne rapporten:

«Nå har ikke vi finstudert Statistisk sentralbyrås analyse som du» – altså spørsmålsstilleren – «viste til, men vi har sett at de har vært i tvil om hvilke rentevirkninger det ville gi. Den tvilen kan vi i og for seg bidra til å dempe.»

Så fortsetter han, og helt på slutten sier han også noe som også Gjermund Hagesæter var innom, at det er innretningen på budsjettet som er avgjørende for hvordan renteutviklingen vil være. Der slår sentralbanksjefen fast at:

«Det er hovedmekanismen, enten økt oljepengebruk skjer på utgiftssiden i budsjettene eller på reduserte skatter og avgifter» – som da vil ha de samme «følger».

Det var litt fritt sitert, bare så vi har det med.

Så vi vet utmerket godt hva som skjer. Det er derfor vi bruker mye tid på dette. Det er derfor et samlet internasjonalt fagmiljø, og så å si et samlet norsk fagmiljø, advarer mot å gjøre dette. Derfor synes jeg det er rett og rimelig at den enkeltfaktoren som kanskje har størst innvirkning på livet til folk flest, nemlig at renten ikke stuper i været og struper norsk økonomi, også blir et tema når man debatterer en kredittmelding.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, får en taletid på inntil 3 minutter.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:59:46]: Jeg vil prøve å ta med en annen side ved kredittmeldingen som jeg synes er viktig. Men la meg innledningsvis få lov til å gi støtte til det arbeidet som finanskomiteen har gjort med meldingen. For oss i utenrikskomiteen er det ikke uten betydning hva Det internasjonale pengefondet, IMF, gjør, og hvilken politikk det fører. Det er nødvendig at det er samsvar mellom alle deler av politikken overfor de fattige land. Utenriksdepartementet har allerede tatt skritt overfor Verdensbanken for å identifisere hvilke program som bidrar til å privatisere og liberalisere i utviklingsland, og betingelsen for lån.

Jeg vil derfor poengtere viktigheten av at Stortinget inviteres til å diskutere IMF's politikk overfor utviklingslandene i sammenheng med bistandspolitikken og andre politikkområder som til sammen utgjør det internasjonale press for å markedsrette sårbare sektorer og redusere det politiske handlerommet i utviklingsland. Soria Moria-erklæringens formulering om kondisjonalitet er at «Norsk bistand skal ikke gå til program som stiller krav om liberalisering og privatisering.» Derfor er det viktig at Regjeringen orienterer Stortinget om hvordan arbeidet med å forhindre IMF's bruk av kondisjonalitet for å fremme privatisering og liberalisering best kan motvirkes, bl.a. gjennom effektiv bruk av styrerepresentasjon og gjennom å holde tilbake eller avslutte finansiering til program der IMF's kondisjonalitetskrav brukes. I den sammenheng har jeg merket meg Regjeringens håndfaste avgjørelse i forbindelse med infrastrukturfondet.

Kritikken av låneordningen «Poverty Reduction and Growth Facility» og det faktum at IMF mangler tilstrekkelig kompetanse til å følge opp arbeidet overfor de fattig-

ste landene, tilsier at Norge bør arbeide for at IMF avslutter arbeidet med fattigdomsreduksjon i disse landene og overlater dette til programmer under styring av FN-organisasjoner.

Alle faglige vurderinger tyder på at det mest rasjonelle er at omfanget av IMF's oppgaver reduseres og tydeliggjøres innenfor det som er IMF's offisielle mandat, knyttet til finansiell stabilitet, kortsiktige lån og globale ubalanser, slik som kilder til handelsunderskudd og handelsoverskudd, som nevnt i meldingen. Dette vil medvirke til å styre IMF i retning av sitt vedtatte mandat fra Bretton Woods i 1948.

La meg avslutningsvis få poengtere at Regjeringen jobber for en mer åpen og demokratisk styring av IMF og Verdensbanken. Men fremdeles har industrialiserte land mer enn 60 pst. av stemmevekten i IMF. Det er derfor viktig at IMF ikke engasjerer seg i interne politiske prioriteringer. Vi må ha sterk respekt for demokratiet, og det krever at ikke utenforliggende krefter bestandig overstyrer nasjonale og lokale prioriteringer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3486)

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om økt forskningsinnsats ved Zeppelin-observatoriet i Ny-Ålesund (Innst. S. nr. 269 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:71 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:04:27] (ordfører for saken): At miljø- og klimapolitikken er faktabasert, er viktig, fordi en på bakgrunn av et solid faktagrunnlag vil kunne ta de til enhver tid rette avgjørelser. Men skal miljø- og klimapolitikken fattes på bakgrunn av fakta, må det legges til rette for dette. Det må prioriteres.

Å overvåke klima- og miljøsituasjonen fra Svalbard er gunstig, da vi vet at de lokale kildene til forurensning er ubetydelige, samt at hav- og luftstrømmer gjør Svalbard til et godt sted å drive observasjon fra.

2007 er Det internasjonale polaråret. Det er et viktig år, da vi gjennom dette året får et løft for internasjonal forskning i Arktis og Antarktis. Polaråret vil gi oss ny kunnskap, bl.a. på klimaområdet. Trolig vil også Polaråret for 2007–2008 være det største internasjonale forsknings-

samarbeidet noensinne, da over 60 land og kanskje over 50 000 forskere kommer til å delta i dette.

Den første luftmålestasjonen på Zeppelifjellet i Ny-Ålesund ble åpnet i 1990. I 1998 besluttet Miljøverndepartementet at det skulle bygges et nytt, moderne stasjonsanlegg på Zeppelifjellet som hadde kapasitet til å videreføre daværende aktiviteter og imøtekomme framtidens behov. Den nye stasjonen ble åpnet i 2000 og er i dag et flaggskip med hensyn til forskning og overvåking av klimagasser og forskning og overvåking av ozon og UV-stråling.

Den norske aktiviteten ved Zeppelin-stasjonen er en viktig bunnplanke for at også utenlandske forskningsmiljøer vil bruke fasilitetene og informasjonen som Zeppelin-observatoriet kan framskaffe. Det er derfor av stor betydning å opprettholde Zeppelin-observatoriet som et viktig forskningsmiljø innen miljø- og klimaforskning, sett i lys av de store utfordringer vi står overfor innen dette feltet.

Jeg har som saksordfører i denne saken opplevd at det er enighet i komiteen om at Zeppelin-stasjonen er unik i verdenssammenheng, bl.a. i forhold til å måle luftforurensning, og at komiteens medlemmer også er enige i betydningen av observatoriet som helhet. Flertallet i komiteen viser imidlertid til budsjettbehandlingen til høsten angående økte bevilgninger, mens det er et mindretall i komiteen som er litt utålmodige etter å få brukt laboratoriet fullt ut. Til dette trengs det midler. Men jeg håper og forutsetter, også på bakgrunn av det brevet som komiteen har fått fra statsråden, at vi i løpet av høsten skal kunne si at vi bruker Zeppelin-observatoriet fullt ut.

Torny Pedersen (A) [12:07:58]: Det er nedfelt i Soria Moria-erklæringen at Regjeringen ser nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer.

Svalbard er en viktig del av våre nordområder, og en vedvarende satsing på Svalbard er i samsvar med målene for norsk svalbardpolitikk, som markerer vår suverenitet. Dette gjenspeiler seg i Regjeringens arbeid med å få Svalbard inn på Unescos verdensarvliste. Det gjenspeiler seg i St.meld. nr. 14 for 2006-2007 om et giftfritt samfunn, der Svalbard er omtalt i forbindelse med forskningen på spesielt langtransporterte miljøgifter. Det gjenspeiler seg også i St.meld. nr. 8 for 2005-2006 om den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten, der Regjeringen satser på en utvidet overvåking. Og det gjenspeiler seg i brevet fra miljøvernministeren til komiteen, der Ny-Ålesund og forskningsstasjonen på Zeppelifjellet, 474 meter over bebyggelsen, er beskrevet i positive ordelag.

I mars i år startet Det internasjonale polaråret, IPY. Det er en storsatsing i Arktis som skal gå fram til mars 2009. Her har over 60 nasjoner meldt sin interesse.

I svalbardbudsjettet for 2006–2007 kan man lese at under IPY vil en tverrfaglig måleinnsats gi datasett for bedre klimamodeller og prognoser, inkludert havstrømmer og klimakoblinger mellom lave og høye bakkedata. Regjeringen har vedtatt at Norge skal gå sterkt inn i dette sam-

arbeidet og ta mål av seg til å ha en hovedrolle i dette arbeidet. Dette har Regjeringen bevilget ekstra midler til.

Videre sier Regjeringen i budsjettet for Svalbard 2006–2007 at de har som mål å bygge Ny-Ålesund videre ut som et internasjonalt forskningssenter i Arktis, innenfor rammene av infrastruktur og annen kapasitet. I 2006 hadde åtte land egne forskningsstasjoner, og snart kommer India, og med en slik utvikling er det viktig at infrastrukturen på Ny-Ålesund er tjenlig.

Kings Bay AS eier og driver forskningsstasjonen Ny-Ålesund og skal tilrettelegge og tilby tjenester for forskning på stedet. Selskapets viktigste varemerke er å tilby et nært uberørt naturmiljø til det internasjonale forskningsmiljøet. Et av verdens viktigste laboratorium for klimaforskning må være i en slik forfatning at det til enhver tid er mulig med en effektiv målevirksomhet.

Ny-Ålesund er unik. Her er isolasjon et av stedets fortrinn, og det høyteknologiske samfunnet har verken gate-lys eller mobiltelefoner. Apparaterne må ikke forstyrres. Men de har dessverre en kraftstasjon som i dag er den største forurensningskilden på stedet. Slik bør det ikke være. Bare en best mulig rensset energiproduksjon i Ny-Ålesund vil være det rette for å stille i konkurranse som polar- og klimaforskningsstasjon. En søknad om dette ligger i Næringsdepartementet.

Verden står overfor store klimautfordringer, og Norge skal være en aktiv deltaker i klimaforskningsarbeidet.

Det er riktig som Venstre hevder i representantforslaget, at den norske delen av forskningsvirksomheten ved Zeppelin-stasjonen har gått ned. Jeg mener det er viktig at vi ser på dette forholdet, at vi nå i to år legger vekt på å være førende i arktisk forskning – dette er også Forskningsrådets agenda – og at Ny-Ålesund utnyttes optimalt hele året.

Med Kinas raske utvikling ser vi en økende vekst av forurensning i Arktis. Kinesisk kull inneholder store mengder kvikksølv som frigjøres i atmosfæren. Vindene fører dette med seg til Arktis og til Svalbard. Det er derfor gledelig at Regjeringen legger opp til en ekstra målingskampanje for kvikksølv og bevilger ekstra penger til dette.

Det er ingen politisk uenighet om verdien av Zeppelin-stasjonen, og det er vel heller ingen uenighet om at større statlige bevilgninger vil gi enda større grunnlag for helårig utnyttelse av stasjonen. Som statsråden sier i sitt brev til komiteen, vil dette bli vurdert i forbindelse med budsjettet for 2008.

Tord Lien (FrP) [12:13:38]: Et øyeblikk trodde jeg nesten dette skulle bli en solid debatt om nordområdene, og det er det for så vidt også i noen grad. Jeg skal ikke bruke mye tid på Regjeringens nordområdesatsing, for den er vi ikke nødvendigvis like fornøyd med som siste taler. Men representanten Pedersen har et godt poeng: Komiteen er i all hovedsak enig om denne saken. Svalbard generelt og ikke minst Zeppelifjellet spesielt er et fantastisk sted å drive forskning fra, ikke minst på luftkvalitet og forurensning. Det er også et fantastisk sted for dem som

er der, vil jeg tro. Komiteen har besøkt stedet, som nevnt, og hadde en fantastisk opplevelse der oppe.

Dette handler imidlertid ikke bare om vitenskap. Det handler også lite grann fortsatt om norsk suverenitetshevdelse på Svalbard. Fremskrittspartiet er av den oppfatning at Stortingets primær oppgaver når det gjelder Zeppelin-stasjonen, er å sørge for at infrastrukturen i området er drevet på et godt og forsvarlig vis, at stasjonen har nok midler til drift og vedlikehold, og når det er behov for det, får den opprustningen som skal til for fortsatt å ha en internasjonalt ledende infrastruktur for forskning på luftkvalitet. Derfor er Fremskrittspartiet glad for at Regjeringen gir uttrykk for at man er enig i det, og at man kommer til å satse videre på infrastrukturen på Zeppelinfjellet også i framtiden.

Det internasjonale polaråret vil også helt åpenbart være til nytte for Zeppelin, fordi aktivitetene i nordområdene, i hele verden, kommer til å øke. Da er det bra at Norge har noe sånt som Zeppelin-stasjonen å stille med.

Når det gjelder alle miljøproblemene vi står overfor, uansett om det er Kyoto-utfordringen, CO₂ eller utslipp av kvikksølv, har man behov for mer kunnskap. Man har et behov for mer kunnskap om alle disse tingene. I lys av det, og med den vanvittige miljøretorikken som mange ganger kommer fra spesielt regjeringspartiene, er det et paradoks at man har valgt å ta et hvileskjær i forhold til realfaglig forskning og utdanning generelt. Det er ingen tvil om at Zeppelin- og NILU-miljøet er viktige i forhold til norsk realfaglig forskning og utvikling. Men det er altså ikke de eneste forskningsorganisasjonene vi har i dette landet, som jobber med disse tingene. Det er mulig at noen av disse blir styrket, men helheten er at denne regjeringen har svekket forskningen på realfag – biologi, kjemi osv.

Jeg tror også representanten Torny Pedersen er inne på noe viktig når hun snakker om at man har satt i gang et prosjekt for å forske på kvikksølvnivåene, som har økt i polare områder på grunn av at utslipp fra kinesiske kullkraftverk har økt dramatisk. Akkurat det er det Fremskrittspartiet prøver å peke på i innstillingen, nemlig at når Regjeringen og andre aktører har behov for kunnskap om noe, bestiller man den. En større del av forskningen i Norge bør være oppdragsbasert. Det må bli mer strategi fra denne salen og mindre detaljstyring. Derfor har Fremskrittspartiet landet på at vi i hovedsak støtter forslaget fra Regjeringen i dagens votering.

Ivar Kristiansen (H) [12:17:52]: Jeg tar opp forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i innstillingen, siden ingen har husket på å gjøre det.

Vi ynder å bruke Svalbard, i mange slags sammenhenger, som utstillingsvindu for vår politikk. Dit inviterer vi gjerne til statsministermøter, eller inviterer framtidige amerikanske presidentkandidater, for å fortelle om hva slags unikt geografisk område vi har, som faktisk er permanent bebodd, også for visuelt å illustrere hvor sårbart dette området kan være hvis verden utvikler seg i en retning som ingen ønsker, og som vi vekselvis prøver å gjøre noe med for å forhindre at det skal gå i gal retning. Derfor

er det slik i denne saken at vi alle sammen ønsker å ruste opp både miljø- og klimaforskning. I denne sammenhengen er det all grunn til å gi honnør til forslagsstillerne fordi de tar opp denne spesielle saken.

Zeppelin-observatoriet er unikt. Det har unik plassering og funksjon. Men det denne saken handler om, er at denne institusjonen ikke har utviklet seg som forutsatt. Den har ikke utviklet seg slik man beregnet da man kanaliserte investeringsmidler og driftsmidler til å bygge opp denne institusjonen. Det er helt korrekt når forslagsstillerne peker på at dagens bevilgninger ikke gir rom i det hele tatt for å utnytte det unike forskningspotensialet som observatoriet besitter.

Når vi har de ambisjonene vi har for å frambringe forskningsresultat, er bevilgningstakten slik at utviklingen på Zeppelin-observatoriet går i diametralt motsatt retning av det som er ønskelig. Da må det jo ringe noen varselklokker når vi ser at antall forskerdøgn de siste tre årene er redusert med 35 pst. Man skulle kanskje tro at pila gikk den stikk motsatte vei.

Vi har faktisk vært i stand til å utvikle et ganske unikt internasjonalt forskningsmiljø på Svalbard, både gjennom universitetsetablering der oppe og i regi av det miljøet som er rundt Kings Bay og i Ny-Ålesund. Problemet er at bevilgningstakten ikke følges opp. Jeg tror et annet problem er at både universitetsmiljøet og forskningsinstitusjonene der opp på mange måter ramler mellom to stoler. Det er ingen som føler slektskap godt, sterkt og robust nok til å ivareta disse miljøenes interesser, og det må vi gjøre noe med, hvis vi vil nå de målene vi setter oss. Det er faktisk mest av alt det denne saken handler om. Det er allerede etablert et robust miljø som nå driver på et minimum, som faktisk har kapasitet, og som i forhold til målsettinger og ønsker skulle utviklet seg i en helt annen retning enn det de institusjonene gjør.

Hva gjør vi da med dette? Noen må ikle seg en ledertrøye i forbindelse med disse spørsmålene. Vi kan ikke anvende et slags kelterspråk, dette er ikke mitt bord, ikke mitt ansvar, som jeg har en viss følelse av at både universitets- og Kings Bay-miljøet på Svalbard lider under for tiden. Da er min oppfordring at noen må sørge for å gå grundig inn i spørsmålene: Hvorfor har vi denne reduksjonen i antall forskerdøgn? Hva kan vi gjøre for å markedsføre Ny-Ålesund på en annen og bedre måte enn det vi har gjort hittil? Den jobben må – iallfall inntil noen annen får den stafettspinnen – departementet påta seg. Jeg går ut fra at statsråden får anledning til å komme inn på denne utfordringen i sitt innlegg.

Presidenten: Representanten Ivar Kristiansen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Odd Einar Dørum (V) [12:22:58]: Etter å ha jobbet med denne saken på egne vegne og sammen med Venstre i ett og et halvt år går det raskere enn Moses' ferd gjennom Sinaiørkenen – i den forstand at det gikk ikke 40 år, men det har gått ett og et halvt år. Hvis man skal måle det i antall velvillige ord som er mottatt på ferden, kan man si at politikken har tre holdninger: tenke det, ville det og gjø-

re det. Tenke det har omtrent samtlige gjort som inntil denne debatten har uttalt seg, også ulike statsråder. Ville det har jeg også oppfattet at de har gjort, men å gjøre det – nei.

Da kan jeg starte med å gi en gledelig opplysning til forsamlingen. Som norsk delegasjonsleder og i godt samarbeid med hele delegasjonen og i samarbeid med sittende regjering har Vestunionens parlamentarikerforsamling nettopp drøftet nordområdene med hovedperspektiv klimautfordring. Neste perspektiv: energisituasjon. Og siste perspektiv: sikkerhetspolitikk. I den utredningen, som passerer enstemmig, peker man spesielt på Ny-Ålesund. Da skal jeg ta med dette perspektivet: Når man er i Paris, konstaterer man jo selvfølgelig – noe jeg vet etter å ha vært på toppen av Zeppelin-observatoriet – at Eiffeltårnet er lavere enn toppen av Zeppelin-observatoriet. Alle som har lyst til å teste sine grenser på et eller annet område, anbefaler jeg å ta turen opp. Det er en interessant opplevelse, spesielt når man kommer på toppen, og også underveis.

Jeg sier det på denne måten fordi jeg har fulgt Svalbard i mange år i ulike politiske roller. Jeg har vært i Ny-Ålesund mange ganger, og jeg var senest på Zeppelin-observatoriet sist sommer. Jeg er glad for at Stortinget har denne debatten vi har nå. Jeg har tatt opp saken med flere statsråder, med ulike parlamentariske ledere i omtrent alle de sammenhenger man kan tenke seg. Men som sagt, etter ett og et halvt år får vi den reaksjonen som komiteen har gitt, og jeg ser det positive i det.

La meg da si følgende: Når jeg har tatt opp Zeppelin-observatoriet, er det fordi at jeg oppfatter det nærmest som et fyrtårn. Det er rett og slett et unikt sted å drive vitenskapelige undersøkelser i enhver klimasammenheng, og Norge har gjort et krafttak for å etablere det. Etter min kunnskap er det tre ting man kan gjøre på observatoriet: Punkt 1: Bruke mer penger for å ha folk – og de skal ikke være på stedet, de kan f.eks. være på Norsk institutt for luftforskning, NILU – som gjør at man kan måle mer av det man faktisk kan måle, og deretter analysere det. Det er det enkleste. Punkt 2: Å ruste opp infrastrukturen, slik at man kan måle mer. Punkt 3: Å ha folk for å ta ut det man da kan måle av. Summen på dette er et sted mellom 7–10 mill. kr. Det er vekslepenger både i en polarårsammenheng og i en klimapolitisk sammenheng, men det er utrolig vel anvendte penger. Komiteen har med sine ulike fraksjoner meget godt beskrevet hvor viktig Zeppelin-observatoriet er.

Så har komiteen tatt med et bakteppe, som flere har vært inne på, og senest representanten fra Høyre. Det er jo helt sant at i Ny-Ålesund, hvor vi har bygd opp en glitrende infrastruktur, er den norske innsatsen ikke like sterk som den som kommer utenfra. Det er helt klart at da må det være en mangel på koordinering og mangel på vilje til å satse og å bruke den strukturen, som er forunderlig. At andre land er der, må vi bare glede oss over. At Hillary Clinton tok med seg John McCain og andre og dro dit, må vi glede oss over. At den konservative partilederen i Storbritannia dro dit, det må vi glede oss over. At statsminister Jens Stoltenberg dro dit og hadde nordisk statsminister-

møte der, det må vi glede oss over. Men ved all denne glede burde det dryppet noen penger. Jeg håper jeg snakker så direkte at det ikke bare kommer – vi lever ikke bare av luft og kjærlighet, selv om jeg er tilhenger av begge deler. Når det gjelder dette, trenger man i tillegg til luft, kjærlighet, tro og håp – penger. De tiltakene håper jeg nå skal komme til Zeppelin-observatoriet.

Så kan vi si: Hvorfor driver vi med dette? Jo, fordi Norge har alle muligheter til å være i verdenstoppen på mange viktige områder og spesielt på et tema som klima, og hvorfor i all verden skal vi da legge de ambisjoner til side når vi kan være ikke bare god, men særdeles god, og vi har alle mulighetene for å være det?

Jeg er også glad for at mindretallet har tatt opp det forslaget som er fremmet. På den måten blir det tydeliggjort ved en votering. Jeg håper – jeg får holde meg til den bibelske uttrykksmåten om tro, håp og kjærlighet, men kjærligheten er den største – at gjennom kjærlighetens forløsende ord som har kommet til uttrykk her, mykner alle hjerter i Finansdepartementet på budsjettkonferanser så mye at de millionene som skal til på Zeppelin-observatoriet, kommer. Jeg bruker bildespråk, for tidligere har det ikke hjulpet med noe annet språk, så det er på tide nå å bruke bildespråket. Men av hensyn til alle gode krefter i denne salen – menneskeheten og Norges mulighet til å tjene menneskeheten på en god måte – håper jeg at det som da ligger fra flertallet, fører til handling. Så er jeg glad for at mindretallet har tatt opp dette forslaget.

Jeg håper da inderlig at denne saken ikke skal ende som Moses' vandring, slik at staven til slutt må gå fra Moses til Josva for å komme inn i det forjettede land. Da går det litt for mange år. Høstens budsjett bør være siste runde for å la denne saken sirkulere.

Statsråd Helen Bjørnøy [12:28:12]: Vi er helt avhengig av en effektiv overvåking som setter oss i stand til å følge utviklingen i miljøtilstanden og oppdage nye miljøproblemer tidlig.

Vi trenger en god overvåking som grunnlag for de prioriteringene vi skal gjøre av ulike miljøtiltak, både for å nå ut med viktig informasjon, for å skape bevissthet om miljøet og for å kunne følge opp på en tilfredsstillende måte forpliktelser vi har i forhold til internasjonale avtaler.

Forurensningen fra de industrialiserte områder i Sentral-Europa og USA føres med hav- og vindstrømmer til polarområdene i nord og til Svalbard. Svalbard har derfor en spesielt viktig geografisk plassering i forhold til overvåking av langtransportert forurensning. Videre er lange kontinuerlige tidsserier med målinger helt nødvendige for å kunne konstatere trender i konsentrasjoner av både klimagasser og ozonreduserende stoffer i atmosfæren.

Målingene ved Zeppelin-stasjonen i Ny-Ålesund på Svalbard har pågått siden 1989 og regnes som svært pålitelige fordi lokale kilder til forurensning på Svalbard er ubetydelige. Zeppelin-stasjonen er derfor en nøkkelstasjon i Arktis' globale miljøproblemer.

Miljøverndepartementet har de siste årene brukt i gjennomsnitt om lag 3,8 mill. kr årlig til målinger ved stasjo-

nen på miljøgifter i luft, klimagasser, sur nedbør og ozon. Dette vil bli videreført i 2007. I tillegg legges det i år opp til en ekstra målekampanje for kvikksølv, slik at totalbeløpet i 2007 vil komme opp i om lag 4,1 mill. kr.

Miljøverndepartementet finansierer også driften av anlegget med om lag 1,5 mill. kr årlig. I tillegg foretar departementet nødvendig opprusting av det bygningsmessige og bevilget i den forbindelse senest i 2006 650 000 kr til dette formålet.

Som det skulle framgå, er jeg som miljøvernminister enig i at Zeppelin-stasjonen har spesiell betydning for overvåking og forskning på langtransportert luftforurensing, klimagasser, ozon og UV-stråling. En videre opprusting av stasjonen vil bli vurdert i forbindelse med budsjettet for 2008.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Odd Einar Dørum (V) [12:31:24]: Jeg er glad for at statsråden uttrykker seg så konkret som hun gjør nå.

Mitt spørsmål går på om statsråden vil forvise seg om – være helt sikker på – at man nå bevilger nok penger til å ta ut det som pr. i dag kan måles ved stasjonen, og at man har folk til å gjøre akkurat den jobben, for det bygger ikke på ny infrastruktur eller nye målemuligheter. Det bygger på eksisterende målemuligheter.

Så mitt spørsmål er: Vil statsråden forvise seg om at vi i dette året faktisk måler alt det vi kan måle, og at vi har folk til å analysere de dataene vi kan måle, på Zeppelin-observatoriet?

Statsråd Helen Bjørnøy [12:32:05]: Etter min vurdering er kapasiteten på stasjonen godt utnyttet og vil bli ytterligere utnyttet gjennom Det internasjonale polarårets store prosjekt, POLARCAT, hvor en vil bruke stasjonen for målinger. Et felles anliggende for alle som er opptatt av både Zeppelin-stasjonen, klima og luftforurensing, er at stasjonen skal bli utnyttet så godt som mulig.

Så ser vi at det selvfølgelig er avhengig av en kontinuerlig oppgradering av infrastrukturen, og det vil jeg komme tilbake til i forbindelse med budsjettet for 2008.

Ivar Kristiansen (H) [12:33:00]: Statsråden sier at kapasiteten er godt utnyttet.

Det er vel det stikk motsatte som kommer frem både i forslaget og i komitemerknadene, hvor man henviser til en nedadgående trend med hensyn til antall forskerdøgn osv. Reduksjonen er ganske dramatisk.

Hvis man ser noen år fremover, noe vi er nødt til å gjøre i denne viktige saken, vil dette handle om å påta seg ansvaret for at institusjonen får både en definert plass i forskningssystemet i Norge og – ikke minst – muligheter for å drive med både nasjonal og internasjonal markedsføring av seg selv.

Vil statsråden påta seg ansvaret for at observatoriet gis ressurser, og at institusjonen får en solid markedsføring nasjonalt og internasjonalt?

Statsråd Helen Bjørnøy [12:34:10]: Jeg har akkurat forsikret om at ytterligere bevilgninger til Zeppelin-stasjonen vil bli behandlet og vurdert i forbindelse med budsjettet for 2008.

Jeg har lyst til igjen å framheve at stasjonen er særdeles viktig for det norske forskningsmiljøet, men også for mange av de internasjonale nettverkene.

Vi har en litt spesiell situasjon nå i forbindelse med Det internasjonale polaråret. Da er stasjonen selvfølgelig ekstra godt utnyttet, fordi den har flere koordinerende funksjoner. I det store internasjonale prosjektet POLARCAT, som altså er en del av Det internasjonale polaråret, brukes stasjonen på en veldig gunstig måte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Flere har heller ikke bedt om ordet i sak nr. 2.

(Votering, se side 3486)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Øyvind Korsberg, Per-Willy Amundsen, Torbjørn Andersen og Tord Lien om å gi kommunene vetorett mot vindmølleutbygging (Innst. S. nr. 270 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:58 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Sørensen (SV) [12:36:42] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet forslaget fra Fremskrittspartiet på følgende måte: Alle partier, unntatt Fremskrittspartiet, viser til brevet fra olje- og energiministeren vedrørende dette forslaget, som går ut på, under I, å gi kommuner vetorett når det gjelder utbygging av vindkraft, og, under II, å lage en unntaksbestemmelse.

Olje- og energiministeren skriver i sitt brev:

«(...) lovfestet vetorett med tilhørende unntaksbestemmelse, vil ikke endre på det faktum at en ved konsesjonsbehandling av vindkraftanlegg og andre energianlegg ofte står overfor vanskelige avveier mellom ulike hensyn og interesser.»

Det er ikke til å komme forbi at vertskommunenes syn i mange sammenhenger må veies opp mot andre interesser i den konkrete saken. I konsesjonsbehandlingen foretas det også en helhetsvurdering i hver enkelt sak. Gis en vetorett, vil det ikke bli en slik helhetsvurdering. Det vil også være forskjellige grunner til at en kommune går imot at konsesjon gis. En unntaksbestemmelse må derfor utfor-

mes generelt, og den vil gi liten veiledning i konkrete saker.

Statsråden skriver også at det er noe spesielt å behandle et vindkraftanlegg annerledes enn andre energianlegg og innføre en særregel for vindkraftanlegg som går ut over den ordinære energiplanleggingen man driver. På denne bakgrunn anbefaler flertallet i komiteen, alle unn tatt Fremskrittspartiet, at forslaget ikke bifalles.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:38:42]: Det er en smule resignert jeg tar ordet i denne saken, for maken til arroganse fra flertallet som det vi i dag ser, har jeg sjelden sett. En gidder bare å skrive to linjer i innstillingen, der en abdiserer fra egne meninger i saken og viser fullt og helt til hva statsråden mener. Ingen andre partier enn Fremskrittspartiet har altså gitt uttrykk for å ha noe spesielt standpunkt i en så viktig problemstilling – en går ikke inn i materien i noen som helst grad.

Dette er en viktig prinsipiell problemstilling, for det kommer mange tilsvarende saker framover. Alle partiene i denne salen som nå danner et flertall, har sagt at en har som målsetting å bygge vindkraftverk tilsvarende 3 TWh. Det er mange potensielle prosjekter, selv om Regjeringens politikk når det gjelder fornybar energi, har gjort at en del av dem har blitt skrinlagt. Det er ingen tvil om at en vil kunne innfri målsettingen om 3 TWh. Det gjør en, samtidig som det er et høyt og økende konfliktnivå der vindkraftprosjekt ønskes bygd.

Det spørsmålet som Fremskrittspartiet prøver å reise, er i hvilken grad kommunene skal kunne ha en reservasjonsrett når det gjelder prosjekt som ligger innenfor deres kommunegrense, og der de lokale folkevalgte – jeg snakker ikke om en protestgruppe – sier at akkurat dette prosjektet ønsker vi ikke i vår kommune.

La meg understreke at en i Austevoll kommune ikke har vært mot alt som heter vindkraftprosjekter. Tre andre kraftprosjekter ønsket en i utgangspunktet å si ja til, men ett av dem mente en ble for dominerende på denne øygruppen. Som en konsekvens av at en vil tvinge dem til å ta imot det vindkraftanlegget de var imot, har de sagt nei til alle fire prosjektene. De er riktignok til behandling. Men prinsippet som vi diskuterer her, burde Stortinget ha en formening om – ikke bare abdisere og overlate saken til statsråden.

Jeg har vært i Austevoll kommune sammen med min partifelle Tord Lien. Det er en flott øygruppe. De vindmøllene som vi diskuterer her, vil bli meget synlige. De vil ligge i et område som jeg ville tro at mange i denne salen ellers ville ønsket å verne på strengeste måte. Men siden en skal bygge vindmøller, er det greit. Det er et paradoks at i mange av disse kommunene det gjelder, nektes en f.eks. å få bygge hytte i strandsonen. Men hvis en skal bygge vindmøller i samme området, er det helt greit. Kanskje en del kommuner burde si at kravet for å få bygge hytte i strandsonen er at hytta er utformet som en vindmølle. Da ville den i hvert fall blitt godkjent av NVE. Det blir det ganske håpløst for kommunene å forholde seg til.

Statsråden viser i sitt svar til den generelle kraftforsyningen og at det er statsrådets ansvar. Det er det ingen

som benekter. Ingen har heller vært mer opptatt av kraftforsyningen i Norge de siste årene enn nettopp Fremskrittspartiet. Vi har fremmet en rekke forslag, både små og store, om kraftig økt utbygging av ny energiproduksjon, men har fått dem nedstemt. Da er spørsmålet: Når en i alle andre saker viset til at miljøhensyn skal veie så utrolig tungt, hvorfor er det slik at når vi snakker om vindmøller, skal ikke miljøet bety noe i det hele tatt fordi det er politisk korrekt?

Fremskrittspartiet har etterlyst en mer helhetlig tilnærming, både når det gjelder energiforsyning generelt, f.eks. ved å be om at Regjeringen annethvert år framlegger en melding om rikets energitilstand, tilsvarende meldingen om rikets miljøtilstand – det har regjeringspartiene stemt imot – og man har konkret når det gjelder vindmøller, bedt om at det framlegges en samlet plan, slik at vi kan koordinere vindmølleprosjektene og luke ut de dårligste, de mest konfliktfylte, på et tidlig tidspunkt. Også det har blitt nedstemt. Konsekvensene av at det ble nedstemt, diskuterer vi her i dag.

Fremskrittspartiet mener at det må være et viktig prinsipp at en bygger ut ny kraftproduksjon der en får mest igjen for pengene og minst konflikt, både for miljøet og for lokalbefolkningen. I denne saken er det konflikt både med miljøet og ikke minst med lokaldemokratiet.

Når Regjeringen sier at kraftforsyningen er så viktig at vi ikke kan ignorere dette, bør vi se på det første Regjeringen gjorde etter at den kom inn i lokalene sine. Det var å verne Vefsna – et prosjekt som alle de fire vertskommunene var positive til. Fylkeskommunen var positiv til det, stort sett alle politiske partier og organisasjoner var positive til det, kraftselskapet sa at det var et av de beste kraftprosjektene de hadde igjen – men det ble altså vernet av miljøhensyn. Så ikke kom her og snakk om at kraftforsyningen er det vesentlige!

Vi vet at det er en rekke kommuner rundt i landet som ønsker vindkraftanlegg, så det er heller ikke problemer med å nå den målsettingen som stortingsflertallet har påtatt seg. Spørsmålet er om ikke de få kommunene som ønsker å reservere seg mot vindmøller, burde få anledning til det. Iallfall i forhold til den valgkampen vi nå står overfor, der lokaldemokratiet kommer til å være et honnørord, burde en i dag vise at en faktisk mener alvor når en snakker om lokaldemokratiet. Det er trist for dem på Austevoll i dag som føler at deres mange henvendelser til Stortinget ikke har blitt hørt, når en sågar ikke orker å skrive mer enn to linjer om saken i komiteinnstillingen.

Jeg tar herved opp forslagene fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [12:44:18]: Bare en kort redegjørelse for hvorfor vi ikke støtter Fremskrittspartiets forslag i denne saken. Det skyldes i alle fall ikke arroganse. Selv om vi ikke har skrevet så veldig mye i innstillingen, er det grunn til å slå fast at det bildet som presenteres her av representanten Solvik-Olsen, at lokaldemokratiet i stor

grad blir satt til side under utbyggingssøknader og i behandlingssituasjoner, nok ikke er helt korrekt. Vertskommunenes vurdering skal tillegges meget stor vekt i enhver konsesjonssak. Slik skal det være, etter Høyres oppfatning.

Når vi ikke støtter dette forslaget, er det fordi vi har satt oss noen ganske ambisiøse mål for å fremskaffe ny fornybar energi i dette landet. Dem kan man selvfølgelig ikke nå ved først og fremst å tvinge lokaldemokratiet i kne, men noen nasjonale mål og føringer innenfor denne målsettingen og denne politikken må det være. Jeg tror at utfordringen med å nå det antallet TWh som vi har satt oss som mål, etter hvert kommer til å bli så tøff, både økonomisk og praktisk, at målet ikke kan nås uten at vi risikerer å touche borti en og annen konflikt. Konflikter vil det bli på dette området; det tror jeg er ganske forutsigbart.

Vi har en forsyningsplikt i dette landet, og nettopp i det området som Fremskrittspartiet har hentet sitt eksempel fra, vet vi at om få år er vi i en situasjon der regionen må tilføres kraft, sannsynligvis i betydelig grad utenfra. Da vet vi at her vil vi støte på andre utfordringer, som etablering av overføringskapasitet, høyspentnett osv., osv. Dette kan også være en kime til konflikter. Ikke minst ser vi fra de områdene som må levere, at her kan vi komme i situasjoner hvor bygging av høyspentnett osv. vil gå ut over det lokale og det regionale miljø og være en kime til strid i det vide og det brede.

Vi er nødt til å nå våre mål når det gjelder utvikling av ny fornybar energi. Samtidig har vi forståelse for det som representanten Solvik-Olsen fremhevet i sitt innlegg, at dette skal skje i forståelse, med lokaldemokratiet osv. Men til å innføre vetorett i disse spørsmålene tror jeg ikke vil være veien å gå.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:47:31]: Energi og miljø blir, slik jeg ser det, ett av århundrets store spørsmål. Klimaendringene er allerede i gang, og den globale temperaturen stiger. Vi vet at klimaendringene er et resultat av at vi mennesker har brukt fossil energi, og at vi slipper ut klimagasser til atmosfæren. Vi har også mange nok rapporter om hvilke tiltak som må til. Vi vet at vi må tenke nytt, og at ren og miljøvennlig energiproduksjon er framtidens energiproduksjon.

Norge har en unik mulighet til å produsere utslippsfri kraft, bl.a. fra vind. Vi har de beste vindforholdene i hele Europa. Når det gjelder Regjeringens målsetting om 30 TWh fra fornybar energi, må også vindkraft inngå som en viktig komponent.

Det er i denne saken, som i de fleste andre, viktig med gode prosesser. Når det gjelder vindkraftutbygging, er det viktig at kommunene og grunneierne opplever å være en del av prosessene. Ved at de er en del av prosessene, kan også mye ryddes av veien underveis, og med gode prosesser der kommuner og grunneiere opplever å være en viktig del, får man også et mye større eierforhold til de utbyggingene som skal skje. Det er en fordel for prosjektene.

Slik Kristelig Folkeparti ser det, trengs det ikke nye strukturer, men at en bruker de strukturene som finnes, og at en opptrer med klokskap.

Det er mange vindkraftanlegg som er planlagt, som Fremskrittspartiet skriver i sine merknader. Jeg tror ikke man trenger å være spåkone for å si at mange av disse ikke vil bli satt i gang. Først og fremst skyldes nok det den lave støtteordningen når det gjelder vindkraft, som flertallet i denne salen har bestemt, men det er også slik at mange prosjekter ikke vil bli satt i gang, fordi de ikke er forenlige med de ulike retningslinjene som vi har i forhold til konsesjonsbehandling for vindkraft. Slik må det også være.

Jeg tror representanten fra Høyre er inne på noe, at med vindkraft vil det være konflikter. Derfor er det så viktig at vi så langt det er mulig, prøver å ha gode prosesser med de berørte partene.

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:50:47]: Representantene fra Fremskrittspartiet foreslår at det etableres rettslige ordninger som gir kommunene vetorett mot vindkraftutbygging. Som jeg har redegjort for i brev til komiteen, går jeg imot dette forslaget.

Energibalanse og forsyningsikkerhet er et statlig ansvar. Kraftsystemet er en kompleks struktur, der produksjon, overføring og forbruk må ses i sammenheng både nasjonalt og over landegrensene.

Ingen energitiltak er uten konflikter. Samtidig er det et stort behov for fornybar og klimavennlig energi. I konsesjonsbehandlingen foretar vi en avveining av alle relevante hensyn i lokal, regional og nasjonal målestokk. Søknadene er gjenstand for en omfattende og åpen prosess, der det legges vekt på medvirkning og offentlighet gjennom bl.a. lokale folkemøter og flere høringsrunder.

Bruk av naturressurser til fornybar energi må skje der ressursene er. Dermed er det slik at fordelene ved en utbygging ikke nødvendigvis tilfaller kun det lokalsamfunnet som får byrdene ved et tiltak.

Kommunenes syn i utbyggingsspørsmålet tillegges betydelig vekt. Derfor er det viktig at tilpasning og utførelse skjer så skånsomt som mulig i tråd med vertskommunens interesser, når et tiltak først er besluttet.

Siden vertskommunens innstilling tillegges betydelig vekt, er det i saker med tunge hensyn til energibalanse og forsyningsikkerhet at regionale og nasjonale hensyn må veie tyngre.

Forslagsstillerne foreslår en kommunal vetorett for en utvalgt type energianlegg, nemlig vindkraft. Samtidig mener forslagsstillerne i sitt partiprogram at utbygging av ny vannkraft må skje etter samfunnsmessige vurderinger.

Jeg mener at all ny energiproduksjon må skje etter samfunnsmessige vurderinger. Etter mitt syn forutsetter dette en helhetlig og overordnet behandling som også vektlegger vertskommunens syn betydelig. Dette er bakgrunnen for at jeg går imot forslaget om å gi kommunene vetorett i vindkraftsaker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:53:02]: I statsrådens begrunnelse for hvorfor han ikke ville anbefale Fremskrittspartiets forslag, forholder han seg kun til forslag nr. 1. Forslag nr. 2 derimot sier jo at statsråden skal kunne kom-

me med forslag til retningslinjer der en skal se bort fra forslag nr. 1. Altså: Der kraftforsyningen er av så stor nasjonal betydning at en ikke kan akseptere at en kommune sier nei, skal en kunne trumfe det gjennom. Men da blir det unntaket istedenfor regelen.

Når statsråden tar hensyn til forslag nr. 2 i tillegg til forslag nr. 1, stiller ikke saken seg da litt annerledes?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:53:50]: Som jeg sa i mitt innlegg, er det slik at siden det legges betydelig vekt på vertskommunens innstilling, er det i saker med tunge hensyn til energibalanse og forsyningssikkerhet at regionale og nasjonale hensyn må veie tyngre enn de kommunale interessene. I det ligger det at man allerede praktiserer den typen retningslinjer i forhold til lokaldemokratiet. Jeg mener at dette er godt ivaretatt i dag, og det blir gått grundig inn i hver enkelt sak, det blir sett på fordeler og ulemper for den enkelte kommune, og miljømessige hensyn blir avveid. Det er ikke slik som representanten sa i sitt innlegg, at miljømessige hensyn ikke veier tungt ved utbygging av vindkraft. Jo, de gjør det, miljømessige hensyn blir også tillagt betydelig vekt.

Tord Lien (FrP) [12:54:56]: Vi er alle kjent med at en del av Hordaland er i ferd med å stå overfor en alvorlig kraftutfordring takket være mange års unnfalshet, men vi skal ikke skyldes på statsråden som er her i dag.

Så er spørsmålet, når man snakker om dette med regionale og nasjonale hensyn osv.: Mener statsråden at vindmøllene på Austevoll vil være noe signifikant bidrag for å berge kraftforsyningen i Hordalandsområdet, eller er det knapt nok et merkbart bidrag i den sammenheng?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:55:41]: Saken om bygging av vindkraft på Austevoll ligger til klagebehandling, og er nå under behandling i NVE. Når klagebehandlingen i NVE er avsluttet, vil saken bli oversendt mitt departement. Jeg vil derfor ikke uttale meg om den saken i dag.

For å illustrere noen av de utfordringer vi står overfor, er det riktig som representanten sier at det er betydelige utfordringer med kraftoppdekking i denne regionen. Et annet krevende prosjekt som vi vil få til behandling om en tid, er bygging av ny kraftlinje til dette området, som også vil representere betydelige miljømessige belastninger i enkelte områder i Hordaland. Man kan jo stille seg spørsmål om hvorfor det er slik at kommunen skulle ha vetorett i forhold til utbygging av vindmølle og ikke i forhold til utbygging av kraftlinje, som for mange oppleves like skjemmende.

Jeg prøver med dette å illustrere at utbygging eller overføring av energiproduksjon er krevende uansett hva slags form det har.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tord Lien (FrP) [12:57:06]: Opptil flere at dem som har hatt ordet så langt, har sagt at komiteen har behandlet denne saken. Jeg er nesten tilbøyelig til å si at komiteen ikke har behandlet saken.

Da jeg kom inn hit som fersk stortingsrepresentant i 2005, var noe av det første jeg lærte, at det vi diskuterer i stortingssalen, er innstillingen fra komiteen.

Innstillingen fra flertallet er på to linjer, og så kan man gjerne kalle det å ha behandlet saken, og man kan gjerne kalle det ikke å være arrogant, som representanten Ivar Kristiansen gjorde. Jeg er ikke sikker på om jeg er helt enig i det.

Dette handler om mange forhold. Som i mange andre saker som vi behandler i energi- og miljøkomiteen, handler dette om lokaldemokratiet. Så kan man kalle det arrogant eller ikke, men vi har altså en skogvernpolitikk som går på tvers av lokaldemokratiet, vi har vassdragsvern, motorferdsel i utmark, rovdyrpolitikk, nasjonale laksefjorder og strandsoner. Alle er politikkområder som flertallet, med Høyre og Arbeiderpartiet vekselvis i spissen, kjører på tvers av lokaldemokratiske interesser.

Så var det snakk om regionale og nasjonale målsettinger, og så kommer representanten Holten Hjemdal og snakker om at klimaet er så viktig. Det er jo sant at vi alle sammen i denne sal er enige om at det er behov for å bygge ut mer fornybar kraft i dette landet. Det er et åpenbart og stort behov for å bygge ut mer fornybar kraft i dette landet.

Det flertallet som snakker om at man skal tvinge kommunene langs kysten av Norge til å bygge vindmøller, består av de samme partiene som står i spissen for å verne vassdragene i Norge. Det er altså en stor lokalpolitisk velvilje rundt omkring i norske kommuner til å bygge ut mer vannkraft. Det er mindre miljøinngrep å bygge ut vannkraft enn å bygge ut vindkraft med dagens teknologi. Det tror jeg den lille delen av havørnbestanden som er igjen på Smøla, er med på å bekrefte. Denne utbyggingen har også lavere kostnader og har langt større relevans i forhold til forsyningssikkerheten.

Så er det et lite paradoks i denne saken. Flertallet sier i dag at dette er for viktig til å la lokaldemokratiet bestemme. Men så står det i en redegjørelse fra Sametingsrådet til Sametinget at samene skal gis innsigelsesrett i forhold til vindmølleutbygging. Det er ikke en anklage mot Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, men de tre andre partiene har, ifølge Sametingsrådet, lovet Sametinget full innsigelsesrett i spørsmål om utbygging av vindmøller. Da anbefaler jeg de kommuner som i dag ikke blir rammet av samisk innsigelsesrett, å skaffe seg noe reindrift i kommunen sin, så man i hvert fall får mulighet til innsigelse mot vindmølleutbygging.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, sjå side 3486)

S a k n r . 4

Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2007 som følgje av takstoppgjera for legar, psykologar og fysioterapeutar (Innst. S. nr. 268 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 80 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 3486)

S a k n r . 5

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om å legge til rette for vaktmestertjenester til eldre (Innst. S. nr. 248 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:65 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvart parti.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa – innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Første talar er Dag Ole Teigen, på vegner av ordføreren for saka.

Dag Ole Teigen (A) [13:02:09]: Det er en samlet komite som er enig med forslagstillerne i at det forebyggen de helsearbeidet må ha konkrete målsettinger om å redusere skader og fallulykker hos eldre mennesker, og at tilgang til enkle vaktmestertjenester er et viktig tiltak i en slik sammenheng.

Gjennom en grundig innstilling fra helse- og omsorgskomiteen hadde Stortinget tidligere i vår en bred behandling av Regjeringens stortingsmelding Mestring, muligheter og mening, om framtidens omsorgsutfordringer.

I komiteens innstilling til denne meldingen skrev komiteens flertall at tilbud om enkle vaktmestertjenester er et ledd i det forebyggende arbeidet. En styrking av tilbudet om hjelp til enkle dagligdagse gjøremål vil kunne bidra til å forebygge skader og fall og gi en mulighet til å forebygge lårhalsbrudd og fallulykker som særlig rammer eldre.

Å forebygge skader og ulykker blant eldre mennesker er av stor betydning, og i tillegg bør det tilrettelegges for at eldre mennesker skal kunne ha muligheten til å bo i egen bolig så lenge de ønsker det. Derfor oppfordrer komiteen Regjeringen til å stimulere til bygging og utbedring av boliger med stor grad av tilgjengelighet.

I omsorgsmeldingen varslet Regjeringen et nytt investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger. Dette tilskuddet skal også gis til tilpasning av egen bolig og atkomst til boligen, f.eks. investering i heis.

Jeg synes også det er relevant å nevne et tiltak som Regjeringen tar opp i hovedstadsmeldingen, som er til behandling i kommunal- og forvaltningskomiteen nå, der Regjeringen vil støtte utviklingen av en bomiljøvaktmesterordning for å stimulere integrering i bomiljøene. Bomiljøvaktmestere skal hjelpe nyinnflyttede mennesker til å finne seg til rette, og ordningen finansieres av Husbanken og groruddalsmidlene.

Etter flertallets mening er det kommunene, med sin nærhet til innbyggerne, som skal ha mulighet til å utforme tjenestetilbudet ut fra lokale forhold. Kommunene må selv vurdere om det er hensiktsmessig å bygge tilhørende vaktmesterleiligheter i sine eldreboliger og seniorboliger.

Denne Regjeringen satser på å bedre omsorgstjenestene gjennom å styrke kommuneøkonomien. Til nå i denne stortingsperioden har kommunenes samlede økonomi blitt styrket med 18 milliarder kr, inkludert økt skatteinngang som kommunene beholder. Vi vet at kommunene bruker en stor del av sine økte inntekter på å bedre omsorgstjenestene.

Dersom brukeren oppfyller vilkårene i sosialtjenesteloven og har behov for praktisk bistand, vil de tjenestene en vaktmester skal utøve, normalt sett dekkes av sosialtjenestelovens bestemmelser om dette. Kommunene kan selv bestemme hvordan denne type tjenester skal organiseres. Mange kommuner har gode ordninger med ambulende vaktmestertjenester, slik at eldre kan få hjelp til bl.a. snømåking, vedbæring og lypæreskifting, og annen praktisk hjelp.

Flertallet foreslår på denne bakgrunn at dokumentet vedlegges protokollen.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:05:22]: Først av alt vil undertegnede få lov til å gi forslagstillerne fra Venstre honnør for å ha tatt opp denne problemstillingen, til tross for at man nettopp har behandlet omsorgsmeldingen.

Fremskrittspartiet har også, gjennom sitt Dokument nr. 8:83 for 2006-2007 tatt opp disse problemstillingene, nemlig hvordan man skal klare å legge til rette for de eldre boligmessig, med vaktmestertjenester og andre ting, i forbindelse med utbyggingsplaner, slik at de eldre får den hjelpen de skal ha.

Fremskrittspartiet er medforslagsstiller til de to forslagene som er framlagt. Jeg tar dem her ved opp, slik at de kommer til votering.

Fremskrittspartiet har i sitt Dokument nr. 8-forslag, som vil bli behandlet til høsten, foretatt en grundig gjennomgang av hele eldreomsorgspolitikken. Det skal bli spennende å se hvorvidt man da går grundigere inn i den problemstillingen, for det er behov for det. Det er et så stort behov blant de eldre at man kan ikke bare skyve dette over til kommunene og si at dette er kommunenes ansvar. Det er nettopp slik jeg forstår forslagstillerne i utgangspunktet, at vi er nødt til å gi noen signaler. Vi er nødt til å gi noen signaler om at kommunene skal prioritere dette, for at folk skal ha mulighet til å kunne bo lenger i sin bolig.

Stedfortreder for sakens ordfører, representanten Teigen, viser til hva man har utredet, hva man skal se på,

og han viser også til det varslede tilskuddet som er omhandlet i omsorgsmeldingen, knyttet til at man bl.a. skal se på et tilskudd til heis og ombygging.

Problemstillingen for oss andre i salen – og sikkert også de fleste – er at vi ennå ikke konkret vet størrelsen på dette tilskuddet, og hvordan det skal utformes. Da er det viktig at man gir en del signaler i forkant om nettopp hva man mener. Dette er en av de tingene som er veldig viktige.

Når det gjelder forslag nr. 2, går det ut på at Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at eldreboliger og seniorboliger bygges med tilhørende vaktmesterleiligheter, slik at eldre i større grad kan bo hjemme. Dette er viktig nettopp for å legge tingene til rette. Fremskrittspartiet ser bl.a. dette som en del av Omsorg Pluss-systemet som Fremskrittspartiet har gått i bresjen for i flere kommuner – og som vi også ønsker å jobbe for senere.

Men det er helt åpenbart at vi i denne salen bør gi noen klare signaler og føringer, slik at disse tingene kommer på plass. Det er ikke tilfellet i dag.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har teke opp dei forslaga han refererte til.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:08:20]: Målet med forslaget vi nå har til behandling, er at eldre kan bo hjemme i sin egen bolig så lenge som mulig. Det er en målsetting som Høyre deler fullt og helt.

Virkemidlet som foreslås, er at kommunene skal tilby eldre som trenger det, praktisk bistand og hjelp, og vaktmestertjenester i eget hjem, og det synes jeg er en god tanke. I tillegg foreslås det at Regjeringen skal legge til rette for at det bygges vaktmesterboliger i tilknytning til eldreboliger og seniorboliger.

Høyre er enig i at praktisk bistand i hjemmet utvilsomt er viktig for mange eldre, og at dette vil kunne gjøre det lettere for mange å bli boende i eget hjem lenger. Det er en viktig verdi. I henhold til lov om sosiale tjenester har kommunene allerede i dag plikt til å yte praktisk bistand til å klare dagliglivets gjøremål. Det er riktig at lov om sosiale tjenester åpner for bruk av skjønn. Høyre mener imidlertid at kommunene selv må ha den friheten som skjønnsutøvelsen åpner for, til selv å vurdere hvordan tilbudet til den enkelte skal utøves. Det er så vidt store forskjeller på kommunene at vi mener at de vurderinger som skal gjøres, både må og bør tas av dem som er nærmest brukerne, nemlig lokalpolitikere. Vi har tillit til at de folkevalgte lokalt har nødvendig innsikt i de lokale behov og organiserer en slik tjeneste dersom det er hensiktsmessig.

Høyre ønsker imidlertid å støtte oppfordringen om at Regjeringen skal legge til rette for å stimulere til bygging og utbedring av boliger med stor grad av tilgjengelighet, slik at eldre kan ha mulighet til å skaffe seg hensiktsmessige boliger på egen hånd. Det er jo allerede i dag en del offentlige støtteordninger, men det er grunn til å tro at dette er et område hvor det kan bli bedre, og ikke minst hvor behovet blir større i framtiden. Høyre støtter derfor flertallets tilrådning, at det vedlagte forslaget vedlegges protokollen.

Laila Dāvøy (KrF) [13:10:52]: Tiden er inne til å ta et sterkere løft for å øke kvaliteten og kompetansen på omsorgstjenestene som tilbys eldre. Derfor var skuffelsen stor da Regjeringen sa nei til å få til et tverrpolitisk vedtak om å lage en forpliktende plan for å sikre eldre mennesker en verdig og trygg alderdom. Også i forbindelse med omsorgsmeldingen diskuterte vi vaktmestertjenester.

Omsorgsmeldingen gav oss en god oversikt over de enorme utfordringene som venter oss. Ved behandlingen hadde Kristelig Folkeparti en lang rekke forslag som vi så for oss kunne inngå i en forpliktende plan. Satsing på flere sykehjem og omsorgsboliger, mer kunnskap og kompetanse hos helse- og omsorgspersonell, og dermed høyere kvalitet på omsorgen og mer innhold i hverdagen for eldre mennesker var blant forslagene vi gjerne ville hatt inn i en tverrfaglig og tverrpolitisk plan.

Antall eldre stiger, og mange har god helse og store ressurser. Det må gjøres en innsats for at det fortsetter livet ut. Vi er opptatt av at det satses på forebyggende helsearbeid, og i arbeidet med omsorgsmeldingen støttet vi forslaget om å satse på vaktmestertjenester for eldre. Det er viktig å legge til rette for at eldre mennesker kan klare seg selv i egen bolig så lenge som mulig. Hjelp til praktiske ting vil nettopp kunne forebygge fallulykker.

Eldre har ulike behov, og tiltak må tilpasses den enkelte. Det viktigste forebyggende tiltaket for eldre er ifølge Nasjonalforeningen for folkehelse satsing på eldresentre. Derfor har også Kristelig Folkeparti i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett foreslått at det settes av 10 mill. kr til å etablere et stimuleringsstilskudd til utvikling av allerede eksisterende eldresentre, og til etablering av nye. Det må iverksettes tiltak slik at når eldre lever lenger, skal de også ha bedre helse. Eldresentre gir flere eldre mennesker mulighet til å leve aktive liv, og dette er et viktig grep for å sikre en verdig alderdom. Alle eldre bør ha rett til dag- eller aktivitetstilbud.

En satsing på eldresentre i omsorgsplanperioden fram til 2015 vil være viktig, siden den store økningen i antall eldre kommer fra 2020. Det vil være av stor verdi å ha en så frisk og selvhjulpne eldre befolkning som mulig, for dermed å redusere presset på helse- og omsorgstjenestene i kommunene – og dermed behovet for helsepersonell, som det vil være stor etterspørsel etter.

Det ser ut til at vi i årene framover vil få en eldre befolkning som vil ha større mestringsevne og mer individualistiske verdier, og det kan også bety at eldre vil være mer aktive når det gjelder egen innsats for sine levekår og sin velferd. Framtidens eldre vil også ha høyere materiell standard enn tidligere generasjoner eldre. Med bedre økonomi blant eldre bør det legges til rette for at de i større grad kan ta ansvar for sin egen boligsituasjon og klare seg selv. Og nettopp med en slik utvikling vil vaktmestertjenester for eldre være viktig for at de kan ta ansvar for egen bosituasjon.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [13:14:20]: Jeg tror alle er enige om at målet med forslaget, nemlig at folk kan bo hjemme så lenge som mulig, er noe vi er felles om. Folk ønsker det faktisk også. Min erfaring, når jeg snakker med

eldre mennesker, er at de ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Det å skulle flytte fra hjemmet sitt, som de kanskje har bodd i i 40–50 år, er en ganske tøff opplevelse for mange.

Kommunene har plikt til å yte praktisk bistand dersom en søker oppfyller de kravene som sosialtjenesteloven fastsetter. Kommune kan og skal selvfølgelig avgjøre hvordan de i samarbeid med brukeren kan løse dette på en best mulig måte, altså hvordan praktisk bistand skal ytes.

Når vi reiser rundt som stortingspolitikere og ser på det kommunale tilbudet rundt omkring, ser vi jo det at kommunene løser dette på mange forskjellige måter. Jeg husker en kommune jeg var og besøkte, der var det vaktmesteren på skolen som gjorde vaktmestertjenester for de eldre rundt omkring, skrudde opp håndtak og rekkverk slik at de ikke skulle falle, osv. – altså enkle, praktiske ting.

Når det gjelder forslaget om at det skal være en vaktmesterbolig knyttet til eventuelt omsorgsboliger osv., synes jeg ikke det er en sak vi skal bestemme her på Stortinget. Det som må være det vesentlige, er rett og slett at de eldre som bor hjemme, får den nødvendige praktiske hjelpen som de har behov for, og som kommunen innvilger at de skal få.

Jeg har lyst til å si at eldre mennesker må jo ellers, på lik linje med alle andre, kunne kjøpe seg tjenester – om røret springer lekk eller andre ting skjer i hjemmet. Eldre skal ikke behandles på en annen måte på slike områder enn befolkningen ellers. Mange eldre har også økonomi til å sitte i eget hus og til å kunne løse disse oppgavene på en god måte.

Det kommunen kan gjøre når folk ikke lenger er i stand til å gjøre disse tingene selv, er å bistå til at det er et apparat som settes i verk. Det opplever jeg faktisk at de aller fleste kommunene rundt omkring har på plass, som gjør at man får løst de presserende oppgavene som eldre mennesker måtte ha. Det er ikke bare i de eldres interesse heller, tror jeg, at de skal bo lenge hjemme. Det er faktisk også i kommunens interesse at folk skal bo hjemme så lenge som mulig. Det som er vesentlig, er jo at en får nødvendig hjelp til ting som en ellers ikke kan løse på en god måte. Det å bestemme på Stortinget at slik og slik skal ting være, ønsker ikke Senterpartiet å delta i. Men jeg vil samtidig gi uttrykk for at det er viktig at disse tjenestene finnes, og vi ser jo at kommunepolitikere rundt omkring finner gode måter å løse dette på.

Gunvald Ludvigsen (V) [13:18:17]: Venstre meiner Regjeringa må bidra til at kommunane fokuserer meir på førebygging innanfor eldreomsorgstenesta. Det er det som er bakgrunnen for forslaga som blir fremja i dag. Eit forslag om enkle vaktmeistertjenester er etter Venstre sitt syn eit viktig ledd i ei slik førebygging. Førebygging slik forslaget legg opp til, vil vere samfunnsøkonomisk gunstig, samtidig som det vil setje eldre menneske i stand til å leve eit trygt og verdig liv i eigne heimar lenger.

Vi kan rett nok, som andre har vist til i debatten i dag, vise til sosialtenestelova, og dessutan kan vi vise til at det er kommunane som har ansvaret. Det er heilt klart, der har ikkje vi heller noko anna syn, men det som er poenget, er

at vi veit at skilnadene mellom kommunane er svært store, og at potensialet for dette tenestetilbodet er så lite utnytta. Derfor meiner Venstre at Regjeringa bør bidra til tilrettelegging og ikkje minst fokusere på eit tiltak som vil ha stor betydning for eldre som vil bu lengst mogleg heime, og som samtidig er god og fornuftig samfunnsøkonomi.

Det er rett som andre har sagt her, at i omsorgsmeldinga var det ein fleirtalsmerknad, som er teken inn i innstillinga på side 1, som nettopp uttrykkjer at ei styrking av tilbodet om hjelp til enkle daglegdagse gjeremål vil vere skade- og fallførebyggjande og eit verkemiddel til å hindre lårhalsbrot og andre fallulykker som rammer mange eldre i heimen. Eg må berre seie at eg er veldig glad for at ein samla komite i denne saka forsterkar dette synspunktet og seier:

«(...) det er av stor betydning å forebygge skader og ulykker blant eldre mennesker, samt at det bør tilrettelegges for at eldre mennesker skal kunne (...) bo i egen bolig så lenge de selv ønsker.»

Det var eit sitat frå innstillinga.

Fallulykker er alvorlege, og dei kan rett og slett medføre døden. Når vi veit at ein tredjedel av alle dødsfall som følgje av ulykker er fallulykker hos personar over 80 år, burde etter mitt syn alle ha stor merksemd på problemstillinga. Faren for varig hjelpavhengigheit er også stor dersom brot blir konsekvensen av fallet. Dessutan veit vi at alle fallulykker med døden til følgje skjer i dei eldre sine eigne heimar. Dette understrekar at saka vi no diskuterer, treng ein høgare prioritet.

Det er mykje som er enkelt å gjere når ein er ung og frisk, men verre når ein er gammal og svak til beins. Skal ein skifte ei lypære, er gammal og litt svimmel og må opp på ein krakk, er det fort gjort å falle ned og bryte lårhalsen – det er stort sett den som blir råka. Etter eit lårhalsbrot hamnar ein på sjukehus og deretter på sjukeheim, kanskje for resten av livet.

Hovudpoenget med Venstre sitt forslag er å fokusere på at relativt enkle tiltak kan bidra til betre liv for mange eldre, samtidig som samfunnet får ein gevinst. Det har i nokre kommunar blitt sett i verk slike enkle tiltak med stor suksess. Representanten Skjælaaen viste til nokre. Eg kan konkret vise til Harstad, t.d. Der blei det påvist for perioden 1988–1993 at brot ved fall i heimene blant eldre over 65 år gjekk ned med 26 pst. Ute om vinteren, etter nokre tiltak, sandstrøing osv., blei fallprosenten redusert med heile 49 pst. Det er somme som har vore flinke, men det er relativt få som verkeleg har teke ut denne moglegheita.

Desse tiltaka gjekk m.a. ut på at faktisk pensjonistar, altså amatørvaktmeistrar, utførte enkelt installasjonsarbeid for andre eldre, og pensjonistenesta leverte sand til eldre, til å strø trapper og inngangsparti med. Vi har også lese om andre kommunar, f.eks. Os i Østerdalen, som har hatt liknande prosjekt, med like stor suksess.

Det er altså ikkje tvil om at enkle tiltak bidreg til store reduksjonar i beinbrot blant eldre. Vårt innspel i denne saka er at fokuseringa på slike enkle tiltak generelt er for lita. Derfor meiner vi at Regjeringa bør vere ein sterkare pådrivar overfor kommunane.

Statsråd Sylvia Brustad [13:23:29]: Mange kommuner tilbyr allerede egen hjemmевaktmester eller ambulente vaktmestertjenester som en del av sitt hjemmetjenestetilbud. Kommunenes sosiale tjenester skal bl.a. omfatte praktisk bistand til dem som har et særlig hjelpebehov på grunn av sykdom, funksjonshemming og alder, eller av andre årsaker. Dersom brukeren oppfyller vilkårene i sosialtjenestelova og har behov for praktisk bistand, vil tjenestene normalt også omfatte vaktmestertjenester. Det er imidlertid opp til den enkelte kommune hvordan dette tjenestetilbudet organiseres.

I likhet med forslagsstillerne og de talerne jeg så langt har hørt, er jeg også opptatt av gode forebyggende tiltak som kan sørge for at eldre kan bo hjemme så lenge som mulig, og som kan forhindre at eldre legges inn i institusjon før det er nødvendig. Det er vanlig å anta at godt utbygde heldøgns hjemmetjenester som hjemmesjuepleie, hjemmehjelp, hjemmевaktmester osv., og dagaktivitetstilbud, bidrar til å forebygge eller utsette innleggelse i institusjon.

Vi vet at Regjeringas innsats for å styrke kommuneøkonomien har resultert i rekordsatsing på omsorgstjenester i kommunene. Vårt mål for denne styrkinga har vært å skaffe flere hender i omsorgssektoren og legge til rette for en større faglig bredde blant de ansatte. Det ser ut til at kommunene nå rekrutterer yrkesgrupper som tidligere har vært lite representert, på grunn av dårlig kommuneøkonomi. Slike yrkesgrupper bidrar til å sikre gode aktivitetstilbud og styrke forebyggingsperspektivet.

Representanten Ludvigsen har helt rett i at dagens seniorbefolkning viser en klar tendens til økt mobilitet. Mange ønsker å flytte fra eneboliger og rekkehus til ulike former for blokkbebyggelse og bofellesskap der det er tilgang på servicetjenester. Det viser også Ivar Brevik og Lene Schmidt i NIBR-rapporten «Slik vil eldre bo». Flytteårsakene er jo, som vi vet, oftest at det er for mye arbeid med hus og hage, og at boligen er dårlig tilpasset nedsatt funksjonsevne. Ønskene går naturlig nok i retning av boliger som ligger sentralt, med lett adkomst fra bil til inngangsdør, og med nærhet til kulturaktiviteter, parkanlegg og sosiale nettverk, for å nevne noe.

I mange byer og større kommuner bygges det nå boligbygg med slike servicefunksjoner, som f.eks. bemannet resepsjon og vaktmestertjenester. Vi ser at mange eldre realiserer sine boligønsker og flytter til boliger som har disse kvalitetene.

Som kjent har Regjeringa varslet et nytt investerings-tilskudd til nye sjukeheims plasser og omsorgsboliger. Målgruppa for denne ordninga er mennesker med behov for heldøgns omsorgstjenester. I tilknytning til boliger med heldøgnstjenester vil det så godt som alltid være en vaktmesterordning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:26:36]: Forebyggingsperspektivet er viktig også innenfor eldreomsorgen, noe statsråden var inne på i sitt innlegg. Stortinget har også hørt om de 18 milliarder kr i økte rammer for kommune-

ne, inklusiv skatteinngangen. Det er også fastlagt, så vi skal ikke bruke så mye tid på det.

For en tid tilbake fremmet Fremskrittspartiet et forslag knyttet til oppsøkende virksomhet innenfor hjemmesjuepleien i kommunene for å få avdekket i en tidlig fase det som har å gjøre med tilrettelegging i hjemmet, bruk av medisiner, hvordan hjemmet ser ut, blodtrykksmåling osv., nettopp med henblikk på det forebyggende aspektet. Dette ble innført som en forsøksordning i noen kommuner. Spørsmålet mitt til statsråden er: Er statsråden kjent med om det nå har vært foretatt en grundig evaluering av dette prosjektet, og vil statsråden nå sørge for at dette kommer videre?

Statsråd Sylvia Brustad [13:27:34]: For det første: Når det gjelder beløpet og hvor mye mer kommunene har fått, vil nok kommunene sitte igjen med mer enn 18 milliarder kr pluss innen utgangen av dette året. La oss ikke ha en lang diskusjon om det, men de har i hvert fall fått betydelig mer penger. Det fører til det faktum at det nå ansettes f.eks. flere aktivtører og den typen hjelp som gjør at dagtilbud kan styrkes, og det er bra.

Når det gjelder spørsmålet om oppsøkende virksomhet og evalueringa av det, tør jeg ikke svare på det her og nå, men det skal jeg selvfølgelig sjekke opp. Jeg synes jo det er interessant med de forsøkene som har vært gjort, uten at jeg kjenner alle resultater av dem. Vi vet også at det er ulik organisering rundt om i kommunene. Så jeg skal sjekke hvordan det går med evalueringa. Regjeringa synes også det er interessant å se nærmere på den typen løsnings-er, men generelt sett mener vi at vettet er noenlunde likt fordelt, slik at her kan det organiseres slik de som bor nærmest brukeren, mener er best.

Gunvald Ludvigsen (V) [13:28:40]: Eg hadde lyst til å komme litt tilbake til økonomien her. Ifølge statistikken var det i 2005 78 000 eldre over 80 år som var mottakarar av heimetjenester, og i institusjon var det opplyst at det var 31 000 over 80 år – altså er det ein differanse her på 47 000.

Det betyr at det er ein stor latent etterspørsel etter institusjons plassar. Det er sikkert statsråden klar over. Vi veit at en sjukeheims plass i gjennomsnitt kostar 560 000 kr – det er eit tal vi har operert med – og dersom vi kan unngå å bygge og drifte f.eks. 2 000 sjukeheims plassar ved hjelp av enkle tiltak som vi har skissert i vårt forslag, vil det økonomisk vere ei kjempeavkastning. Vi vil snakke om 2 000 gonger 560 000 kr, og det blir iallfall over 1 milliard kr.

Så mitt spørsmål til statsråden er: Bør ikkje skadeforebygging blant eldre f.eks. ved hjelp av dei tiltaka vi har skissert, få større merksemd frå Regjeringa?

Statsråd Sylvia Brustad [13:29:58]: Det som dreier seg om det forebyggende tilbudet også overfor eldre mennesker, har fått stor oppmerksomhet, ikke minst har vi omtalt det i den omsorgsmeldinga som Stortinget nylig har behandlet, og som representanten i høyeste grad har vært med på. Hvordan man organiserer dette, mener vi må

være opp til kommunene. Men som jeg prøvde å si noe om i mitt hovedinnlegg, har mange tilbud om vaktmestertjenester, og vi har også en sosialtjenestelov som sier noe om det, dersom brukeren trenger det. Det er selvfølgelig vår oppgave å påse at kommunene faktisk følger opp de lover og regler som gjelder.

Jeg mener at med den kommuneøkonomien som det nå er lagt til rette for, vil det også være mye større muligheter til å gjøre enda mer når det gjelder det skadeforebyggende arbeidet. Jeg er helt enig med representanten Ludvigsen i at vi må legge til rette for at eldre kan bo hjemme så lenge som mulig. Vi vil også gjennom det nye investeringstilskuddet som kommer fra neste år, kunne bidra til ikke bare å bygge sjukehjemsplasser, men også å bygge flere omsorgsboliger og heiser i blokker, som gjør at folk faktisk kan bo hjemme lenger enn det som for en del er tilfellet i dag.

Laila Dāvøy (KrF) [13:31:13]: Jeg ønsker å spørre statsråden om dette med at vettet er likt fordelt. Det er nok sikkert riktig. Samtidig er det veldig ulik prioritering fra kommune til kommune også innenfor eldreomsorgen, det være seg når det dreier seg om å ha vaktmestertjeneste eller andre gode tilbud.

I dag har Kristelig Folkeparti fremmet et forslag om en verdighetsgaranti for eldre – jeg skal selvfølgelig ikke spørre statsråden om hva hun mener om det. Men det er noe med hvordan vi skal klare å få likeverdighet når vi ikke – i hvert fall ikke Regjeringen – er villig til å knytte det opp til tiltak, gode forslag, til en slags rett til den enkelte eldre, men bare stole på at det lokale selvstyret på en måte fordeler vettet likt og gjør det samme for alle. Vi ser jo gang på gang at så ikke skjer.

Statsråd Sylvia Brustad [13:32:12]: Jeg er uenig med representanten Dāvøy, som sier at Regjeringa mener at det bare er kommunene som skal mene noe om dette. Det er jo feil. Vi har en hel rekke lover som skal gjelde for hver enkelt, og som vi selvfølgelig forsøker å påse blir fulgt opp i praksis. I den meldinga som Dāvøy var saksordfører for, omsorgsmeldinga, har vi også varslet en konkret plan om hvordan dette skal følges opp videre framover. Vi skal kombinere det med mer penger til kommunene slik at det kan følges opp med ytterligere konkrete tiltak, slik vi har varslet.

Det som også er gledelig å se, er at det meste av den økte bevilgningen til kommuneøkonomien har gått til omsorg i kommunene, og mye av det har gått nettopp til eldreomsorgen. Det synes jeg viser at vettet er noenlunde likt fordelt, og at kommunene gjør det de mener er viktigst i sine kommuner. Det er jeg veldig glad for. Denne regjeringa har tenkt å fortsette med å gi penger til kommunene, slik at de får ytterligere mulighet for å gjøre det. Men selvfølgelig skal vi fra statens side sørge for at vi også gjør det for å sikre alle eldre som trenger det, verdighet i det tilbudet de skal få.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk. Fleire har heller ikkje bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, sjå side 3487)

S a k n r . 6

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad og Gunvald Ludvigsen om å legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn (Innst. S. nr. 249 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:66 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvart parti.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talalistar utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:34:22] (komiteens leder og ordfører for saken): Forslagsstillerne André N. Skjelstad og Gunvald Ludvigsen fremmer i dette Dokument nr. 8:66 forslag om at det må legges til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn begrenset oppad til 80 pst. av 6 G.

Det er en enstemmig komite som i sine merknader bl.a. viser til at kommunene i dag har plikt til å sette av midler til omsorgslønn i sine budsjetter og ikke kan avslå en søknad fordi om dette ikke er gjort. Kommunene kan derimot legge en viss vekt på sin egen økonomi i vurderingen av om det skal tilbys omsorgslønn i det enkelte tilfellet.

Vi ser stadig eksempler på store forskjeller kommune- ne imellom knyttet til omsorgslønn. Det kan variere med mange tusen kroner fra kommune til kommune ved helt like tilfeller. Dette er ikke holdbart fordi vi faktisk er borgere i samme land og burde ha krav på de samme rettighetene knyttet til de velferdsordningene som vi her snakker om.

Det er også svært viktig å legge merke til hva et flertall – alle med unntak av regjeringspartiene – også sier i sine merknader, der det lyder som følger:

«Flertallet viser til at det er store forskjeller fra kommune til kommune, og mener dette ikke er tilfredsstillende.»

Hvis vi faktisk mener at dette ikke er tilfredsstillende, må vi gjøre noe med det. Man må fremme forslag om endringer, eller i hvert fall støtte opp om de forslagene som er kommet.

Det er en delt komite i denne saken. Flertallet går inn for å vedlegge saken protokollen. Men så er det også to andre forslag, og jeg tar herved opp forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget går ut på at vi ikke bare kan ta ut én gruppe og si at denne gruppen skal tilgodeses nå, og så vil vi se på de andre gruppene på et senere tidspunkt. Når vi først skal gjøre denne jobben og se på omsorgslønnsproblematikken, må det være riktig av oss å verdsette andre like høyt som denne gruppen. Jeg kan nevne dette med ektefelle som har omsorg for sin ektefelle, og dette

med barn som har omsorg for sine foreldre. Det er en rekke andre som også bør kunne komme innenfor denne ordningen, og da blir det galt bare å ta ut en spesiell gruppe, selv om – og det understreker jeg – dette er en gruppe som har det veldig tøft. Det er store utfordringer. Man har en knallhard hverdag for å prøve å få endene til å møtes, samtidig som man skal ta vare på sitt funksjonshemmede barn. Men dette gjelder også andre. Så det er ikke til forkleinelse for denne gruppen at vi nå fremmer forslag om at det skal foretas en helhetlig gjennomgang av ordningen med omsorgslønn, slik at like tilfeller behandles likt uansett bostedsadresse når det gjelder omsorgslønnens størrelse. Saken er bare den at vi er nødt til å se alt i en sammenheng. Vi er nødt til å få vurdert også de andre gruppene som mottar omsorgslønn, og ikke bare ta ut én. Jeg frykter at hvis så skjer, blir det med det, og så tar det lang tid før de andre kommer etter. Det kan ikke Fremskrittspartiet akseptere.

Vi håper at flere kan slutte seg til vårt forslag, for det er på høy tid å se på omsorgslønsproblematikken generelt sett. Vi må bli kvitt forskjellene knyttet til bostedsadresse. Det er slik at i én kommune får man et visst beløp i omsorgslønn, men hvis man bare flytter over kommunegrensen, som vi også har sett eksempler på i media, kan man få flere tusen kroner mer i omsorgslønn. Dette kan faktisk ikke fortsette. Det er ikke verdig overfor innbyggerne.

Fremskrittspartiet har et annet system – det er ikke til å stikke under stol. Fremskrittspartiet ønsker at staten skal overta det finansielle knyttet til omsorgslønnbiten, slik at vi nettopp kan få en lik behandling. Inntil så skjer, håper jeg i hvert fall at denne salen kan stemme for og gi støtte til et forslag om å få en helhetlig gjennomgang. Da får vi i hvert fall saken tilbake igjen, og vi får vurdert alle grupper under ett og ikke bare én gruppe.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har teke opp det forslaget han refererte til.

Gunn Olsen (A) [13:39:17]: Foreldre med funksjonshemmede barn har en svært krevende hverdag, ofte med svært belastende omsorgsoppgaver. Jeg tror ikke det er noen uenighet om at vi alle har et ansvar for å gjøre dagen lettere for disse familiene.

For Arbeiderpartiet er det viktig å legge vekt på at omsorgslønn alene ikke er et godt nok virkemiddel. Omsorgslønn alene må ikke få det utslaget at foreldre, ofte mødre, føler seg tvunget til å gå ut av sitt ordinære arbeid for å ha fulldøgnsjobb med egne barn. Selv om mange, særlig mødre, har redusert arbeidstid for å ta seg av omsorgsoppgavene i hjemmet, er det nok svært viktig at det er mulig å kombinere disse oppgavene. Svært mange gir uttrykk for at jobben utenfor hjemmet er avgjørende viktig for de oppgaver som også skal løses hjemme.

Det er en krevende omstilling for de familiene som får et funksjonshemmet barn. Det er viktig at de får anledning til å delta i samfunnsliv og arbeidsliv på lik linje med familier med funksjonsfriske barn.

Dette har ingenting å gjøre med at vi ikke ønsker en best mulig hverdag for alle foreldre med funksjonshemmede barn. Men det er viktig også å ha et likestillingsperspektiv med seg. Det er fortsatt slik at det er mødrene ofte som har de tyngste oppgavene i hjemmet.

Det er kort tid siden vi i salen behandlet omsorgsmeldingen. I meldingen var familier med funksjonshemmede barn et tema. Komiteen har i forbindelse med den meldingen pekt på de store utfordringene disse familiene står overfor. I tillegg til å være både foreldre og pleie- og omsorgspersoner er en del av livet møtevirksomhet, det å skrive søknader, innhente dokumentasjon fra ulike hjelpeinstanser osv. Legebesøk, besøk hos fysioterapeut og kontroller tar ofte mye av dagen til disse foreldrene.

Det er svært viktig for oss i Arbeiderpartiet at det fortsatt blir sterkt fokusert på avlastning og støttekontakter, men også på pleiepenge og omsorgslønn når det kan bidra til å ta vare på pårørende som har ansvar for familie-medlemmer med omsorgsbehov. Det er viktig å understreke, slik komiteen har gjort i denne saken, at kommunene i dag har plikt til å sette av midler til omsorgslønn i sine budsjetter. Men kommunen kan legge vekt på sin egen økonomi i vurderingen av det som skal gis til omsorgslønn.

Som en parallell til forrige sak vil jeg si at jeg er enig med representanten Ludvigsen i at det er veldig viktig at kommunene fokuserer på de utfordringene vi står overfor med hensyn til også denne gruppen, slik at det blir størst mulig likhet, uavhengig av hvilken kommune man bor i.

Det er arbeids- og inkluderingsministeren som koordinerer oppfølgingen av strategiplanen nå for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne. Det gjennomføres en rekke tiltak knyttet til den planen i regi av flere departementer. Jeg føler at det er noe av det representanten Harald T. Nesvik etterlyser i sitt forslag. Vi har som mål at barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier skal ha samme muligheter til et selvstendig og aktivt liv. Regjeringen har varslet at de tar sikte på å revidere strategiplanen på dette området i løpet av dette året. Det er grunnen til at vi ikke støtter forslaget fra Fremskrittspartiet i dag.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:43:09]: Innledningsvis vil jeg gjøre oppmerksom på en liten endring. Høyre er ved en feiltakelse ikke kommet med i flertallet i innstillingen som tilrår at forslaget vedlegges protokollen. Der skal Høyre med.

Familiemedlemmer og andre pårørende som yter omsorg for sine nærmeste, gjør en betydelig innsats både for sin familie og for samfunnet. I et samfunnsøkonomisk perspektiv vil det være hensiktsmessig å legge til rette for at slik omsorg kan ytes uten at den som påtar seg slike oppgaver, rammes av økonomiske problemer eller andre tilleggsbelastninger.

Høyre er helt enig med forslagsstillerne i at foreldre med funksjonshemmede barn bør ha en god omsorgslønn, og at hvorvidt man skal motta omsorgslønn eller ikke, ikke skal være betinget av hvilken kommune man bor i. Vi vet at foreldre som har funksjonshemmede barn, som fle-

re har vært inne på, har et stort omsorgsansvar, og at de møter mange hindringer. Som en følge av dette får mange også problemer med å kombinere krevende omsorgsoppgaver med kravene og forventningene i arbeidslivet. Det er utfordringer på mange plan både praktisk og sosialt så vel som økonomisk.

Høyre mener det er viktig at vi finner gode løsninger på denne utfordringen, og jeg er enig i at en bedret omsorgslønn er et av flere virkemidler. Det er mange som i dag omfattes av denne ordningen, og som benytter seg av ordningen med omsorgslønn. Det er også grunn til å tro at enda flere burde omfattes av ordningen. Det kan være ulike grunner til at man ønsker å være hjemme for en kortere eller lengre periode for å ta vare på sine nærmeste. En innnevring i forhold til funksjonskrav eller diagnose er derfor lite hensiktsmessig sett fra vårt ståsted.

Høyre mener derfor det er riktig og viktig å se på hvordan vi kan gjøre ordningen bedre og mer treffsikker – ikke bare for foreldre med funksjonshemmede barn, men også for andre som har omsorgsoppgaver i familien.

Jeg vil derfor vise til forslaget som Høyre har fremmet i Stortinget, Dokument nr. 8:88 for 2006-2007, der vi nettopp anmoder Stortinget om å be Regjeringen om å

«utrede og fremme forslag om hvordan den som utfører nødvendige omsorgsoppgaver for sine nærmeste, kan sikres rett til fri fra arbeidet».

I tillegg anmoder vi Stortinget om å be Regjeringen om å «utrede og fremme forslag om hvordan den som utfører nødvendig omsorgsarbeid, kan sikres inntekt til sitt livsopphold».

Vi er opptatt av omsorgslønn, men ikke bare det. Det kan være flere virkemidler, og det er viktig at vi ser på hele området og hele ordningen når det gjelder å legge til rette for å få en fleksibel ordning både for foreldrene og for de omsorgstrengende.

Avslutningsvis vil jeg bare gjenta at vi er med på innstillingens forslag til vedtak om å vedlegge forslaget protokollen.

Laila Dāvøy (KrF) [13:46:34]: Familier med funksjonshemmede barn må få den hjelpen de trenger for å få en så normal hverdag som mulig, med mulighet til både familieliv og arbeidsliv.

I en interpellasjon i Stortinget i januar i år tok Kristelig Folkeparti saken opp med helse- og omsorgsminister Sylvia Brustad. Særlig etterspurte vi om statsråden vil sørge for at det i alle kommuner er en koordinator for familier med funksjonshemmede barn som kan hjelpe foreldrene med å bearbeide reaksjoner og få hjelp til å få svar på de spørsmål som melder seg når man får et barn som ikke er som alle andre. Støtte til foreldrene i en slik situasjon er av stor betydning. Koordinatoren i kommunen bør ha oversikt over og informere om hvilke tjenester kommunen kan tilby familien, være behjelpelig med å fylle ut søknader og å innhente nødvendig dokumentasjon, koordinere ansvarsgruppemøter og sikre at individuell plan blir en realitet. Det er unødig bruk av ressurser at alle foreldre skal sette seg inn i alt dette selv når mange problemstillinger i utgangspunktet er like.

Felles for familier med funksjonshemmede barn er at hverdagen ofte er preget av belastende omsorgsarbeid. En av foreldrene er ofte i deltidsstilling eller hjemme på full tid på grunn av barnets store hjelpebehov, og fordi det er vanskelig å kombinere familieliv med en yrkesaktiv tilværelse. Mange bruker mye tid på å skrive og følge opp søknader og klager, å innhente faglig dokumentasjon fra ulike hjelpeinstanser samt delta i omfattende møtevirksomhet med dem som skal yte familien hjelp. Koordineringen av tjenestene og oppfølginger og medisinske kontroller kan for enkelte være en heldagsjobb i seg selv.

Økt bruk av avlastning, støttekontakt, omsorgslønn og pleiepenger kan bidra til å ta vare på pårørende som har ansvar for familiemedlemmer med omsorgsbehov. Det kan også medvirke til at denne innsatsen opprettholdes og styrkes.

Regjeringen Bondevik II la fram «Strategiplan for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne». Ett av tiltakene i den var å se på en samordning av omsorgslønn, pleiepenger og hjelpestønad. Det er et viktig poeng at de som er i arbeid, fortsatt har mulighet til det, selv om de får et funksjonshemmet barn.

Samtidig må ikke støtteordningene kun være for dem som er i arbeid. Foreldrenes valgfrihet må sikres, og derfor må det fortsatt være mulig å motta lønn for omsorgsarbeid, selv om man ikke er i arbeid utenfor hjemmet. Omsorgslønn er en ordning som gjør at foreldre og pårørende kan ta vare på sine funksjonshemmede og hjelptrengende selv. Kristelig Folkeparti støtter derfor en gjennomgang av omsorgslønnordningen med tanke på likebehandling og omsorgslønnens størrelse.

Vi mener det også må tilrettelegges for at det offentlige løfter det tyngende omsorgsarbeidet fra foreldrene og de pårørende, slik at disse har mulighet til å leve et mer normalt liv, med en god balanse mellom familieliv og arbeidsliv. Det er mulig innenfor mye av dagens regelverk, samtidig som vi ser at noen endringer bør gjøres.

Kristelig Folkeparti har også tidligere foreslått at i de tilfeller hvor omsorgstrengende familiemedlemmer dør, må det finnes en mulighet for at familien beholder omsorgslønn og eventuelle andre økonomiske tilskudd i inntil tre måneder etter at f.eks. et funksjonshemmet barn dør. I slike tilfeller bør omsorgslønn gi rett til arbeidsledighetstrygd.

«Delt glede er dobbelt glede, delt sorg er halv sorg.» Foreldre med funksjonshemmede barn bør få dele belastningene med et funksjonshemmet barn med andre, og de bør få dele gleden over å ha et spesielt familiemedlem også med andre.

Jeg gjør til sist oppmerksom på at Kristelig Folkeparti støtter Fremskrittspartiets mindretallsforslag.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [13:50:56]: Forslagsstillerne ønsker å gi foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne bedre økonomiske forhold gjennom en ordning med omsorgslønn som er annerledes enn for andre omsorgslønns-mottakere.

Som vi har hørt tidligere, har kommunene i dag plikt til i sine budsjetter å sette av midler til omsorgslønn. Kom-

(Skjælaaen)

munene kan ta stilling til hvilken tjenesteform som skal velges, når store omsorgsbehov skal dekkes. Det er også rett, som mange sier, at det er store forskjeller i omfanget av omsorgslønn fra kommune til kommune, og også at størrelsen på omsorgslønnen varierer.

Det er viktig å understreke at omsorgslønn er en av flere ytelser, og det er heller ikke lett sånn umiddelbart å sammenlikne dem, og si at det er stor forskjellsbehandling når det gjelder de totale ytelsene, fra en kommune til en annen kommune, fordi omsorgslønn altså er bare én ordning blant flere som skal sikre at foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne er sikret rimelige ordninger.

I regjeringserklæringen står det at Regjeringen vil «styrke ordningen med omsorgslønn». Derfor vil Senterpartiet vise til den merknaden fra regjeringspartiene der det står at en arbeidsgruppe ledet av Arbeids- og inkluderingsdepartementet skal legge fram forslag til tiltak, slik at man bedre skal kunne kombinere yrkesdeltakelse med omsorgsoppgaver for de nærmeste pårørende. Der vil alle ordningene bli vurdert. Vi har jo pleiepengeordningen. Vi har hjelpestønsordningen, bestemmelser om permisjoner, og vi har bestemmelser om omsorgslønn, som jeg tidligere har nevnt. Det arbeidet som denne gruppen jobber med, er en del av en strategiplan som skal bidra til at barn med nedsatt funksjonsevne og familiene deres skal ha samme mulighet til et selvstendig og aktivt liv. Det er et viktig mål.

Senterpartiet avviser altså ikke forslaget, men vi mener det er viktig å se det helhetlige bildet for situasjonen for familier med barn med funksjonshemming, og ikke omsorgslønn isolert. Derfor vil vi avvente arbeidet i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Gunvald Ludvigsen (V) [13:54:12]: Det som eg høyrer frå dei andre representantane her, er at ein stort sett er einig i sak, og at det her er ei gruppe som treng hjelp. Alle er sikkert einige om at familiar med funksjonshemma barn har ein tøff kvardag. Venstres forslag inneber at dei foreldra som ønskjer å ta vare på ungene heime, bør få eit tilrettelagt og godt hjelpeapparat og ei omsorgslønn som det er mogleg å leve av.

Vi har alle historier om folk vi kjenner som slit i kvardagen og nesten gir opp, fordi omsorgsoppgåvene er i ferd med å kvele dei. Eg må berre seie at eg er glad for det som har kome til uttrykk frå representantar frå andre parti om intensjonen i forslaget om omsorgslønn til foreldre med funksjonshemma barn. Vi veit at det er mange som slit i samfunnet vårt på forskjellige måtar, og at det er mange som kunne ha fortent lønn for dei omsorgsoppgåvene dei gjer.

Så er det sagt at omsorgslønn er ei ordning som er i bruk. Eg vil iallfall påstå at ho i liten grad er i bruk. Utgreiingar som er gjorde, tyder på at omsorgslønn mindre og mindre er i bruk.

Det som det kunne ha vore interessant å få vite, var kor mykje pengar ein bruker rundt omkring i norske kommunar til omsorgslønn. Eg trur ikkje det er godt å finne talet, for, så vidt eg skjønner, er det ganske uoversiktleg. Når vi

skal diskutere dette viktige temaet, bør vi iallfall ha ei ordning der vi kan finne ut kva vi snakkar om, og kva midlar vi bruker. Ein kan ikkje berre vise til desse 18 milliardane, eller kva det no er. Eg trur at vi må ta tak i dette, for det er mange som høyrer om omsorgslønn og trur at dei har ein rett. Når dei så kjem til kommunen og søker, får dei rett og slett avslag. Det har iallfall eg høyrte frå mange hald.

Eg vil konkludere med at det er svært forskjellig nivå på omsorgslønna, og mange får altså avslag. Det er ei ukjend ordning, og eg trur også at det er eit stor byråkrati. For Venstre er det alltid eit poeng å finne løysingar som er gode for det enkelte individet og for den enkelte familien, ikkje minst på ein ubyråkratisk måte. Vi veit at dei som vel å bli heime med funksjonshemma barn, også treng noko å leve av. Vi har jo sett tak på ei ordning som skal sikre at folk skal få lik lønn over heile landet.

Venstre er glad for at ein lever svært forskjellige liv, og at fridomen til å gjere dette er grunnleggjande for kvart menneske. Men vi veit at familiar med funksjonshemma barn i dag ikkje har den fridomen. Seks av ti kvinner med funksjonshemma barn vel å bli heime. For dei som ønskjer det, bør det leggjast til rette for gode ordningar. Men vi ønskjer sjølv sagt ikkje at dette skal fortrenge oppbygging av gode institusjonar eller andre former for tilrettelegde tilbod, slett ikkje.

Det er viktig at ordningane verkar så kjønnsnøytrale som i det heile mogleg. Mange foreldre ønskjer ikkje å vere heime, som det er sagt. Dei vil kome seg ut i arbeid, og det er ei moglegheit vi naturlegvis også må leggje til rette for, slik at folk kan vere i arbeid. Det er iallfall trist å høyre at ein del foreldre i dag bevisst flytter til gode kommunar, kommunar som har betre løysingar, i håp om å betre livssituasjonen for barna og seg sjølv.

No sa representanten Skjælaaen at det er vanskeleg å samanlikne, fordi vi har pleiepengar og eg veit ikkje kva. Men eitt er sikkert, og det er at dei som har skoen på, kan samanlikne. Dei flytter ikkje utan at det er grunn til å flytte. Så det er klinkande klart at det her er ulike tilbod, og det blir oppfatta som særleg urimeleg.

Som eg nemnde tidlegare, meiner vi at ei ordning med omsorgslønn for familiar med funksjonshemma barn er ei forenklingreform som vil gjere kvardagen lettare, slik at foreldra slepp nokre av dei vanskanene som systemet i dag legg opp til. Vi ønskjer å gi dei foreldra som vel å vere heime med funksjonshemma barn, ei anstendig lønn å leve av. Vi hadde håpt at Regjeringa ville forplikte seg til å setje ein minstestandard som var lik over heile landet.

Eg tek opp Venstres forslag, nr. 2.

Presidenten: Representanten Gunvald Ludvigsen har teke opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Sylvia Brustad [13:59:38]: Regjeringa er også opptatt av å legge til rette for at nære pårørende som ønsker det, skal kunne påta seg tyngre omsorgsoppgaver. Da er det ingen tvil om at omsorgslønn er ett mulig viktig virkemiddel. Foreldre som har unger med omfattende funksjonshemmingar, er en viktig og også en sårbar mål-

gruppe. Jeg kjenner godt til at mange av disse familiene gjør en kjempeinnsats, og at mange til tider opplever det som svært krevende å greie de tunge omsorgsoppgavene.

Vi må ta det ansvaret vi har for å få til helhetlige og gode løsninger tilpasset hver enkelt familie og de pårørende. Det er et viktig mål at mennesker som har ekstra tyngende omsorgsoppgaver, ikke skal få for store belastninger, ikke skal tape inntekt i forhold til andre familier, og ikke helt eller delvis blir presset ut av arbeidslivet.

Vi er opptatt av å finne løsninger der vi kan ta vare på omsorgsinnsatsen fra de pårørende. Det er også som kjent en viktig sak i oppfølginga av stortingsmeldinga om framtidens omsorgstjenester.

Som kjent er omsorgslønn i dag en ytelse som kan komme på toppen av vanlig arbeids- eller trygdeinntekt. Omsorgslønn kan gi en viss erstatning for eventuelt tap av arbeidsinntekt, men omsorgslønn er ikke en ordning som gir individuell rett til kompensasjon for all tapt arbeidsfortjeneste. Kommunen har som kjent ansvar for å finansiere tjenester til den som har omsorgsbehovet. Kommunen har ikke ansvar for å erstatte tapt arbeidsinntekt til omsorgsytere. Det er mye som spiller inn når kommunene skal beslutte hva slags tjenester som skal gis den enkelte etter sosialtjenesteloven. Det kan sjølsagt være spørsmål om type og grad av behov, og det kan være familie-, arbeids- og boligsituasjon og pårørendes evne, vilje og mulighet til å gi omsorg og pleie. Det vil derfor variere om det eventuelt skal innvilges omsorgslønn og i tilfelle hvor mye.

Jeg mener det er veldig viktig at foreldre til funksjonshemmede unger skal ha tilbud om gode og forutsigbare tjenester. Det er også svært viktig at disse foreldrene har en forutsigbar og forsvarlig inntekt. Ikke minst gjelder dette mødrene til disse ungene. Forskning viser at mødre til funksjonshemmede unger ikke deltar i arbeidslivet i samme grad som andre mødre. Vi vil være med på å legge til rette for at disse familiene også skal ha en reell mulighet til å velge å delta i arbeidslivet på lik linje med andre foreldre. Da må vi se ordninga med omsorgslønn i sammenheng med barnehagetilbud, skolefritidsordning, kommunale omsorgstjenester, pleiepengeordninga i folketrygden og permisjonsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Dette er spørsmål som arbeids- og inkluderingsministeren, kunnskapsministeren og jeg nå samarbeider om. Her vil vi også se nærmere på situasjonen til nære pårørende som yter omsorg til personer over 18 år. Med andre ord: Vi går nå også gjennom om det bør være mulig å utvide ordninga med permisjonsordninger i tilfeller der en har tunge omsorgsoppgaver, enten det gjelder for unger eller for andre nære pårørende.

Thorbjørn Jagland hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:03:11]: I Innst. S. nr. 150 for 2006-2007 i forbindelse med behandlingen av

St.meld. nr. 25 for 2005-2006 uttalte regjeringspartiene at de

«ber Regjeringen utrede muligheten for å etablere en overgangsordning med inntektssikring og tilknyttet kvalifiseringstiltak til dem som mangler inntekt og kvalifikasjoner for å komme i arbeid etter langvarig omsorgsinnsats overfor pårørende».

Dette er viktig å få på plass for dem som gjør en innsats, slik at de skal få mulighet til å komme seg videre i ettertid. Spørsmålet mitt til statsråden er: Når kan en slik utredning foreligge, slik at man kan få tiltak på plass, og slik at man har den sikkerheten?

I Innst. S. nr. 249 skriver regjeringspartienes medlemmer følgende:

«Disse medlemmer vil vise til Soria Moria-erklæringen som sier at Regjeringen vil styrke ordningen med omsorgslønn.»

Tenker Regjeringen seg her bare en videreføring av dagens system, eller vil man også vurdere en statlig finansieringsordning på linje med pleiepenge, sykepenge o.l., som er statlige finansieringsordninger?

Statsråd Sylvia Brustad [14:04:23]: Som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, er vi i gang med en gjennomgang av ulike typer ordninger rettet mot mennesker som har nær familie med tunge hjelpebehov, bl.a. omsorgslønn. Jeg kan med én gang si at Regjeringa ikke har noen planer om å statliggjøre den, men vi er jo også opptatt av det faktum som representanten Nesvik viste til i sitt innlegg, at det er veldig store variasjoner mellom en del kommuner. Det kan ha gode forklaringer, som representanten Skjælaaen sa, men det er ikke alltid sikkert at det har det. Alt dette går vi nå gjennom. Når utredning vil foreligge, tør jeg ikke å love – iallfall ikke akkurat hvilken dato – men vi jobber med dette i disse dager, og jeg håper at vi skal kunne komme langt i løpet av inneværende år.

Gunvald Ludvigsen (V) [14:05:19]: Eg oppfattar statsrådens hovudinnlegg slik at vi er nokså einige i fakta-beskrivinga, at her har vi eit område der det trengst innsats. Statsråden var vel også inne på det i sitt innlegg, men iallfall nemnde eg at seks av ti mødrer sluttar i yrket sitt eller reduserer arbeidstida når dei får eit funksjonshemma barn, medan berre 8 pst. av fedrane endrar jobbsituasjonen sin. Etter kvart som borna blir eldre, aukar forskjellen i disfavour av mødrene til funksjonshemma born. Ialffall meiner Venstre at dette kan ikkje vere ei vilja utvikling.

Eg veit at statsråden også er oppteken av likestilling. Trur ikkje statsråden at ei rimeleg omsorgslønn til foreldre med funksjonshemma barn i tillegg til hovudformålet ville vore eit godt bidrag i likestillingsarbeidet i Noreg?

Statsråd Sylvia Brustad [14:06:19]: Jeg meiner absolutt at omsorgslønn i gitte situasjoner er en god løsning, men det må vurderes individuelt hva man skal stille opp med av tilbud for øvrig, og hva som passer hver enkelt familie best.

Jeg er også enig med representanten Ludvigsen i at det er et paradoks, eller hva man vil kalle det, at det stort sett

er kvinnene som mister tilknytninga til arbeidslivet – om ikke helt, så i hvert fall et langt stykke på vei. Det er Regjeringa særlig opptatt av. Vi er opptatt av at alle må ha mulighet til å kunne ta vare på sine unger eller sine foreldre i gitte situasjoner, og at man samtidig skal kunne ha muligheten til å beholde tilknytninga til arbeidslivet. Det er bakgrunnen for de gjennomgangene vi nå har av omsorgslønn og andre typer tjenester, men også av permisjonsordninger, som jeg vet veldig mange tenker på, f.eks. når unger blir sterkt skadet i ulykker og derved blir funksjonshemmet, og man ikke har muligheten til å stille opp. Dette går vi nå igjennom.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:07:31]: Jeg er enig med statsråden i at vi må se på alle ordningene som finnes i dag, at vi må ta en total gjennomgang og se hvordan vi kan finne gode og fleksible løsninger, og at det må bli en individuell vurdering. Som jeg nevnte i mitt innlegg, har Høyre fremmet et forslag om å utrede hvordan den som utfører nødvendige omsorgsoppgaver for sine nærmeste, kan sikres rett til fri fra arbeidet, og jeg kunne tenke meg å høre statsrådets vurdering av et slikt forslag.

Statsråd Sylvia Brustad [14:08:10]: Jeg tror representanten Sjøli skjønner at jeg ikke kan svare på det her og nå, men det går jo absolutt inn i det Regjeringa holder på å vurdere: Hvordan skal vi sikre at foreldre kan få fri fra jobben – med lønn – for å ta seg av noen av sine nærmeste i kritiske situasjoner eller i tider hvor det er nødvendig? Hva Høyre mener om det, har vi fått med oss i det innlegget som representanten her viser til, og vi vil selvfølgelig ha det med oss i vurderinga. Jeg opplever at det ikke er noen uenighet om å finne fram til ordninger som er mer fleksible enn det en del føler på kroppen at dagens ordninger er.

Laila Dāvøy (KrF) [14:08:58]: Jeg har et spørsmål til statsråden om dette som jeg også var inne på i mitt innlegg, at støtteordningene ikke bare bør gjelde dem som er i arbeid. Når vi diskuterer dette, legger Regjeringa i alle sammenhenger veldig stor vekt på, synes jeg, at det skal gjelde for folk som er i arbeid. Og bedre støtteordninger for dem er viktig. Mitt spørsmål er imidlertid om statsråden kan bekrefte at den gjennomgangen som nå foretas, også vil gjelde for andre. Av ulike årsaker er det jo slik at kanskje ikke alle vil være i arbeid når man får omsorgsoppgaver.

Statsråd Sylvia Brustad [14:09:31]: Jeg kan bekrefte at vi går igjennom alle sider av saken, også for dem som ikke er i arbeidslivet. Men det er vel et faktum at de fleste – i hvert fall i utgangspunktet – er i arbeidslivet, og at det er en utfordring når en får funksjonshemma unger, og kanskje spesielt sterkt funksjonshemma unger, at mødrene forblir hjemme, mens noen av dem kanskje absolutt hadde ønsket seg noe tilknytning til arbeidslivet. Så vi er nødt til å få til at en også kan ha det, og jeg vil bekrefte at vi går igjennom alle sider av det, i vid forstand.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 3487)

S a k n r . 7

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Harald T. Nesvik og Ulf Erik Knudsen om å sikre opprettholdelse av tilskuddsnivået til kreftforskningen i Norge (Innst. S. nr. 250 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:69 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hvert parti.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringa innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover dette, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:11:02]: Kreft er, som forslagsstillerne peker på, en utbredt folkesykdom, og framskrivninger viser at forekomsten vil øke i årene framover. Over 173 000 mennesker i Norge har eller har hatt kreft. Årlig rammes ca. 24 000 mennesker, og ca. 10 000 dør som følge av kreftsykdom. I 2020 vil dette tallet ha økt med ca. 25 pst., først og fremst fordi kreft oftest rammer eldre mennesker, som utgjør en stigende andel av befolkningen. Bak disse harde fakta er det mange menneskeskjebner, både pasienter og pårørende, som opplever at livet ikke blir slik man hadde ønsket. Heldigvis kan stadig flere kureres og reddes, ikke minst fordi kreftforskningen gir bedre muligheter for tidlig diagnostisering og effektiv behandling.

Nasjonal kreftplan (1999–2003) innebar en offentlig styrking av kreftområdet med i overkant av 2 milliarder kr. Hovedmålsettingene i kreftplanen var å redusere antall nye krefttilfeller gjennom en langsiktig strategi for forebygging samt å bedre tilbudet innen diagnostikk og behandling. Innenfor rammen av planen ble det øremerket 100 mill. kr til kreftforskning over en femårsperiode. Samarbeidsregjeringa tok initiativ til å videreføre dette arbeidet, og nedsatte en arbeidsgruppe som presenterte sine anbefalinger i 2004. Helse- og omsorgsminister Brustad har prisverdig nok fulgt opp dette og lagt fram en ny kreftstrategi for perioden 2006–2009.

En samlet komite deler forslagsstillerens intensjon om å sikre økt satsing på kreftforskning i årene framover. Det understrekes at satsingen på forskning generelt og medisinsk forskning spesielt må styrkes. Offentlige midler til forskning – herunder kreftforskning – kanaliseres fra ulike departementer til universiteter, underliggende organer, de regionale helseforetakene og Norges forskningsråd. De nevnte midlene som ble bevilget under kreftplanen, er videreført gjennom en strategisk satsing på kreftforskning

i regi av Norges forskningsråd. I frivillig sektor er Kreftforeningen en meget stor bidragsyter innenfor kreftforskningen, med ca. 110 mill. kr årlig. Det forskes også i legemiddelindustrien, først og fremst innen klinisk utprøving. Jeg vil også peke på at det foregår et spennende samarbeid mellom offentlige og private aktører i regi av Oslo Cancer Cluster.

Når forslaget fra Fremskrittspartiet ikke får flertall, er det fordi de øvrige partiene ikke ser det foreslåtte tiltaket som det riktige virkemiddelet for å sikre fortsatt høy og økt satsing på kreftforskning. En slik satsing bør kanaliseres gjennom ordinære finansieringskilder, som f.eks. gjennom Forskningsrådet eller de regionale helseforetakene. Dette vil sikre at midlene benyttes der de vurderes å ha størst nytte slik det vurderes på faglig grunnlag.

Mange frivillige organisasjoner rammes økonomisk av den nye ordningen med monopol på drift av spilleautomater. Samarbeidsregjeringen foreslo derfor en kompensasjonsordning for de frivillige organisasjonene. Representanter for alle opposisjonspartiene har også fremmet et forslag om bedre rammevilkår for frivillige organisasjoner, herunder bedre økonomiske driftsvilkår. Det er imidlertid viktig at de frivillige organisasjonene behandles på en likeverdig måte. Kompensasjonsordningene bør derfor ikke utformes slik at de bare tilgodeser enkelte formål og foreninger.

Avslutningsvis vil jeg peke på at Norges forskningsråd i 2004 foretok en evaluering som viste at det finnes flere forskningsmiljøer i Norge som er viktige bidragsytere innen internasjonal kreftforskning. Kreftregisteret spiller en viktig rolle for disse gode resultatene. Mange sentrale fagfolk har framhevet at det nære samarbeidet mellom Kreftregisteret og de kliniske forskningsmiljøene er avgjørende for at norsk kreftforskning skal lykkes. Både fagfolk og folkevalgte er nå bekymret for at registeret skal omorganiseres og underlegges Folkehelseinstituttet. Selv om det er framkommet kritikk av forvaltningsmessige forhold ved registerets virksomhet, må ikke dette brukes som en agenda for en omorganisering som vil svekke kreftforskningen i Norge og internasjonalt. Jeg ber statsråden merke seg at hele komiteen står bak en merknad der det vises til at sosialkomiteen i budsjettinnstillingen for 2001–2002 enstemmig gikk inn for at Kreftregisteret skulle være en enhet innenfor Radiumhospitalet. En samlet helse- og omsorgskomitee forutsetter at kreftforskningen sikres gode rammebetingelser også framover, både finansielt og organisatorisk.

Dag Ole Teigen (A) [14:16:17]: Bakgrunnen for forslaget om å sikre opprettholdelse av tilskuddsnivået for kreftforskning i Norge er vedtaket Stortinget har gjort om å gi Norsk Tipping enerett på å drive spilleautomater.

Spilleavhengighet er blitt et alvorlig samfunnsproblem som må møtes med tiltak fra myndighetenes side. Fra 2001 til 2005 økte omsetningen i automatmarkedet dramatisk, fra 8,5 milliarder kr i 2001 til 27 milliarder kr i 2005.

I kjølvannet av en slik eksplosiv spillvekst fulgte alvorlige sosiale tragedier, med depresjoner, oppløste familier

og folk som mistet hus og hjem. Dette var en del av bakgrunnen for at Stortinget i 2003 vedtok å la Norsk Tipping AS få enerett til gevinstautomatene.

Samtidig gikk ikke Stortinget inn for noe forbud mot automater under behandlingen i 2003. Erfaringene med forbud er negative, samtidig som det er viktig å sikre at organisasjoner som Kreftforeningen unngår alvorlige problemer med sin drift.

Med reformen vil de frivillige organisasjonene tape bortimot 2,3 milliarder kr i automatinntekter. Likevel har de gitt støtte til opprydningen. De har forberedt seg på lavere inntekt gjennom oppbygging av fond og reserver.

I denne stortingsperioden har Regjeringen innført sedeldel forbud, avgift på automatene, økt bevilgningene til forskning og hjelpetiltak, gitt støtte til organisasjonene for de spilleavhengige og de pårørende og fremmet flere andre tiltak for å begrense spillingen. Resultatet er at omsetningen i 2006 og 2007 for første gang gikk ned, og at de sosiale problemene ble redusert.

Jeg vil gjerne slutte meg til forslagsstillernes vurdering av kreftforskningens betydning og betydningen av det arbeidet som blir gjort bl.a. av Kreftforeningen. Kreft er en alvorlig, tragisk og snikende sykdom som rammer en stor del av befolkningen i løpet av livet, og som er en av de vanligste dødsårsakene i Norge. Antallet krefttilfeller øker, hovedsakelig fordi levealderen har økt, men ikke bare derfor.

Forskning på behandlingsmetoder og behandlingsresultat er av sentral betydning for å sikre at Norge er i front innen kreftbehandling, slik at flest mulig overlever. Vi må hele tiden ta utgangspunkt i de beste resultatene og legge til rette for å overføre de beste behandlingsmetodene til alle sykehus og avdelinger. I dette spiller kreftforskningen en avgjørende rolle.

Komiteen skriver i merknadene at den offentlige innsatsen innenfor forskning generelt og medisinsk forskning spesielt bør styrkes. Samtidig mener komiteens flertall at det er naturlig å sikre et likeverdig inntektsgrunnlag for alle frivillige og humanitære organisasjoner som mister automatinntekter. Det er mange humanitære og frivillige organisasjoner som må omstille sin virksomhet i lys av at Norsk Tipping har fått enerett til å drive spilleautomater.

Komiteen viser videre til at Regjeringen har varslet en stortingsmelding om rammevilkårene for frivillighet. Denne skal legges fram for Stortinget i løpet av 2007. Det er ti år siden regjeringen Jagland la fram en slik melding om forholdet mellom frivillige organisasjoner og staten, en melding som ble supplert av regjeringen Bondevik i året etter.

Kultur- og kirkeminister Trond Giske har sagt at dette skal bli en sektorovergripende melding som både skal beskrive frivillig sektor og stake ut den politiske kursen for det offentlige rolle overfor de frivillige. De frivillige organisasjonene vil bli trukket inn i dette arbeidet gjennom sitt samarbeidsorgan Frivillighet Norge.

Vigdis Giltun (FrP) [14:20:10]: Kreft er fremdeles en sykdom som rammer stadig flere, men heldigvis har forskningen ført til stadig bedre behandlingsmetoder som

fører til at flere overlever. Det kommer stadig nye medisiner og behandlingsmetoder med færre bivirkninger. Men fremdeles er ordet «kreft» noe man forbinder med mye lidelse, og som fremdeles i mange tilfeller fører til en altfor tidlig død. Mye gjenstår av forskning og kunnskap før man kjenner alle årsakene til kreft, og før det finnes bivirkningsfrie behandlingsmetoder som fjerner sykdommen.

Da komiteen besøkte Kreftforeningen tidligere i år, ble vi informert om de dramatiske følgene det ville få at automatinntektene skulle forsvinne. Det var bare Fremskrittspartiet som virkelig reagerte da den informasjonen kom.

Kreftforeningen har kuttet 50 mill. kr på driften etter at et flertall på Stortinget vedtok å ta fra dem automatinntektene. Halvparten av tapet går direkte ut over kreftforskningen i Norge. Kuttet vil bremse en forskning som allerede får langt mindre enn ønskelig.

«Alle universiteter og sykehus med kreftavdelinger vil merke det.» Dette uttalte professor Øystein Bruslerud ved Hematologisk seksjon på Haukeland Universitetssykehus. Forskningsmiljøene mener at staten må gå inn og erstatte tapet. Det mener også Fremskrittspartiet.

Store gjennombrudd i kreftforskningen gjør at vi nå står overfor helt nye muligheter for å behandle sykdommen. I Bladet Forskning nr. 4 2006 var det fremdeles stor optimisme å spore hos en av våre kjente forskere, Krauss. Han uttalte at stamcelleteknologien kommer til å bli utrolig sentral i framtiden, og han hadde stor tro på at Regjeringen ville satse betydelig på området. Han ser for seg at stamcelleforskningen vil få stor betydning, og regner med at det kommer til å skje mye spennende i forhold til lovgivningen og finansieringen framover.

Det som nå er i ferd med å skje, med dramatiske kutt i finansieringen innenfor kreftforskningen, kan man vel heller kalle tragisk enn spennende. Hvis man skal ha forhåpninger om at Norge skal komme mer på banen internasjonalt og ha mulighet til å tiltrekke seg internasjonale toppforskere til dette feltet, må det satses tilstrekkelig med midler, og det må være en viss forutsigbarhet i forhold til hvor mye som skal satses på den typen forskning.

Flertallet i komiteen, dvs. alle utenom Fremskrittspartiet, mener at det er naturlig å sikre et likeverdig inntektsgrunnlag for alle frivillige og humanitære organisasjoner, og ser det ikke som hensiktsmessig å gi særskilte kompensasjonsordninger. Hva er likeverdig, og hvorfor ble ikke dette gjort før inntektene forsvant? Man må jo gjøre ting i riktig rekkefølge hvis det ikke skal få dramatiske følger.

Komiteen er enige om at den offentlige innsatsen innenfor forskning generelt og medisinsk forskning spesielt bør styrkes, men når sies det lite om. For Fremskrittspartiets del snakker vi om en styrking utover de 2/3 av finansieringen som Kreftforeningen har tatt ansvaret for å finansiere, slik at ikke bare den offentlige delen styrkes, men at kreftforskningen totalt sett styrkes. Så lenge Kreftforeningen har tatt ansvar for å finansiere hele 2/3 utover det som finansieres av legemiddelindustrien, vil tapte spilleinntekter helt klart få store følger for forskningen.

Norge har ikke problemer med å styrke forskningen økonomisk på dette området. Det handler kun om politisk

velvilje, og det haster. Det er faktisk ikke mulig å ta noe hvileskjær innenfor forskningen. Et slikt hvileskjær er, som flere har sagt før meg, rett og slett et feilskjær.

Dette handler om at også et rikt land som Norge må ta ansvaret for en av verdens mest alvorlige og dødelige sykdommer på alvor. Dette ansvaret kan ikke Stortinget fraskrive seg. Når Stortinget fatter et vedtak som fjerner det økonomiske grunnlaget for kreftforskningen, må det erstattes umiddelbart. Fremskrittspartiet mener det er et viktig offentlig ansvar å bidra til kompetansevekst og forskning på viktige folkesykdommer og kan vanskelig se at det er forsvarlig å akseptere en reduksjon i nivået på kreftforskningen. Vi mener det burde vært lagt opp til en opptrapping og ikke et kutt.

Kreftforskning bør være et av de viktigste satsingsområdene i årene som kommer, og Kreftforeningen bør derfor få full inntektskompensasjon, slik at de kan videreføre sitt verdifulle arbeid i kampen mot kreft. Jeg vil derfor på vegne av Fremskrittspartiet ta opp forslagene i innstillingen.

Presidenten: Representanten Vigdis Giltun har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Laila Dævøy (KrF) [14:25:03]: Ingen skal være i tvil om at Kristelig Folkeparti har hatt et brennende engasjement for at mennesker som sliter med spilleavhengighet, må få hjelp. En del av denne hjelpen må være å fjerne spilleautomatene slik at man slipper å gå forbi automater når man skal handle mat eller gjøre andre hverdagsaktiviteter.

Mange frivillige organisasjoner har store inntekter fra spilleautomatene, så også Kreftforeningen. Men da det ble klart hvor mange som led av spilleproblemer, ble det i 2003 inngått en avtale mellom de store frivillige organisasjonene og staten for å sikre kontroll med gevinstautomatene og samtidig sikre de frivillige organisasjonene et rimelig og forutsigbart tilskudd fra staten. Når vi nå ser at de sosialpolitiske konsekvensene av spilleautomatene er blitt enda større enn i 2003, og at så mange som 70 000 er spilleavhengige, mener Kristelig Folkeparti at et statlig monopol er et for svakt virkemiddel.

Vi vil allikevel opprettholde forpliktelsen når det gjelder å sørge for gode rammevilkår for frivillige lag og organisasjoner. Vi mener at debatten om frivillighetens rammevilkår bør tas uavhengig av debatten om spilleautomater, og vi viser derfor til Dokument nr. 8:107 for 2005-2006, der vi sammen med de andre opposisjonspartiene ber Regjeringen komme med en stortingsmelding som gjennomgår rammevilkårene for de frivillige organisasjonene, med fokus bl.a. på tilgang til frie midler, gjennomgang av inntektsmulighetene, regelverket rundt merverdiavgift og skattefritak på gaver til frivillige formål. Kristelig Folkeparti mener frivillig sektor heller må få økte midler over statsbudsjettet enn å få inntekter fra spilleautomater.

Det problematiske i denne saken er kombinasjonen av at inntektene kommer fra en sårbar gruppe, samtidig som inntektene brukes til svært idealistiske formål. Et av disse formålene er kreftforskningen. Som følge av en stadig eldre befolkning vil antallet krefttilfeller øke i årene fram-

over. Det er 26 pst. forventet økning av kreft fram mot 2020 sammenliknet med 2001. Også livsstilsfaktorer som overvekt, lav fysisk aktivitet og tobakksrøyking er blant faktorer som forklarer kreftøkningen. Ca. 10 500 mennesker dør av kreft hvert år. Det er store muligheter til å hjelpe mange mennesker som følge av satsing nettopp på kreftforskningen.

Vi er opptatt av at det legges til rette for å satse på forskning innen helse generelt og innen kreft spesielt. Norge har et stort potensial når det gjelder å satse på å utvikle nye medisiner og nye behandlingsformer. Vi har gode muligheter bl.a. som følge av høyt kunnskapsnivå i befolkningen, og vi har god tilgang på biologiske ressurser. Bioteknologisk forskning og utvikling kan frambringe nettopp nye medisiner og behandlingsformer som kan hjelpe syke mennesker. Leting etter verdifulle stoffer i naturen kan utnyttes bedre.

Bioprospektering har jeg lyst til å nevne, dvs. leting etter organismer, mekanismer, molekyler og gener med tanke på kommersiell utnytting. Det kan være viktig. Et eksempel: Ny forskning viser at ulike kreftkulturer dør når de utsettes for stoffer som man finner i blomsten revebjelle. Revebjelle er beryktet for sin giftighet, men har lang tradisjon i folkemedisinen. Den er allerede brukt i behandling av hjertesvikt, men kan inneholde flere muligheter. Dette er ett eksempel.

Kristelig Folkeparti mener det ikke er hensiktsmessig å innføre særlige kompensasjonsordninger for enkelte foreninger eller formål ut fra gjeldende vedtak på området, men imøteser økt satsing på forskning ut fra gunstige forutsetninger for å lykkes i kampen mot kreft.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:29:13]: Kreftforskning er viktig, og Senterpartiet mener også at kreftforskningen må styrkes. En rekke kreftformer har vært gjenstand for forskning, som så har ført til nye oppdagelser, og dermed også til nye medisiner og nye behandlingsformer. Så det er ingen tvil om at kreftforskning er et område som det satses mye på i dag, og som det kommer til å bli satset mye på i årene som kommer.

I dag finansieres kreftforskningen gjennom offentlige midler fra Forskningsrådet, gjennom helseforetakene, frivillige organisasjoner som Kreftforeningen, f.eks., og ikke minst også legemiddelindustrien.

Når Norsk Tipping har fått spillemonopolet, fører det til at frivillige organisasjoner må omstille seg og finne nye inntektskilder. Det er naturlig for Senterpartiet å sikre et likeverdig inntektsgrunnlag for alle frivillige og humanitære organisasjoner. Senterpartiet mener at det ikke er rett å innføre særskilte kompensasjonsordninger for spesielle formål, og støtter derfor ikke forslaget i dokumentet.

Statsråd Sylvia Brustad [14:31:24]: Å forske mer på kreft for å utvikle enda bedre behandlingsmetoder og medisiner er veldig viktig.

Medisinsk og helsefaglig forskning er et prioritert område i forskningspolitikken. Denne regjeringa arbeider for å sikre gode rammevilkår for medisinsk og helsefaglig

forskning, og det gjelder selvsagt også kreftforskninga. Det er et arbeid vi er godt i gang med.

Vi har i dag mange gode forskningsmiljøer, ikke minst på kreftområdet, f.eks. Rikshospitalet–Radiumhospitalet. Likevel er det behov for å styrke forskningsinnsatsen innen medisin og helse ytterligere for å få mer kunnskap på enkelte fagområder, og for å møte de store folkesjukdommene som vi vet allerede er der, men som vil komme enda mer i tida framover. Gjennom Nasjonal helseplan har vi lagt en helhetlig strategi for å styrke både medisinsk og helse- og sosialfaglig forskning i åra som kommer.

Det finansieres bl.a. gjennom tilskudd til Norges forskningsråd, de regionale helseforetakene, universiteter, høyskoler og instituttsektoren, inkludert Folkehelseinstituttet. I tillegg er legemiddelindustrien og frivillig sektor viktige bidragsytere til medisinsk og helsefaglig forskning. Denne type alternativ finansiering bidrar til å heve den samlede forskningsinnsatsen og til at flere aktører engasjerer seg i forskning. Og det er bra.

Som et ledd i oppfølgingen av stortingsmeldinga har Kunnskapsdepartementet etablert en ny finansieringsordning der staten yter 25 pst. av gavebeløpet til grunnforskning på visse vilkår. Målet er å stimulere til økt privat finansiering av forskning. Som Stortinget kjenner til, vil denne ordninga fra 2007 også omfatte gaver fra frivillige organisasjoner. Regjeringa har varslet en stortingsmelding om rammevilkårene for frivillighet som en oppfølging av Dokument nr. 8:107 for 2005–2006 om de frivillige organisasjonenes inntektsgrunnlag. I Nasjonal helseplan er det framhevet at det er behov for å koordinere de ulike virkemidlene på en enda bedre måte, fordi vi er nødt til å utnytte de samlede ressursene bedre enn det som er tilfellet i dag når det gjelder helseforskning.

Som flere talere har vært inne på, er kreft en stor og økende sjukegrupper fram mot 2020. På dette feltet er det store muligheter for å utvikle nye, bedre og mer effektive metoder både for å kunne stille diagnose tidligere og for å få mer effektiv behandling enn det vi kjenner i dag. Gjennom Nasjonal strategi for kreftområdet for 2006–2009 har Regjeringa signalisert en videre satsing for å imøtekomme utfordringene på kreftområdet.

Under Nasjonal kreftplan i perioden 1998–2003 ble det laget en strategi for offentlig kreftforskning som er finansiert gjennom Norges forskningsråd. Siden 2002 er det hvert år bevilget ca. 21 mill. kr gjennom en satsing på dette. Norges forskningsråd vurderer denne satsinga som vellykket og mener at den er av vesentlig betydning for å avhjelpe de store utfordringene som kreftforskninga står overfor. Jeg ønsker derfor å videreføre denne satsinga i åra framover, slik at kreftforskninga i Norge er sikret gode vilkår. Jeg mener også at videreføring av denne bevilgninga kan være med på å minske uheldige effekter av tapte automatinntekter som har vært til rådighet for kreftforskninga.

I tillegg har Forskningsrådet finansiert ca. 100 kreftrelevante prosjekter i 2006. Disse prosjektene utgjorde hele 21 pst. av Forskningsrådets prosjektportefølje innen helseforskning i 2006. En analyse av klinisk forskning i Skandinavia viser at Norge publiserer mer forskning enn

gjennomsnittet for de nordiske landene på store fagfelt som hjerte- og karsykdommer og kreft, mens vi hadde lav forskningsproduktivitet innenfor andre fagområder.

Regjeringa legger opp til at vi fortsatt skal forske mye på dette området, og vi skal forske mer enn vi gjør i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [14:35:53]: Statsråden føyer seg inn i rekken av talere i dag som har talt varmt om hvor viktig det er å sikre en god og stabil ramme for kreftforskningen i Norge.

Statsråden sa at det er viktig å forske mer på kreft, og hun sa også at det har vært et prioritert område i forskningspolitikken. Da regner jeg med at statsråden mener at det har vært et prioritert område for den offentlige andelen av forskningen. Hvorfor er det da slik at det er Kreftforeningen som finansierer 70 pst. av kreftforskningen i Norge, utenom den som gjøres av legemiddelindustrien?

Statsråd Sylvia Brustad [14:36:36]: La meg først si at Kreftforeningen gjør en utrolig viktig jobb, også når det gjelder forskning innenfor kreft i Norge. Det har den gjort i mange år. Men det er altså slik at fra 2006 til 2007 har tilskuddet fra det departementet jeg styrer, Helse- og omsorgsdepartementet, til Norges forskningsråd økt med 19 pst., for å nevne ett eksempel. Det har i henhold til statistikk vært en økning i forsknings- og utviklingsbevilgningene til helseforskning fra 2005 til 2006 på 100 mill. kr, altså fra 1,5 milliarder kr til 1,6 milliarder kr. Vi gir også hvert år fra Helse- og omsorgsdepartementet midler til Norges forskningsråd, 174 mill. kr, og til helseforetakene, over 400 mill. kr. I tillegg setter også de regionale helseforetakene av betydelige midler sjøl. Alt dette, sammen med den nyordninga vi nå er i gang med – også for å få flere private, frivillige på banen på dette området – er med på å kunne gi flere pasienter forhåpentligvis bedre tilbud og bedre medisiner i tida framover.

Vigdis Giltun (FrP) [14:37:56]: Vi hører at det er stor optimisme; at kreftforskningen ikke skal bli skadelidende. Den optimismen deler ikke professoren ved Haukeland sykehus. Som jeg nevnte i innlegget mitt, sier han at dette kuttet vil bremse en forskning som allerede får langt mindre enn ønskelig. Han sier at alle universiteter og sykehus med kreftavdelinger vil merke det.

Nå nevnte også statsråden i sitt innlegg at det skulle satses veldig mye. I en annen setning var det snakk om at minskingen ikke skulle bli så uheldig. Det skulle demme litt opp for den uheldige effekten dette vil få.

Hvorfor har ikke Regjeringen tenkt på disse uheldige effektene før de fratar noen inntektene i stedet for å ta det i etterkant? Noen måtte kunne forutsi at det ville bli så store tap.

Statsråd Sylvia Brustad [14:38:51]: Hvilken retning det måtte gå i når det gjaldt spilleautomater, er jo noe Stortinget har ment noe om for en tid tilbake, så det bør

ikke være ukjent for noen. Og Regjeringa følger opp de vedtakene som Stortinget har gjort i den saken. Mange lider av spilleavhengighet, med de følger som det har i negativ retning både for dem det gjelder, og for mange av deres familier. Det har Regjeringa tatt på alvor. Samtidig er vi opptatt av alle dem som har nytt og nyter godt av penger fra dette. At det skulle bli endringer her, er ikke noe som plutselig har oppstått i år. Det er noe som ligger tilbake i tid, og som også Fremskrittspartiet kjenner godt til.

Det er en del organisasjoner som ikke har basert seg på spilleautomater i så stor grad på som f.eks. Kreftforeningen har gjort. Men jeg står fast på at denne regjeringa vil gjøre det den kan for fortsatt å satse betydelig på kreftforskning. Vi kan jo bare nevne ett tall til til Fremskrittspartiet, og det er at i 2005 brukte de regionale helseforetakene 1,2 milliarder kr til helseforskning av sine budsjetter. Det er et betydelig beløp. Vi kommer heldigvis stadig videre, og vi skal videre på den veien.

Anders Anundsen (FrP) [14:40:14]: Statsråden setter inntektsgrunnlaget til Kreftforeningen opp mot forslaget om å sikre kreftforskningen. Det ene er en konsekvens av det annet, men det viktigste må jo være et perspektiv for å løse de utfordringene kreftforskningen nå vil stå overfor, når bidraget fra Kreftforeningen går ned.

Statsråden er flink til å ramse opp en rekke generelle tiltak, særlig innenfor helseforskningen, som er gjennomført. Men vi er jo kjent med hvilke tall det faktisk dreier seg om. Vi vet hvor mange penger Kreftforeningen har brukt til kreftforskning i 2006. Vi vet hvor mye det er budsjettert for i 2007. Og da vil jeg gjerne utfordre statsråden til å si hvor mye av det beløpet som Kreftforeningen nå *ikke* kommer til å bruke på kreftforskning i 2008, statsråden helt konkret vil bidra med i statsbudsjettet for 2008 for å sikre at kreftforskningen får bedre eller i hvert fall likeverdige vilkår med det de har i dag, til tross for at bidraget fra Kreftforeningen går ned.

Statsråd Sylvia Brustad [14:41:13]: Det vet representanten godt at jeg ikke kan svare på. Representanten er sikkert også kjent med at kultur- og kirkeministeren nå jobber med en melding om frivillighet, hvor også dette vil bli tema. Så er det ikke sånn at jeg bare viser til en rekke generelle tiltak. Nei, jeg viser til hva vi faktisk bruker, og hvilken økning det har vært siden denne regjeringa tok over, nettopp på forskning innenfor helse og kreft spesielt. Og det er ikke små tall. Men det er også helt riktig at vi er nødt til å bruke mye penger på dette, for det er dessverre så mange mennesker som blir rammet av det.

Vi ser at de endringer som her skjer, vil være en utfordring for Kreftforeningen. Vi ser fram til å ha en god dialog med dem i tida framover. Men dette er ikke noe som er oppstått nå, og det er heller ikke en nyhet for noen at dette skjer nå. Men fra det offentliges side, i samråd og samarbeid med private og frivillige aktører på banen, skal vi fortsatt styrke forskningen på kreft i tida framover. Det er det aller viktigste.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anders Anundsen (FrP) [14:42:34]: Jeg må erkjenne at jeg er litt skuffet i dag, for jeg hadde trodd at forslaget fra Fremskrittspartiet skulle bli mottatt på en helt annen måte av de andre partiene enn det har blitt. Jeg mener at vi er vitne til en ansvarsfraskrivelse, og jeg er overrasket over at samtlige partier unntatt Fremskrittspartiet lukker øynene for det som er problemstillingen.

Vi har hørt saksordføreren i dag og en rekke andre talere være helt tydelige på hvor viktig det er å sikre omfanget av forskning på kreft. Saksordføreren sa til og med at det handler ikke bare om tall, det handler om enkeltskjebner – og det er det det gjør. Forskningen på kreft redder enkeltmennesker – enkeltskjebner.

Vi er i en situasjon hvor saksordføreren sier at det er viktig at penger til kreftforskningen skal kanaliseres gjennom de ordinære kanalene. Det er jo tilfellet i dag. Til tross for det står altså Kreftforeningen for 70 pst. av forskningsbidraget! Det må mer enn indikere at det offentlige så langt ikke har tatt det ansvaret de har for å sikre god kvalitet på kreftforskningen.

Fremskrittspartiet mener det er uakseptabelt, og når det ikke fremmes noen alternative forslag i dette dokumentet – som det hadde vært muligheter til hvis flertallet hadde vært interessert i å fokusere på problemstillingen – er realiteten at kreftforskningen ikke blir styrket. Forslaget handler ikke, som noen har indikert, først og fremst om å sikre inntektene til Kreftforeningen, men det handler om å sikre kreftforskningen.

I 2006 bevilget Kreftforeningen 129 mill. kr til forskning. I 2007 er tallet gått ned til 124 mill. kr, og da taper de 19 mill. kr fra egenkapitalen sin. Kreftforeningen varsler at de vil redusere kreftbidraget ytterligere fordi inntektene fra spilleautomater går ned. Hva resulterer så disse kronene i? Det er så lett å snakke om penger. I realiteten står Kreftforeningen alene for 13 forskere, hvorav fem nye i 2006, 55 postdok-stillinger, hvorav 23 nye i 2006, 88 rekrutteringsstipendier, hvorav 18 nye i 2006 og ca. 60 tekniske hjemler. Det er mye forskningskapasitet. Og så langt i dag har vi ikke hørt ett eneste ord fra statsråden om hvordan hun skal kompensere inntektsbortfallet til kreftforskningen. Det er et faktum at det offentlige har nedprioritert kreftforskning i altfor mange år, og jeg registrerer med beklagelse at flertallet i denne sal sier at det fortsatt skal være sånn.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 3488)

S a k n r . 8

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 6. juni 2007 (jf. Innst. O. nr. 85):

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det er mulig å reservere seg mot å stå i det sentrale registeret som foreslås opprettet i tilknytning til eReseptløsningen.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3488)

Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 9 og 10 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 9

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til ratifikasjon av Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) av 5. oktober 1973 og tiltrødelse av Revisjonsakten av 29. november 2000 (Innst. S. nr. 253 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 53 (2006-2007))

S a k n r . 1 0

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til inngåelse av avtale av 5. juli 2006 mellom Danmark, Island og Norge om etablering av Nordisk Patentinstitutt (Innst. S. nr. 237 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 54 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Korsberg (FrP) [14:47:22] (ordfører for saken): Det er en samlet komite, med unntak av Kristelig Folkeparti, som står bak innstillingen i disse to sakene – samtykke til ratifikasjon av Den europeiske patentkonvensjonen, EPC, og inngåelse av avtale mellom Danmark, Island og Norge om etablering av Nordisk Patentinstitutt.

Den europeiske patentkonvensjonen er en gammel sak – en internasjonal avtale fra 1973 – og den har vært tatt opp gjentatte ganger i denne salen, senest i 2005 i forbindelse med et Dokument nr. 8-forslag fra Fremskrittspartiet. EPC gjør at patentsøkeren gjennom én søknad kan få patent i alle land som er tilsluttet konvensjonen. Det medfører at det blir både enklere og billigere for norske bedrifter å søke patent, og man vil også få samme konkurransebetingelser som andre europeiske konkurrenter. Det er også viktig at Norge får formell innflytelse i organisasjonen, og komiteen la også vekt på at de fleste høringsinstansene var positive til inngåelse i EPC.

Ved tilslutning til EPC vil en betydelig del av arbeidsoppdraget til Patentstyret bortfalle. Komiteens flertall har vært oppmerksom på at den kompetanse som Patentstyret har, bør videreføres og ivaretas, spesielt med hensyn til små og mellomstore bedrifter. Derfor er det positivt at man har klart å etablere et nordisk patentinstitutt i samarbeid med andre land, som ivaretar den spesialkompetanse man har, og som gir mulighet for nye arbeidsoppgaver.

Jeg regner med at Kristelig Folkeparti redegjør for sitt syn i disse to sakene, og som det fremgår av innstillingen, har regjeringspartiene kommet med egne merknader. Jeg har bare lyst til å komme med den kommentaren at de har kommet veldig sent, og det har vært veldig vanskelig for resten av komiteen å vurdere innholdet i en så pass vrien sak. Men vi står samlet bak innstillingen.

Gunvor Eldegard (A) [14:50:24]: I Soria Moria-erklæringa seier me at me skal forbeta norsk patentpolitikk. Det gjer me no. Etter årelang venting vert Noreg endeleg medlem av Den europeiske patentorganisasjonen, EPO. Mange har faktisk venta på dette i 30 år. Eg er særst nøgd med at det er Stoltenberg-regjeringa som har teke steget.

Den viktigaste konsekvensen av ei tilslutning til EPO vil vera at norske bedrifter får tilsvarande konkurransevilkår som sine utanlandske konkurrentar. Hovudskilnaden på å stå utanfor og innanfor EPO er at ein patentsøknad initiert i Noreg berre kan leia til patent som gjeld i Noreg, dersom me ikkje er medlem. Ønsker bedrifta å få patentet godkjent i resten av Europa, eller berre i nokre av landa, må ho starta ein ny prosess med ein fullmektig i eit av EPO-landa. Dette gjev både ekstrakostnader og forseinkingar. No vert det både enklare og billegare for bedriftene å sikra seg patent i Europa, og dei treng berre å senda ein søknad til EPO.

Eg har tru på at medlemskap òg vil gjera Noreg til eit meir attraktivt land for utanlandske investorar, fordi patentering vert like enkelt og billeg som i resten av Europa, og utanlandske investorar kan òg vera trygge på at me her i landet har dei same rammevilkåra som andre land på dette området.

I ein global kunnskapsøkonomi vert det meir og meir viktig at bedriftene sikrar sine immaterielle rettar til den kunnskapen dei har internt, gjennom patent. Undersøkingar syner at norske bedrifter ligg langt bak dei internasjonalt beste i å beskytta sin intellektuelle kapital, og det synest eg er bekymringsfullt. Eg er ikkje i tvil om at bedriftene vil tena på å innta ei meir bevisst holdning til dette.

For å nå vår målsetjing om auka verdiskaping er det viktig å byggja meir kunnskap, teknologi, utvikling og design inn i produkta våre. Ei slik utvikling er avhengig bl.a. av at bedriftene vert sikra avkasting av sine eigne investeringar i forskning og utvikling. For å sikra at bedrifta sjølv tener på si eiga nyskaping, må ein beskytta dei industrielle rettane, og dette bør etter mi meining vera eit viktig element i forretningsstrategien til ei bedrift.

Eg er glad for den jobben Patentstyret gjer med å auka bevisstheita omkring industrielle rettar som eit strategisk verkemiddel, og at dei m.a. gjennomfører tiltak som rettar seg inn mot små og mellomstore bedrifter.

Dette dreier seg om innovasjonspolitik. Oppfinningar spelar ei nøkkelrolle for den økonomiske utviklinga i norsk næringsliv. Bruk av patentbeskyttelse stimulerer til vidare forskning, teknologisk utvikling og innovasjon. Eit patent er bevis på innovasjon og nytenking i di bedrift.

Kompetanse er viktig for å sikra at Patentstyret òg etter norsk tilslutning til EPO skal kunne vareta rolla som

nasjonalt kompetansesenter for industrielle rettar og utføra sine myndigheitsoppgåver knytte til bl.a. søknadsbehandling. Det er difor naudsynt å sørgja for at Patentstyret får eit volum av kompetansegivande aktivitet som gjer det forsvarleg å halda oppe tilstrekkeleg høg fagleg kompetanse på dei ulike tekniske områda. Ein skal no inngå ei avtale med Danmark og Island om etablering av eit utvida nordisk samarbeid mellom våre land sine patentverk innan eit nordisk patentinstitutt.

Internasjonalt samarbeid er naudsynt, og Noreg har moglegheita til å vera med på å påverka politikken sidan kvart land vil ha si eiga stemme i EPO. Likevel trur eg det er viktig med eit godt nordisk samarbeid, da har me moglegheit for enda sterkare påverknad.

Danmark har 15 års fartstid i EPO, og har fått mykje ut av medlemskapen. Det danske patentstyret er i ferd med å opparbeida seg internasjonal IPR-kompetanse, som gjer at dei hjelper andre land der etterspørselen overgår tilbodet. Landet er primus motor for at bedrifter kan forsikra seg mot eventuelle rettssaker om brot på immaterielle rettar.

Eg trur me har mykje å læra av Danmark, som på få år har erobra posisjonen som EUs mest aktive nasjon når det gjeld beskyttelse av varemerke og design målt i forhold til innbyggjartalet. Sidan Danmark vart medlem av EPO i 1990, er danskane sin patentaktivitet tredobla. Stikk i strid med mange av spådommane har den danske patentbransjen klart å erstatta bortfallet av nasjonale patentsaker med større inntekter frå rådgiving og beskyttelse for den internasjonale marknaden.

Det er ei viktig avgjerd me tek her i dag, om å slutta oss til EPO, til beste for norske bedrifter og norske oppfinningar.

Torbjørn Hansen (H) [14:55:42]: Først vil jeg på vegne av Høyre takke saksordføreren for et godt gjennomført arbeid – det gjelder både St.prp. nr. 53 og St.prp. nr. 54 for 2006-2007. Dette er en viktig sak for næringslivet, og det er bra at disse sakene nå blir vedtatt i vårsesjonen. Begge saker handler om å tilrettelegge for et mer konkurransedyktig næringsliv i forhold til effektiv og ubyråkratisk beskyttelse av patenter.

Globalisering betyr muligheter og utfordringer. For Norge og norsk næringsliv har økt globalisering åpnet store markeder og gitt oss unike muligheter. Vi eksporterer i dag for betydelige verdier verden over. Men en større flyt av varer, tjenester, idéer og arbeidskraft over grensene og kontinentene byr også på utfordringer.

Konkurransen blir skjerpet, og den som ligger i forkant i forhold til teknologisk utvikling, blir vinneren. Norge har vist gjennom resultater at vi er rimelig konkurransedyktige på en del områder.

En parameter på innovasjon er antall innsendte patentsøknader. Bare i 2006 ble det innlevert hele 6 076 patentsøknader til det norske patentstyret.

Kappløpet mellom bedrifter, forsknings- og utviklingsmiljøer og de landene vi konkurrerer med, er beinhard. Dette gjør dessverre også at det er en betydelig fare for at fristelsen kan bli stor og veien altfor kort for enkelte

til å kopiere naboens eller konkurrentens teknologi eller oppfinnelse. Behovet for å beskytte de teknologiene og oppfinnelsene som setter oss i posisjon til å konkurrere, er avgjørende. Det er derfor gledelig at vi nå får ratifisert Den europeiske patentkonvensjonen.

Fra Høyres side er vi opptatt av at Norge skal framstå som et attraktivt land å drive forskning og utvikling i. Vi er avhengig av å ha konkurransedyktige rammebetingelser, også på patentområdet i forhold til de landene vi konkurrerer med. Patentkonvensjonen er et viktig bidrag for å sikre at vi skal kunne være en ledende forsknings- og utviklingsnasjon. Det har også kommet en klar og god tilbakemelding fra næringslivet om at det er viktig for oss å implementere patentkonvensjonen i norsk lovgivning så raskt som mulig. For Høyre har det vært viktig å lytte til hva næringslivet selv har ment i denne saken.

Vår deltakelse i Patentkonvensjonen sikrer oss at de fleste patenter som i dag meddeles Patentstyret, også vil bli meddelt Det europeiske patentverket. Det er en åpenbar fordel for norske bedrifter enkelt og effektivt å kunne sikre seg patent ute i Europa på samme betingelser som sine europeiske konkurrenter.

Jeg har merket meg en omfattende runde med spørsmål mellom regjeringspartiene og Regjeringen i denne saken. Det er intet nytt at SV og Senterpartiet må drive en viss snering av valgløfter. Det nye her er at debatten i saken ikke fremstod som helt avklart da den ble fremmet for Stortinget.

I innstillingen til St.prp. nr. 54 understreker flertallet at norske myndigheter fortsatt vil ha full kontroll over hvilke patenter som skal gjelde her i landet. Flertallet legger avgjørende vekt på at det skal være mulig å sette til side EPO-patenter gjennom norsk domstolsbehandling.

Jeg merker meg at forsker og jurist Morten Walløe Tvedt ved Fridtjof Nansens Institutt vurderer dette på en litt annen måte, i og med at et stort flertall av patentene vil komme til Norge helt uten særlig behandling. Han uttaler følgende til Nationen 8. juni i år:

«Antallet patenter vil øke eksplosivt, og norske forskere og bedrifter som Norsvin og Geno får et mye større antall eksklusive rettigheter å forholde seg til. Forvaltningen blir samtidig overført til utlandet.»

Han uttaler videre at et EPO-medlemskap vil svekke Norges brobyggerrolle.

Jeg oppfatter dette som litt andre toner enn forsøket fra regjeringspartiene på å avfeie de reelle konsekvenser av saken gjennom merknader om mulig domstolsbehandling av enkeltpatenter. Men dette vil tiden vise.

Til slutt: Spørsmålet om norsk tilslutning til EPC har vært debattert flere ganger siden EPC ble etablert i 1973. Jeg vil nok en gang understreke at vi i Høyre er glad for at vi i dag ratifiserer denne avtalen, slik at også Norge blir fullverdig deltaker i Den europeiske patentkonvensjonen.

Aud Herbjørg Kvalvik (SV) [15:00:03]: Jeg må også si takk til saksordføreren, som har prøvd å løse oss gjennom tre kompliserte patentsaker.

Jeg synes det er komplisert. Det er et regelverk som er omfattende, og det har tatt tid å finne ut av det. Når det er

sagt, kan man jo også gjøre det veldig enkelt. Man kan si at et patent er så enkelt som en tidsbegrenset rett til å utnytte en oppfinnelse kommersielt. Patentet gir altså oppfinneren en slags beskyttelse eller en forsikring mot at andre stjeler oppfinnelsen og gjør seg rik på noe man ikke har funnet opp selv.

Så er det slik at et patent bare virker i det landet det er meddelt. Det gjør jo at patent på oppfinnelser meddelt i Norge bare gir beskyttelse i Norge og ikke i Sverige, Tyskland og England. Da er utfordringen for Stortinget å finne ut av hvordan vi skal så godt som mulig ta vare på gründerne våre, som er avhengige av å stå i en tøff konkurranse hver eneste dag.

Hensikten med å søke om deltakelse i EPO er å forbedre den norske patentpolitikken og derigjennom også sikre norske oppfinnelser og norske oppfinnere. Vi mener at gode løsninger på patentrettigheter vil gjøre det både enklere og billigere for norske bedrifter å sikre seg patent ute i Europa. Så er det også sann at de immaterielle rettighetene overstiger langt de fysiske og materielle verdiene i de aller fleste bedriftene. Dette er særlig gyldig i de mest innovative sektorene. Når immaterielle rettigheter blir beskyttet, gir det innehaveren et langt bedre grunnlag for å forhandle avtaler med finansierer. Jeg har sett i mitt virke at det ofte er problematisk å komme i posisjon for å tjene penger på en god oppfinnelse, fordi man ikke har trygghet for at oppfinnelsen beholdes hos den som eier den.

Jeg skal ikke gå inn på teknikalitetene i innstillingen. De er delvis belyst av andre talere før meg. Men jeg skal si noe om det SV har brukt tid på her.

Vi har prøvd å finne ut om det er uheldige sider ved å ratifisere Den europeiske patentkonvensjonen og tiltredelse av Revisjonsakten. Vi har lyttet godt på høringene, og vi har særlig sett på forholdet som gjelder Den etiske nemnden for patentsaker, og den rollen som vi har hatt som brobygger mellom utviklingslandene for å sikre deres interesser i patentsaker.

Vi er fornøyd med at det fortsatt skal være norsk politikk å ta vare på prinsippene om respekt for menneskeverd, og at patentdirektivet blir gjennomført og praktisert i samsvar med Biodiversitetskonvensjonen. Vi er tilfreds med at landbruksunntaket i patentloven ikke blir berørt ved norsk tiltredelse av EPC.

Det vi er spesielt godt fornøyd med, er at vi gjennom forslaget i Ot.prp. nr. 33 for 2006-2007, som vi kommer tilbake til siden i dag, vil be Regjeringen vurdere muligheten for at Den etiske nemnden på selvstendig grunnlag kan gripe inn i patentsaker i Norge.

Når det gjelder søknader om patent knyttet til naturlige forekommende biologisk materiale, har det vært vanskelig å påvise forskjeller mellom praksis i Norge, det Patentstyret har gjort, og Det europeiske patentverket. Vi tror at vi skal få til å harmonisere dette på en god måte, og vi ser fram til at norske oppfinnere og norske oppfinnelser skal bli tatt vare på og kunne stå i en tøff konkurranse. Vi vil anbefale Stortinget å stemme for innstillingen.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:03:59]: Spørsmålet om å ratifisera Den europeiske patentkonvensjonen, innmelding i Den europeiske patentorganisasjonen og implementering av konvensjonen i norsk rett heng naturleg saman, sjølv om handsaminga her på huset er delt mellom Stortinget og Odelstinget. Eg vel difor å omtala alt dette i innlegget mitt som ein heilskap.

Kristeleg Folkeparti si handsaming av patentspørsmål frå tidlegare er vel kjend. Det å ta dissens i ei regjering på framlegg frå regjeringa er svært alvorleg. Difor må slike reaksjonar sparast til dei svært sjeldne tilfella, der det dreier seg om så grunnleggjande prinsipp at partiet ikkje har noka reell moglegheit for å finna fram til kompromiss, og der det berre er to reaksjonsmåtar: enten å gå ut av regjering eller å ta dissens.

Kristeleg Folkeparti tok dissens i ei einaste sak i Samarbeidsregjeringa med Høgre og Venstre i førre periode. Det var i spørsmålet om implementering av patentdirektivet. Så viktige prinsipp gjaldt det for oss i den saka.

For Kristeleg Folkeparti har patenteringsdebatten dreidd seg om menneskeverd, miljø og utviklingslanda sine interesser. Plantar, dyr og naturleg førekomande materiale må sjåast på som ein del av skaparverket, som me er sette til å forvalta. I denne forvaltartanken ligg det naturleg at det er ein eigenverdi som me må verna. I forhold til dette vert det difor spesielt problematisk med patentdirektivet, som EPO naturleg nok etterlever, at det i så liten grad skil mellom levande materiale som ein finn i naturen, og det som har vorte påverka og utvikla. Det at ein kan få patent på oppdagingar og oppfinningar framfor andre ting, harmoniserer ikkje særleg godt med ein slik etisk tankegang.

Det er sannsynleg at ca. 90 pst. av verdas genressursar finst i tropiske område, dvs. at det i all hovudsak dreiar seg om utviklingsland. Det me i Kristeleg Folkeparti fryktar i denne samanhengen, er at patentdirektivet vil føra til ei massiv og ukontrollert utnytting av genressursane i desse landa utan at landa vert sikra vederlag for det.

Dette er eigentleg argument mot sjølv patentdirektivet, som vart implementert ved norsk lov i 2003. Det er ikkje det me i dag tek standpunkt til, men me tek standpunkt til følgjande: Vert ein restriktiv norsk praksis til patentering styrkt eller svekt ved tilslutnad til Den europeiske patentkonvensjonen? Vert brubyggjarrolla mellom u-landa og i-landa sine interesser meir eller mindre truverdig ved ein medlemskap i EPO?

I innstillingane har regjeringspartia, så godt dei har kunna, argumentert for at dei avbøtande tiltaka, om ikkje i form, så i alle fall i realiteten, vert førte vidare sjølv med tilslutning til konvensjonen. Eg skal ikkje gå inn på detaljargumentasjonen for eller mot dette. Men eg stiller berre spørsmålet: Er det ei overordna oppgåve for EPO å verna om menneskeverd og miljø? Er det ei overordna oppgåve å setja strenge etiske rammer for utviklinga? Er det ei overordna oppgåve for EPO å kjempa for u-land sine rettar og vederlagsfritt utnytta sine eigne naturressursar? Er det ei overordna oppgåve å sikra at praksisen til dei mest restriktive landa vert lagd til grunn internasjonalt?

Svaret på desse spørsmåla er nei. EPO si oppgåve er å sørgja for at patentkonvensjonen vert etterlevd, og at pa-

tentsøklarane sine rettar vert respekterte. Grensene mellom patent på genmodifiserte organismar og patent på konvensjonelt foredla matplantar vert stadig meir utdelege i EPO sin praksis. Dei er ein motpart i møte med u-landa, ikkje ein partnar.

Det er svært usannsynleg at tilslutning til patentkonvensjonen og medlemskap i EPO fører til at norsk patenteringspraksis går i rett lei, sett med Kristeleg Folkeparti sine auge.

Regjeringa har gjennomført to tiltak som skal sikra at ein norsk, restriktiv praksis kan førast vidare. No kan det stillast store spørsmål ved om denne praksisen verkeleg er så restriktiv. Det kan vera eit argument – som Miljøverndepartementet har landa på – at i praksis har ikkje dei avbøtande tiltaka betydd all verda. Men domstolane skal altså få høve til å henta inn fråsegn frå den etiske nemnda ved eventuelle søksmål om å forby patentvedtak frå EPO i Noreg.

Det vert innført ei ordning med administrativ overprøving.

Det første tiltaket har nok i praksis svært avgrensa verdi. Det andre tiltaket er positivt i seg sjølv, sjølv om det verkar imot at NHO vil ha det vekk.

Langt på veg får ein eit klart inntrykk av at no går me i feil retning. Det er eit steg som Kristeleg Folkeparti ikkje vil vera med på. Derfor kjem me til å stemma imot både tilslutning til patentkonvensjonen og implementering av han i norsk rett.

Lars Peder Brekk (Sp) [15:09:29] (komiteens leder): Senterpartiet aksepterer et norsk medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen. Men dette er en sak med mange sider.

Formålet med medlemskapet er – som andre har sagt før meg – å gi norsk næringsliv patentvilkår på linje med konkurrenter i Europa. Norsk og europeisk patentpraksis er allerede svært likeartet, ettersom EØS' patentdirektiv ligger til grunn for begge.

På et sentralt område er det imidlertid viktige nyanser – når det gjelder patent på liv. Den forrige regjeringen og det forrige stortingsflertallet gjorde adgang til patent på liv til en del av norsk lov, gjennom ratifisering av patentdirektivet.

Senterpartiet stemte imot patentdirektivet da Stortinget hadde det til behandling. Dersom det var denne saken som lå på bordet i dag, ville vi fortsatt stemt imot. Senterpartiet ønsker en innstramning av norsk lov når det gjelder patent på liv. Samtidig erkjenner vi at dette, gitt arven fra den forrige regjeringen, må skje på basis av et lovverk vi er imot.

De avbøtende tiltakene Stortinget vedtok i tilknytning til patent på liv, skulle være et sikkerhetsnett for etisk kontroversielle saker og skal fortsatt stå ved lag når det gjelder søknader til det norske Patentstyret.

Senterpartiet og stortingsflertallet ønsker en evaluering av hvilken effekt tiltakene har hatt i løpet av den perioden de har vært gjeldende, og ber Regjeringen eventuelt foreslå justeringene, slik at tiltakene kan fungere i tråd med intensjonen.

Et norsk EPO-medlemskap vil medføre at en stor andel av norske patentsøknader vil bli sendt Den europeiske patentorganisasjonen. Det er ikke mulig fra norsk side å kreve EPO-søknader behandlet i tråd med våre avbøtende tiltak.

Det bør være kjent at Senterpartiet er kritisk til avgivelse av nasjonal myndighet på områder av stor samfunnsmessig betydning. Når vi nå aksepterer norsk tilslutning til Den europeiske patentkonvensjonen, har det vært av helt avgjørende betydning at Justisdepartementet så entydig har forsikret at det norske Patentstyret og de norske domstolene vil kunne kjenne EPO-patenter ugyldig i Norge dersom de strider mot det som heter «offentlig orden og moral». Vi vil altså fortsatt ha et etisk sikkerhetsnett, som kan stoppe etisk kontroversielle patenters gyldighet i Norge, eksempelvis i forhold til grenselandet mellom oppdagelser og oppfinnelser.

Samtidig med at vi nå aksepterer norsk medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen, tar stortingsflertallet grep for å styrke den offentlige «discussion» om patent på liv. Genteknologien utvikles raskere enn de fleste av oss overskuer, og en våken offentlighet betinger at kritisk ekspertise kan rope varsku når grensen er i ferd med å bli flyttet.

Den etiske nemnda for patentsaker skal fra nå av uttale seg om enkeltsøknader på eget initiativ. I dag kan den kun uttale seg om saker den får seg forelagt av Patentstyret. Gjennom de år nemnda har eksistert, har den kun hatt to saker til behandling. Nemnda skal for fremtiden kunne ta for seg både ordinære norske patentsøknader og patenter gitt av EPO, dette som ledd i en alminnelig norsk prosess for overprøving av EPO-patenters gyldighet i Norge. En klage fra nemnda må veie tungt. Dersom etisk nemnd innenfor et fastsatt tidsrom kommer til at et patent ikke bør gis, skal klagen behandles i Patentstyret. Dette er en vesentlig styrking av nemndas rolle.

Flertallsinnstillingen tydeliggjør og styrker også norsk solidaritet med u-landenes interesse på patentområdet. Norge har over tid vært en sterk støttespiller for utviklingslandene og brobygger når det gjelder deres krav om suverenitet over egne biologiske ressurser. Flertallet slutter opp om Regjeringens arbeid for å få innført obligatoriske krav om opprinnelsesangivelse og sporbarhet i all internasjonal patentrett og ønsker at den norske innsatsen på feltet skal styrkes. Dette gjelder både for biologisk materiale og for tradisjonell kunnskap, i tråd med formålet til FNs konvensjon om biologisk mangfold.

Et hovedkrav fra utviklingslandenes side er at bioprospektører må ha vertslandets tillatelse til å ta ut genetisk materiale samt avtale om overskuddsdeling ved kommersialisering av slikt materiale. Flere utviklingsland har innført et eget slikt lovverk, såkalt sui generis-lovverk.

Regjeringen arbeider med oppfølgingen av NOU 2004:28, Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold. Den bebudede naturmangfoldloven vil være en utmerket anledning til å presentere et norsk sui generis-lovverk – for å befeste vår støtte til disse prinsippene og bidra til at en standard etableres internasjonalt.

Leif Helge Kongshaug (V) [15:14:56]: Venstre er enig med de talerne som har hatt ordet her tidligere, og som

målbar at dette er kompliserte og sammensatte saker. På bakgrunn av tidligere behandlinger her i Stortinget og sakens forhistorie har det også vært en vanskelig sak for Venstre. Jeg vil innledningsvis bringe til torgs at vi støtter de forslagene til vedtak som ligger her i dag.

Venstre er enig i at det er viktig å forbedre norsk patentpolitikk, slik at vi kan sikre patentrettigheter på høyde med våre konkurrentland. En tilslutning til Den europeiske patentkonvensjonen, EPC, vil gjøre det enklere og billigere for norske bedrifter å sikre seg patent i hele Europa. Dette vil føre til mer like konkurransevilkår med utenlandske konkurrenter. Det vil bli enklere for små bedrifter, ja alle bedrifter, og selvfølgelig for dem som har det vanskeligst: gründere i en oppstartingsfase. I tillegg vil norske bedrifter få mulighet til å delta i nettverket for det europeiske industri- og patentsamarbeidet som er etablert.

I praktiseringen av regelverket forutsetter Venstre at det grunnleggende prinsipp om respekt for menneskeverd blir fulgt. Det legges også til grunn at Norge fortsatt vil være en brobygger og et kontaktledd til u-landene.

Videre er det for Venstre viktig at det som blir gjort i praksis, er i samsvar med Biodiversitetskonvensjonen.

Venstre forutsetter også at det gjennom Regjeringens forarbeid til saken har vært sikret nødvendige tiltak, slik at en kan ha en fortsatt restriktiv praktisering for å motvirke at det blir for enkelt å få patent, og at patentbeskyttelsen strekkes for langt. Det er spesielt viktig innenfor utnyttelsen av biologisk materiale.

Vi er inne i en tid med sterk globalisering. Konkurransen for næringslivet er hard. Vi har et utadvendt næringsliv i dette landet, og konkurransen går selvfølgelig over landegrensene. Derfor er det viktig at disse sakene blir behandlet nettopp med tanke på norsk næringslivs framtid.

Jeg slutter meg til dem som har gitt ros til saksordføreren for et godt arbeid. Til slutt viser jeg til komiteens merknader som Venstre er med på.

Statsråd Dag Terje Andersen [15:18:14]: Jeg er glad for at komiteen har lagt opp til et positivt vedtak i denne saken.

Etter mer enn 30 års venting er det på tide at norsk næringsliv nå får anledning til å sikre sine rettigheter på samme vilkår som sine europeiske konkurrenter.

Gjennom vedtaket om å tiltre Den europeiske patentkonvensjonen tar vi et viktig skritt for å forbedre norsk patentpolitikk.

Forskning og innovasjon vil være avgjørende for å få til framtidig verdiskaping. I en kunnskapsdominert økonomi med stadig sterkere konkurranse blir behovet for å sikre rettighetene til kunnskapen større. Slike rettigheter kan være kraftige verktøy for små norske bedrifter i konkurransen med bedrifter fra hele verden. Det er grunnen til at Regjeringen har en så aktiv politikk for immaterielle rettigheter.

Tiltredelse til Den europeiske patentkonvensjonen vil gjøre det enklere og billigere å skaffe seg patentbeskyttelse i hele Europa.

Trygghet for at vi har de samme rammebetingelser som andre land på dette området, kan også gjøre Norge til

et mer attraktivt land å investere i for utenlandske nyskape-
pende virksomheter. I tillegg får norske bedrifter, eksper-
ter og myndigheter bedre tilgang til det europeiske kom-
petansmiljøet på patentområdet som EPO representerer.
Norsk deltakelse gjør det lettere å styrke det nordiske
samarbeidet på patentområdet.

Videre får vi medbestemmelse i EPO på linje med de
andre medlemslandene. Dermed kan vi utøve vår innfly-
telse også i dette viktige forumet.

Reglene for hvilke oppfinnelser som kan patenteres,
har vært de samme i den norske patentloven og Den euro-
peiske patentkonvensjonen siden gjennomføringen av pa-
tentdirektivet i 2004. For å motvirke at gjennomføringen
av patentdirektivet skulle få uheldige virkninger, ble det
samtidig gjort enkelte forandringer i patentloven.

I debatten som har gått i denne saken i de siste månede-
ne, har det kommet opp en del misforståelser om virknin-
gene av å tiltre EPC. Jeg er glad for at det nå er ryddet opp
i disse misforståelsene. Det vil f.eks. ikke forekomme at
europeiske patenter som gjelder i Norge, bare foreligger på
utenlandske språk, som fransk, tysk eller engelsk. Patenter
som blir meddelt av Det europeiske patentverket, skal
oversettes til norsk for at de skal få virkning her i landet.

Det såkalte landbruksunntaket i patentloven vil heller
ikke bli påvirket av et norsk EPO-medlemskap. Patent-
beskyttet materiale som er solgt til en gårdbruker, kan
brukes til formeringsformål på gården. Det betyr at bon-
den fortsatt kan bruke av sin potethøst til å sette om igjen
om han ønsker det – uhindret av patenter.

Til sjuende og sist vil det være norske myndigheter
som avgjør om et patent skal settes til side som ugyldig i
Norge. I slike saker vil norsk lov gjelde. Det vil være ad-
gang til å bringe spørsmålet om et patents gyldighet inn
for domstolene, og det åpnes for administrativ overprø-
ving hos Patentstyret.

Det er også viktig å huske på at et patent kun er en tids-
begrenset enerett til å utnytte en oppfinnelse kommersielt,
men ikke nødvendigvis et klarsignal til å gjøre det, hvis
det øvrige lovverket sier noe annet.

Tiltredelsen til EPC er ett av flere tiltak Regjeringen
har tatt initiativ til for å forbedre norsk patentpolitikk.

Det er gledelig at det også er blitt enighet om inngåelse
av en avtale med Danmark og Island om å opprette Nor-
disk Patentinstitut. Dette skal bidra til å sikre spesielt de
små og mellomstore bedriftene et tilstrekkelig godt tilbud
av offentlig, patentfaglig kompetanse også i framtiden.

Vi har videre sett behov for å øke kunnskapen om in-
dustrielle rettigheter i næringslivet og i virkemiddelappa-
ratet. En tiltaksplan for et rådgivende utvalg ble levert på
mitt bord i desember i fjor, og departementet ser nå på
hvilke konkrete tiltak vi skal gå videre med.

Det neste skrittet vil være det arbeidet vi nå har startet
med å lage en melding om innovasjonspolitikken, og den
skal legges fram for Stortinget i 2008. Jeg ser for meg at
meldingen blir et godt egnet sted for å ta politikken for
immaterielle rettigheter enda et skritt videre.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en
taletid på inntil 3 minutter.

Karin Yrvin (A) [15:22:44]: Som mange av dere fikk
jeg mitt første kjennskap til patenter gjennom å lese Do-
nald Duck. Petter Smart var jo stadig utsatt for tyver som
forsøkte å stjele ideer og nye oppfinnelser. Senere fikk jeg
som tillitsvalgt ved Universitetet i Oslo virkelig øynene
opp for hvor viktig det er å sikre immaterielle rettigheter,
for der lå forskningsresultater av store verdier usikret.

Det er nå en milepæl at Regjeringen etter 30 års av-
ventning skal ratifisere Den europeiske patentkonvensjo-
nen. Med dette tiltaket hjelper vi norske bedrifter å sikre
seg verdier i den internasjonale konkurransen.

Prossessen knyttet til om Norge vil ratifisere konvensjo-
nen, som vi undertegnet i 1973, har vært lang, møysom-
melig og det man kan kalle grundig. Denne regjeringen
tok fatt i saken umiddelbart etter at de flyttet inn i regje-
ringskontorene, og det er tydelig å se at statsråden er i
gang med å gi landet en ny politikk. Med medlemskap i
det europeiske patentsystemet viser Regjeringen handle-
kraft. Det er aktiv næringspolitikk i praksis.

Jeg håper og tror at flere bedrifter i kjølvannet av tiltre-
delsen vil satse mer offensivt på å sikre industrielle rettig-
heter. Medlemskapet er gunstig for norsk næringsliv.

Økt internasjonal konkurranse gjør at næringslivet får
et stadig større behov for å beskytte sine immaterielle ver-
dier. Blant dem igjen er industrielle rettigheter spesielt
viktig fordi de er så slagkraftige. Det gir ekstra stor fordel
i konkurransen fordi de er registrert og kan gjennomtvin-
ges ved domstolens hjelp.

Det er ikke lenger et kretsmesterskap vi er deltakere i,
men et verdensmesterskap. Medlemskapet vil gjøre det
billigere og lettere for norske bedrifter å sikre seg rettig-
hetene til sine innovasjoner. Med dette tiltaket hjelper vi
norske bedrifter å sikre seg verdier i den internasjonale
konkurransen, samtidig som vi gir Norge medbestemmel-
se i Europa på et svært sentralt politikkområde.

Vi må være klar over at det på sikt vil bli flere patenter med
utenlandske innehavere å forholde seg til. Dette innebærer at
norske bedrifter vil få mer globaliserte konkurransevilkår,
også her hjemme. Med Norge som medlem blir det både vik-
tigere og lettere for bedriftene å gjennomføre en bevisst stra-
tegi for industrielle rettigheter – viktigere fordi bedrifter fra
andre land lettere kan få patent i Norge, og lettere fordi det
blir enklere og billigere å sikre seg patent i hele Europa.

Det at Regjeringen og Stortinget nå ratifiserer Den
europeiske patentkonvensjonen etter over 30 års avvent-
ing, er et tiltak som forbedrer rammebetingelsene for
norsk næringsliv, og en viktig milepæl for en aktiv og
handlekraftig næringspolitikk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene
nr. 9 og 10.

(Votering, se side 3488)

S a k n r . 1 1

*Innstilling fra justiskomiteen om rettsferdsvederlag
frå statskassa (Om Stortinget si rettsferdsvederlagsord-
ning, arbeidet i rettsferdsvederlagsutvalga m.m.)* (Innst. S.
nr. 262 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 65 (2006-2007))

Hilde Magnusson Lydvo (A) [15:25:58] (ordfører for saken): St.prp. nr. 65 for 2006-2007 omhandler tildeling av billighetserstatning, med det mer treffende nynorskordet «rettferdsvederlag». Dette er Stortingets egen erstatningsordning for enkeltpersoner som har kommet særlig uheldig ut. Disse kan søke om skjønnsmessig kompensasjon fra staten. Stortinget har to billighetserstatningsutvalg.

Jeg viser til at det er Stortingets billighetserstatningsutvalg som gjør vedtak i saker om billighetserstatning, men det er Stortinget som behandler saker der det er aktuelt å tilkjenne kompensasjon på over 200 000 kr – med unntak av saker etter St.meld. nr. 24 for 2004-2005 der billighetserstatningsutvalget er gitt fullmakt til å gi opptil 300 000 kr – og saker av særlig politisk art.

I denne proposisjonen blir det lagt fram fem saker for Stortinget der det blir tilkjent billighetserstatning på over 200 000 kr. Komiteen slutter seg enstemmig til den framlagte proposisjonen, som omhandler fem søknader.

Videre har vi tatt med en tilleggssak i denne stortingsproposisjonen. Jeg viser til at fristen for krigsbarn til å søke om billighetserstatning etter St.meld. nr. 44 for 2003-2004 går ut 1. juli 2007. Komiteen er kjent med at interesseorganisasjoner for krigsbarn har henvendt seg for å få en utsettelse av fristen. Jeg er glad for å kunne meddele at en samlet komite anbefaler at fristen for å søke utsettes til 1. januar 2008.

Det antas at mellom 10 000 og 12 000 personer er såkalte tyskerbarn eller krigsbarn, etterkommere av norske kvinner og tyske menn i forbindelse med krigsårene 1940–1945. Ved å forlenge søknadsfristen for billighetserstatning med et halvt år håper vi at enda flere krigsbarn vil søke om erstatning for de ulemper de var utsatt for under og etter annen verdenskrig.

Statsråd Knut Storberget [15:28:04]: La meg kort kommentere denne saken, siden proposisjonen for så vidt også har en mer prinsipiell tilnærming i forhold til billighetserstatningsordningen.

Billighetserstatningsordningen er Stortingets egen vederlagsordning for enkeltpersoner som har kommet svært dårlig ut. Jeg har også, som representanten Lydvo var inne på, stor sans for nynorskbegrepet «rettferdsvederlag». Det sier godt hva dette dreier seg om. Et slikt rettferdsvederlag fra statskassen kan bidra til å gjenopprette verdighet og gi en følelse av at rettferdighet har skjedd fyllest for den det gjelder. Jeg har notert at justiskomiteen enstemmig går inn for å gjøre vedtak om forhøyet billighetserstatning til de fem søkerne det gjelder i denne omgangen. Det er jeg også glad for.

Jeg har merket meg at justiskomiteen anbefaler at fristen for krigsbarn til å søke rettferdsvederlag foreslås forlenget til 1. januar 2008, og dette er jeg også enig i. Den opprinnelige fristen ble vedtatt i Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 44 for 2003-2004. Jeg legger til grunn at det er Stortingets ønske at fristen nå forlenges, og skal sørge for at dette blir formidlet videre.

Til det mer prinsipielle og for så vidt også konstitusjonelle: Arbeidet med denne stortingsproposisjonen har gitt

grunnlag for å vurdere hvordan rapportering fra billighetserstatningsutvalgene best kan skje. Departementet vil nå gjøre en ny vurdering av rapporteringsordningen der rapporteringen og den konstitusjonelle ansvarsfordelingen vil bli særlig vurdert. Jeg viser i den forbindelse til de synspunkter som bl.a. er referert i foreliggende proposisjon, og som kom til uttrykk i vedlegg til St.meld. nr. 44 for 2003-2004, om at billighetserstatningsordningen er Stortingets egen ordning og prinsipielt sett ikke er noe for Regjeringa. Jeg vil komme nærmere tilbake til Stortinget om disse spørsmål på egnet måte, etter en nærmere dialog med bl.a. utvalgene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

(Votering, se side 3488)

S a k n r . 1 2

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Laila Dávøy og Bjørg Tørresdal om tiltak for økt trygghet i byene (Innst. S. nr. 217 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:46 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringa – innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [15:31:23] (ordfører for saken): Ingen er uenig i at vi ønsker oss tryggere storbyer, men jeg vil understreke at Oslo er en trygg hovedstad sammenlignet med andre storbyer, selv om det selvsagt ikke skal være en sovepute. Oslo har utfordringer og muligheter til forbedring.

Komiteen er enig om at vi har som mål at vi i Norge skal føle oss trygge både i bygd og by. Storbyene har allikevel særlige utfordringer. Spørsmålet blir hvilke tiltak vi skal satse på for å nå målet. Representantforslaget inneholder 16 forslag om tiltak for tryggere byer. Jeg vil ikke gå konkret inn på alle forslagene, men vil framheve noen.

Komiteen mener at for å nå målet om tryggere byer er forebyggende arbeid viktig. Jeg vil vise til prosjektet Sammen Lager vi et Trygt Oslo, SaLTo, i noen bydeler i Oslo, som er ett av fire prosjekter som til sammen utgjør tiltaket Oppfølgingsteam for unge lovbyrtere, der staten samfinansierer de fire prosjektlederne med kommunene. De tre andre prosjektstedene er Kristiansand, Stavanger og Trondheim.

SaLTo er basert på erfaringene fra SLT-arbeidet, Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak, som er et samarbeid mellom kommune og politidistrikt, nå

innført i ca. 170 kommuner og bydeler. SLT-samarbeid er etablert i alle Oslos bydeler. Det er tilsatt SaLTo-koordinatører i hver bydel og barnevernskonsulenter ved hver politistasjon. Dette arbeidet fører til at ulike instanser som er i kontakt med utsatt ungdom, koordinerer sine aktiviteter og kan komme inn med ulike forebyggende tiltak og annen oppfølging. Ordningen med politiråd, som vi vedtok i politirølmeldingen i fjor, vil kunne være med på å videreføre dette arbeidet. Komiteens flertall viser til at enkelte av de framlagte forslagene er regulert i lov allerede i dag.

Jeg viser til at kommunene har et selvstendig ansvar for skjenkepolitikken, og at det eksisterer lovhjemler for å begrense antall skjenkesteder og åpningstider. Flertallet vil derfor oppfordre aktuelle bykommuner til å ta i bruk lovverket, for om nødvendig å redusere antall skjenkesteder og åpningstider i utsatte områder.

Ellers vil jeg framheve at det er ingen tvil om at bruk og tilgjengelighet av alkohol henger sammen med antall ordensforstyrrelser, vold og ulykker, og at antall skjenkesteder og skjenketider har betydning for omfanget av nevnte lovbrudd. Jeg vil vise til at næringsministeren vil gå inn for en strengere serveringslov, noe som vil være med på å regulere de useriøse aktørene i bransjen, bl.a. gjennom økt adgang til stenging av serveringssteder.

Når det gjelder forslag 16, vil jeg peke på at Regjeringen jobber med ny plandel til plan- og bygningsloven, hvor vi følger opp det vi sa i Soria Moria-erklæringen om at kommunene skal forplikte seg til å ta kriminalitetsforebyggende hensyn inn i planleggingen.

Politiet har en viktig rolle i arbeidet med å gjøre byene tryggere, og flertallet ser at en økt satsing på politiet generelt samt økt opptak på Politihøgskolen, hvor vi også fokuserer på å få inn elever med minoritetsbakgrunn, er rette veien å gå. Politiet i Oslo fikk 30 mill. kr ekstra i revidert nasjonalbudsjett. Oslo-politiet har hatt flere vellykkede aksjoner mot menneskehandel og organisert gjengkriminalitet i det siste – så det nytter!

Jeg ser av en pressemelding fra politiet den 6. juni i år at flere politimenn skal patruljere i hovedstadens gater i sommer. Det skal være mer politi til fots i gatene, og det er bra.

Regjeringen har lagt fram en hovedstadsmelding med en rekke gode tiltak når det gjelder bl.a. forebygging, politi og frivillig arbeid, som vil være med på å gjøre hovedstaden og andre byer i Norge tryggere.

Flertallet i komiteen anbefaler at forslagene vedlegges protokollen.

Solveig Horne (FrP) [15:35:38]: Det er et viktig tema som representantene fra Kristelig Folkeparti tar opp i denne saken. Vi skulle vel alle ønske at vi levde i en perfekt verden, uten vold, trusler eller bråk verken i hjemmet eller i bybildet. Nå er nå engang verden litt annerledes, og det er viktig at vi politikere engasjerer oss for et trygt og godt samfunn som fremmer trivsel, trygghet og det gode liv. Spørsmålet blir da hvordan, og hvilke tiltak og virkemidler vi skal bruke.

Forslagsstillerne viser til at økt tilgjengelighet og utvidede skjenketider er en viktig årsak til at det er ordensproblemer i byene i dag. Jeg kan være enig med forslagsstillerne i at det kan oppleves som utrygt å gå ut en tur i helgene i enkelte byer, men å gjøre dette til et spørsmål om skjenketider er litt for enkelt. Jeg vil påstå at manges drikkevaner har mye av skylden for dette. En trenger ikke reise langt utenfor Norges grenser før en ser at folk har en helt annen oppførsel en lørdagskveld, og hvor det er hyggelig å ta med barna ut om kvelden.

Erfaringer viser oss at årsakene til utfordringene er mangesidige, og Fremskrittspartiet er derfor ikke enig i forslagsstillerens konklusjon. For Fremskrittspartiet er det ikke forbudslinjen som er løsningen. Vi tror at veldig mye kan løses lokalt i den enkelte kommune og også i samarbeid med politiet. Derfor er det så viktig at den enkelte kommune har opprettet SLT-samarbeid, Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak, og Politiråd.

Jeg som har vært kommunepolitiker i over ti år, stusser over mange av forslagene i denne saken. Jeg trodde Kristelig Folkeparti var et parti som hegnet om lokaldemokratiet og ikke ønsket at staten skal gå inn og styre alt. Den utfordringen som vi i dag debatterer, og som vi kan være enige om at vi har, må først og fremst løses lokalt i den enkelte kommune, og da er det viktig at lovverket er på plass.

Fremskrittspartiet er av den klare oppfatning at når forvaltningen av skjenkeloven er tillagt kommunene, må det være opp til den enkelte kommune å bestemme hvordan loven skal forvaltes innenfor de rammer som loven tilsier. Fremskrittspartiet mener at det skal være lett å få en skjenkebevilling, men det skal være enda enklere å miste den. Derfor er kontrollene så viktige.

Mange av de forslagene som forslagsstillerne kommer med, innebærer en overstyring av lokaldemokratiet. Det som er viktig for oss her i dag, er å oppfordre kommunene til aktivt å bruke det lovverket som en allerede har, på en hensiktsmessig og god måte.

Forebyggende tiltak må stå helt sentralt i arbeidet for trygge byer og lokalsamfunn. Her står lokalpolitikkerne i en særstilling. Det er viktig å sette forebygging på dagsordenen og la forebyggende arbeid få status.

Vi er uenige om hvilke virkemidler som bør tas i bruk, og hvor inngripende disse skal være overfor dem som lager bråk og skaper uorden og frykt. Kriminalitet, bråk og uorden skal ikke begrense folks frihet og rettmessige livsutfoldelse.

Politiets ressurser må økes, slik at politiet kan være mer synlige i bybildet. Tilstedeværende og mer synlig politi vet vi er gode forebyggende tiltak.

Vi vet at i dag er det flere politidistrikter som sliter med å få besatt vakante stillinger. Politiet har store budsjettmessige utfordringer, og det er et problem. Mer synlig politi gir mindre bråk og mindre kriminalitet. Det å jobbe med forebyggende tiltak innen politiet må få en mye høyere status. På den måten kan en forebygge mer alvorlig kriminalitet.

Jeg kunne gått inn på flere av de enkelte forslagene, men viser til Fremskrittspartiets merknader i innstillingen. Vi er ikke enig i alle forslagene, og vi er nok uenig i noen av de virkemidler som Kristelig Folkeparti og forslagsstillerne mener må tas i bruk, men jeg håper likevel at denne debatten fortsetter også ute i de enkelte kommunene, og at våre lokalpolitikere er seg sitt ansvar bevisst.

Jeg vil med dette ta opp mindretallsforslagene fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har tatt opp de forslag hun refererte til.

André Oktay Dahl (H) [15:39:59]: Det kan sikkert være en ikke helt ubetydelig kilde til irritasjon, og det kan sikkert innimellom føles litt anmassende for regjeringspartiene, at opposisjonen med jevne mellomrom fremmer forslag som den til enhver tid sittende regjering arbeider med. Likevel er det viktig at vi har debatter underveis, slik at Regjeringen får med seg noen innspill på veien i det gode arbeidet som denne regjeringen innimellom gjør. Da kan det hende man senere får tilbake noen forslag i litt annen innpakning og med noen andre forslagsstillere, men poenget er at vi til syvende og sist får vedtatt gode forslag. Det tror jeg er en viktig dynamikk i den justispolitiske debatten vi har, noe statsråden har vært opptatt av ved tidligere anledninger. Jeg tror det ligger en viktig dynamikk i at vi erkjenner og har en noenlunde lik virkelighetsforståelse, selv om vi til dels har ulike virkemidler, fordi vi vektlegger enkeltmenneskers og kommuners evne til å ta ansvar for seg selv og andre noe ulikt.

Jeg synes likevel at noen av forslagene her i dag er et paradoks. Vi hadde en veldig heftig debatt om behovet for å grunnlovfeste det lokale selvstyret for ganske kort tid siden. Og jeg må vel på Høyres vegne si at dette ikke varte så lenge, da man allerede i dag vil innføre et regelverk som vil innskrenke det kommunale selvstyret ytterligere.

Men jeg har lyst til å ta opp én ting som jeg synes er veldig positivt. Når det gjelder vårt felles ønske om å rekruttere flere ungdommer med minoritetsbakgrunn til politiet, er det faktisk verdt å se at et tverrpolitisk ønske nå begynner å bli realisert. Det viser at det hjelper å holde trykket oppe over lengre tid, og at man ikke gir seg selv om utfordringene ikke løses med en gang. Nå så vi tallene for Politihøgskolen, og vi så at det var en betydelig økning. Det er positivt.

Men selv om vi er i ferd med å lykkes, støtter vi likevel forslaget om å fremlegge en konkret plan om hvordan man skal rekruttere enda flere personer med minoritetsbakgrunn til politiet for å holde det nødvendige trykket oppe. Det er også positivt at Regjeringen innser at man vedtok et noe stramt budsjett for politiet i forbindelse med statsbudsjettet før jul, og nå i revidert delvis ønsker å tilbakeføre de reelle kuttene man foretok.

Selv om fremlagte rapporter viser behovet for at politiet i langt større grad samarbeider på tvers og ikke holder informasjonen for seg selv, for å oppklare mer kriminalitet, må ikke det bli en unnskyldning for ikke å sørge for en forpliktende opptrapping fremover for å fylle de altfor

mange ledige uniformsjakkene. Der har Regjeringen varslet en innsats, og den kommer vi til å følge nøye. Vi kommer til å støtte ethvert forslag om å øke politiets budsjetter fremover for å fylle noen av de jakkene, ikke minst for å løse de utfordringene vi ser bl.a. i Oslos gater. Samtidig er det også viktig å gjøre noe med de utfordringene politiet har når det gjelder å samarbeide mer, slik at vi ikke har altfor mange lommemenn flyende rundt som man ikke greier å fange fordi politiet mangler IKT-kunnskap i de ulike politidistrikter.

Det skal ikke lønne seg å drive kriminalitet. Ofre for denne type kriminalitet skal vite at en lovbrøyer får en reaksjon. Enhver lovbrøyer, uavhengig av alder og livssituasjon, må møtes av en tilpasset reaksjon med utgangspunkt i lovbruddets art. En slik grensesetting har stor verdi når det gjelder å forhindre at unge mennesker innleder en kriminell karriere.

Jeg oppfatter at veldig mye i forslaget fra forslagsstillerne består i å signalisere noen verdier. Vi er enig i de verdiene, selv om vi ikke er enig i alle tiltakene. Men jeg har lyst til å ta opp én verdi som jeg dessverre ser at vi er i ferd med å miste, nemlig behovet for voksenkontakt. Vi har fått flere offentlig ansatte som skal ta vare på ungdom som faller utenfor. Flere og flere faller utenfor, samtidig som vi får flere og flere offentlig ansatte som skal ta vare på barn. Jeg har møtt en del unge mennesker som har hatt et rimelig negativt møte med hjelpeapparatet, f.eks. en ung rusmisbruker som bad om hjelp til selvhjelp. Det hun fikk beskjed om av saksbehandler, var: Slutt å manipulere meg!

Dette er ett av flere eksempler på hva en del unge mennesker som er i ferd med å falle utfor, møter både hos NAV, på sosialkontor og andre steder. Og det er en viktig verdi at vi faktisk signaliserer – ikke bare fra denne talerstol, men videre ut til apparatet – at når man er en del av et hjelpeapparat, er man faktisk der for å hjelpe den enkelte, ikke bare for å hjelpe ut fra et ønske om å beholde sin egen jobb. Jeg tror veldig mange av dem som faller utenfor, rett og slett faller utenfor fordi de fikk feil hjelp, og fordi de ikke fikk den støtte og respekt de fortjente da de bad om hjelp. Det er en verdi som jeg synes vi bør gå sammen om å få signalisert ut til større deler av apparatet som håndterer denne type saker.

Avslutningsvis tar jeg opp våre forslag, og jeg tror også jeg skal ta opp de fellesforslag som Høyre og Fremskrittspartiet har, siden foregående taler ikke gjorde det – så her ved er det gjort.

Presidenten: Representanten André Oktay Dahl har tatt opp de forslag han refererte til.

Hans Olav Syversen (KrF) [15:45:12]: Det kan være grunn til å minne om noe av bakgrunnen for at dette representantforslaget kom for noen måneder siden, og det også i relasjon til det flere av de foregående talerne har vært inne på, nemlig den såkalte innstrammingen i det kommunale selvstyret. Det var faktisk slik at politimesteren i denne byen bad om, på bakgrunn av en svært negativ voldsvikling i Oslo sentrum, at antall skjenkesteder i enkelte

(Syversen)

gater i Oslo sentrum ble redusert med 25 pst. Etter at han sa det, kom flere av politimestrene i de øvrige større byene med samme melding: at det har vært en klar økning i alkoholrelatert vold i deres byer. Det var noe av bakgrunnen.

Vi må bare registrere at denne debatten har pågått i flere måneder, og det har kommet ganske mye positivt ut av den – det har vært oppe i Oslo bystyre, og jeg vet at det også har vært oppe i flere av bystyrene i andre av våre større byer. På den måten kan vi allerede si at dette har vært et bidrag i en større kommunal oppvåkning om sammenhengen mellom vold og alkohol, og den mer generelle problemstillingen knyttet til hva vi gjør for å få tryggere bysamfunn.

Jeg skal heller ikke gå gjennom alle forslagene, det gir ikke tiden anledning til, men la meg bare slå fast at alkoholloven også er en lov som er vedtatt i denne sal, og som setter rammer for kommunenes virksomhet. Så er det helt riktig at gjennom de forslagene vi presenterer her, bruker vi litt sterkere lut enn det som har vært vanlig i føringer knyttet til enkelte problemområder. Det gjelder f.eks. hvilken vekt politiets uttalelser skal ha i skjenkesaker, og det gjelder også at man vil pålegge kommunene å innføre mer differensierte stengetider for skjenkestedene, for å nevne noe.

Så til et annet moment som har vært oppe i debatten, og det er at en undersøkelse viser at ungdom under aldersgrensen får kjøpt alkohol både på skjenkesteder og også på Vinmonopolet – ungdom til dels langt under 18 år. Et av forslagene her går langt i å få til en endring slik at det kan gjøres noe med dette. For meg er det som fremkom i den undersøkelsen, uhyre nedslående, og det bør tilsi at vi gjør noe for å hindre at dette får et slikt omfang som undersøkelsen har avdekket. Men jeg ser at flertallet henviser til det kommunale selvstyret i så måte.

Så til noe av det positive, som også representanten Dahl var innom. Etter at dette representantforslaget ble fremmet, har det jo vist seg at det har kommet inn langt flere minoritetsspråklige enn tidligere på Politihøgskolen til høsten. Det er svært positivt, uten at vi av den grunn trekker det forslaget.

Saksordfører viste også til dette med kriminalitetsforebyggende hensyn i arealplanleggingen. Jeg vet bl.a. at Det kriminalitetsforebyggende råd i flere omganger har arbeidet med akkurat dette. I en situasjon hvor vi mange steder har en rivende byutvikling, er dette virkelig et tema som jeg skulle ønske at kommunene i hvert fall tar opp på egen kjøp, dersom man ikke får det inn i en eller annen fasong i plan- og bygningsloven.

I hovedstadsmeldingen som ble presentert for kort tid siden, understreket også Regjeringen behovet for et nærværende politi. Vi har merket oss forslaget om en viss økning i politibudsjettet i revidert nasjonalbudsjett som skal vedtas fredag. Like fullt vil det stå vakante stillinger i politiet også etter fredagens vedtak, og like fullt vil politiposter i Oslo være nedlagt etter fredagens vedtak. Og jeg tror vi ikke skal undervurdere et synlig politi i lokalmiljøet.

Som avslutning vil jeg si at mange av de merknadene som ledsager dette representantforslaget, anser vi som positive. De har tatt opp i seg mye av representantforslaget. Vi fra Kristelig Folkeparti støtter selvfølgelig de framlagte forslagene fra mindretallet, og i tillegg tar jeg opp forslagene nr. 9–17.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Erling Sande (Sp) [15:50:47]: Dei fleste av oss opplever landet vårt som trygt å bu i, men ikkje alle. Forslagsstillarane adresserer ei utfordring til oss som nasjonale politikarar så vel som til dei lokale politikarane. Vi har eit felles ansvar for å sikre at òg storbyane i landet er trygge, og for å sikre at dei mange som føler utryggleik ved å ferdist ute i det offentlege rom, skal sleppe å kjenne det slik.

Tryggleik er eit av dei mest grunnleggjande behova for oss menneske. Det er grunnleggjande viktig for demokratiet, og det er grunnleggjande viktig òg for økonomisk utvikling. På bakgrunn av det er det all grunn til å ta forslagsstillarane sitt initiativ på alvor. Eg har lyst til å gi ros til Kristeleg Folkeparti for den tankegangen som ligg til grunn for forslaget, nemleg at vi som politikarar ikkje berre har ansvar for å reparere skadane etter kvart som dei oppstår, men òg tenkje førebyggjande og hindre at skadane oppstår. Dermed har vi høve til ikkje berre å spare samfunnet for store ressursar, men fyrst og fremst hindre stor menneskeleg liding. Dette er noko som Senterpartiet har vore oppteke av lenge.

Forslagsstillarane nemner rusfrie møteplassar som viktig. Det er utvilsamt heilt rett. Derfor gleder vi i Senterpartiet oss over den endringa i Kristeleg Folkeparti sin politikk som har skjedd på dette området. Under den førre regjeringa, der forslagsstillarane var representerte, forsvann rekordmange rusfrie ungdomsklubbar i kommunal regi. Grunnen var det økonomiske strupetaket den dåverande regjeringa tok på kommunane. Det gledelege er at etter at den nye regjeringa tiltredde, har vi sett teikn på det motsette – nemleg eit betre tilbod for ungdom rundt om i kommunane. Ei rekkje av dei tiltaka vi her diskuterer, handlar også om ein god kommuneøkonomi.

Ei rekkje av forslaga rettar seg mot skjenkjepolitikken, som er kommunane sitt ansvar. Det er ingen tvil om at det er ein samanheng mellom rus og kriminalitet. Derfor er det viktig at kommunane tek ansvaret for skjenkjepolitikken alvorleg. Vi må ha tillit til at dei gjer det. Det er overraskande at Kristeleg Folkeparti i ein merknad frå helse- og sosialkomiteen nemner at dei vil overføre delar av dette ansvaret til staten. Særleg kjem dette i eit underleg lys når Kristeleg Folkeparti i andre saker, t.d. i spelpolitikken, vil overføre makt frå staten til kommunane med grunngeving nettopp i det viktige kommunale sjølvstyret – og så kritiserer andre parti for ikkje å ha tillit til dei lokalt folkevalde. Her er det ingen samanheng i politikken.

Senterpartiet er oppteke av å styrkje det kriminalitetsforebyggjande arbeidet. Vi vil bidra til å halde fokus på dette i tida som kjem.

Odd Einar Dørum (V) [15:53:49]: Representanten Syversen setter temaet trygghet på dagsordenen, og det er positivt. Debatten fører så med seg andre betraktninger som jeg kort skal kommentere.

For det første har Venstre tidligere fremmet et grunnlovsforslag om lokalt selvstyre. Det står vi fast på. Det vil ha konsekvenser for voteringen over en serie forslag som er fremmet både i komiteen og av representanten Syversen i dag. Jeg synes det er helt rett at vi lokalt kan ha politisk strid, konkurranse og debatt om hvordan vi bruker dette selvstyret på en klok og bra måte. Derneft synes jeg det er positivt at representanten har tatt opp temaet forholdet mellom politi og andre gode krefter i samfunnet for å forebygge vold og bekjempe vold når den finner sted. Noe av det har Stortinget diskutert tidligere, f.eks. i forbindelse med St.meld. nr. 42 for 2004-2005, Politiets rolle og oppgaver. Men jeg har noen korte kommentarer:

For det første tror jeg at de forslagene som er fremmet om å holde trykk på det som ble tatt opp i politirolemeldingen om at det er viktig å stimulere og heie på utviklingen i politiet, og at man måler det som skjer i politiet, også på en annen måte enn å telle oppklaringsprosenter, det er et nødvendig initiativ fra Stortinget, for jeg tror ikke slikt kommer av seg selv. Jeg har en viss erfaring for å si det. Venstre kommer derfor til å stemme for forslag nr. 2, som handler om dette, og som er tatt opp av Høyre og Fremskrittspartiet.

Vi kommer også til å stemme for forslag nr. 1, om nærværende politi, rett og slett fordi det gir et trykk på to punkter: For det første er det størrelsen på politibudsjettet, hvor vi til liks med Kristelig Folkepartis representant, som hadde ordet her i stad, har funnet grunn til å styrke dette i revidert nasjonalbudsjett. Vi ser også positivt på at Regjeringen har gjort det, både for Oslos vedkommende og for andre steder. Jeg vil i den sammenhengen gjerne si at det er svært viktig at man får skapt en debatt om hva som gir trygghet og posisjon i politiet for å utøve det vi kan kalle for gatearbeid. Det gir ofte stor status i politiet å bli spesialist inne på et kontor og etterforske, mens feltarbeiderne i dette liv – det være seg i den ene eller den andre yrkesgruppe – ikke alltid verdsettes like mye. Det er svært viktig i politiet, og jeg opplever at forslag nr. 1 rett og slett går til kjernen av det.

Forslag nr. 8 går også ut på trygghet, nemlig å rekruttere minoriteter. Jeg er enig med representanten Syversen i at selv om det har vært jobbet bevisst når det gjelder dette i mange år, og selv om det er en viss gledelig utvikling nå, er det bare å holde trykket – ikke som noen kritikk om at de som jobber nå, ikke jobber, men fordi det bare er sikkert og systematisk arbeid som gir resultat på det området.

Det er også tatt opp et forslag fra mindretallet i komiteen om å ha et enda sterkere trykk på raskere saksbe-

handling i domstolene ved det vi kan kalle for en mer aktiv prosessledning. Det er et godt forslag, et viktig forslag. Dette vedtas ikke ved regler, det må skapes en kultur. Jeg vet, og representanter i justiskomiteen vet, at det er lagt ned arbeid for å få det til. Å stimulere den utviklingen videre er bra. Det har også vært holdt norske møter med forsvarere og representanter for aktorater ved domstoler, og alle har vært enige om at dette er fullt mulig, bare man skaper kulturen. Vi vet fra mange domstoler at man har fått resultater. Oslo tingrett har fått gode resultater, men det er også mange andre steder man kan lete etter og se på disse spørsmålene.

Venstre kommer til å stemme for ett av de mange Kristelig Folkeparti-forslag som er lagt fram i dag. Det gjelder spørsmålet om å lovfeste provokasjon. Venstre har tidligere tatt opp at det er riktig å gjøre det. Det er svært viktig at det ikke er en ulovfestet politimetode, men at den er lovfestet – av hensyn både til kriminalitetsbekjempelsen og til dem som skal utøve jobben.

Rent avslutningsvis vil jeg gjerne vende tilbake til et punkt jeg var ved underveis, om at det ikke gir høy nok status i politiet å være kjent i et lokalmiljø på gata. Kanskje gir det bedre status på små steder rundt omkring i Norge, kanskje bedre status i andre byer enn Oslo – men det gir ikke høy status i Oslo. Alle de som kjenner politiets arbeid i denne byen, vet at det å tenke systematisk omkring hva en kan gjøre med dette – både gjennom rekruttering, gjennom karriereveier og gjennom lønssystemer – er viktig. Vi klarer å belønne feltarbeidere som programmerer i databransjen, for vi skjønner at det er viktig. Etter hvert har vi skjönt at det er viktig å ta vare på gode feltarbeidere innenfor sosialt arbeid og barnevern. Selv om det ikke har fått så mange praktiske utslag, snakker vi i hvert fall litt om det. For lærernes del er vi bevisst på det og prøver helt klart å gjøre noe, og mange partier i salen fremmer forslag om dette. Men når vi kommer til denne viktige delen av politiets arbeid, er det mye tystnad. Jeg føler – basert mye på tidligere erfaring, men også på nylig innhentet erfaring – at det er riktig å holde trykk på dette.

Jeg takker representanten Syversen for at han, som mange andre, skaper en arena. Jeg vil også si at denne hovedstaden er en bra by, som det ble sagt i åpningen av debatten her. Det er grunn til å ta på alvor det som er galt, men også grunn til å glede seg over det som er bra. Det er grunn til å hedre alle dem som gjør en kjempeinnsats, ikke minst i politiet, for å skape trygghet. Det er mange som jobber mye, selv om de ofte er for få, men de som gjør jobben, er bra.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er omme. Kveldsmøte vil bli satt kl. 18.